Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Азербайджанський державний економічний університет (UNEC)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
ISMA University (Латвійська республіка)
University North (Хорватія)
Varna Free University «Chernorizets Hrabar» (Болгарія)
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України
Західноукраїнський національний університет
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Херсонський національний технічний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за міжнародною участю

29 квітня 2021 року

Полтава
2021

УДК 35.073:34(477)
О64

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:
М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;
В. В. Гришко, д.е.н., професор;
І. О. Кульчій, к. держ. упр., доцент.

Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні : Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за міжнародною участю, 29 квітня 2021 р. – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. – 196 с.

У збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за міжнародною участю розглядаються теоретичні та правові аспекти модернізації публічного управління України з урахуванням іноземного досвіду, шляхи та методи оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні, іноземний досвід впровадження сучасних систем та методів управління в діяльність органів влади, організаційні та фінансові аспекти забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, розвиток лідерства в публічному управлінні, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Розрахований на фахівців публічного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 35.073:34(477)

Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів
відповідають автори.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Andonova, Kremena Georgieva,
Bankova, Ivanka Todorova,
REGULATORY CONDITIONS FOR OVERCOMING DISSONANCES IN TERRITORIAL DEVELOPMENT PLANNING 10

Бакуменко Валерій Данилович,
Красноруцький Олексій Олександрович,
Попов Сергій Афанасійович,
ЕКСПЕРТНА АНАЛІТИКА В ПРОЦЕСАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 13

Бондарєв Владислав Віталійович,
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ГІБРИДНИХ ВІЙН НА ПУБЛІЧНУ ПОЛІТИКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 14

Бутенко Михайло Іванович,
ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ 16

Вошко Інна Василівна,
РІЗНОМАНІТТЯ ПІДХОДІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ 19

Гарянін Олександр Олександрович
МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА 22

Данілова Лариса Володимирівна,
СУЧАСНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: АДАПТАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 25

Демченко Володимир Миколайович,
ЛОГІЧНІСТЬ ДЕРЖАВНИЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У МОВНО-НАЦІОНАЛЬНІЙ СФЕРІ 28

Дракохруст Тетяна Вікторівна
ДОКТРИНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 30

Дурман Олена Леонідівна
Шелегон Елеонора Вікторівна
ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 32

Жуковська Аліна Юріївна
ІНКЛЮЗИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 34

Задорожний Володимир Петрович,
МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: ДОСВІД НІДЕРЛАНДІВ 37

Коршенко Наталія Леонідівна
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ 39

Кириченко Тетяна Станіславівна
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ЕПІДЕМІЇ ВІЛ/СНІДУ В УКРАЇНІ 41

Лахижа Микола Іванович,
ДОСВІД ІЗ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА
СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇН: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ 44

Ломакіна Тетяна Анатоліївна
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РЕФОРМИ ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ 46

Лопушинський Іван Петрович,
ПОЗБАВЛЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НЕВЛАСТИВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК МЕХАНІЗМ
ДЕКОНЦЕНТРАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 48

Матюшенко Олексій Володимирович,
СОЦІАЛЬНІ ПРОЄКТИ В УКРАЇНІ:
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ 50

Пасічна Ірина Олександрівна,
ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ
СЛУЖБОВЦІВ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ 52

Писарєва Ольга Сергіївна
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ 54

Пічка Олена Павлівна,
ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО
АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ 56

Прокопенко Леонід Львович,
Кульчій Інна Олексіївна,
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ ВЛАДИ В
СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ 58

Рингач Наталія Олександрівна,
ПАНДЕМІЯ, РІК ДРУГИЙ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 60

Руденко Ольга Мстиславівна,
Мирошниченко Аліна Іванівна
ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 63

Саламаха Тимур Васильович
ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ
ЯК ВИД ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ..... 66

Сивак Тетяна Володимирівна,
РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ
ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ У СФЕРІ
СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ..... 68

Скрильник Олена Олександрівна
НОРМАТИВНО- ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ..... 71

Станкевич Оксана Ігорівна
ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ..... 73

Чинчик Сергій Сергійович,
ВІДКРИТІСТЬ ТА ПРОЗОРІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ..... 75

Штепа Ігор Олександрович
АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ В
КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ..... 77

Шовкопляс Олександр Сергійович,
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЯ»..... 79

Шумський Ігор Костянтинович,
ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ..... 81

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Бадула Тетяна Володимирівна
ОПТИМІЗАЦІЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ
В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ 84

Бойко Тетяна Олександрівна
Мирошниченко Аліна Іванівна
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД 86

Боблях Андрій Ростиславович,
СТРУКТУРА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ..... 88

Губа Марина Ігорівна,
БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ
ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ 90

Гришко Володимир Васильович,
ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
СУЧАСНОГО РЕГІОНУ 92

Ксенжук Іван Євгенійович,
МОТИВАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕХАНІЗМІВ НАЛАГОДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ
МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ 95

Красюк Валентина Василівна
ЩОДО КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ 97

Куйбіда Василь Степанович
Шпекторенко Ігор Валентинович
ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА МОБІЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ У
ПОЗАПРОФЕСІЙНІЙ ПРАЦІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ 99

Любимський Віталій Юрійович
Мирошниченко Аліна Іванівна
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 104

Мацієвич Тетяна Олександрівна
ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ
РОЗВИТКУ ГРОМАДИ 106

Монастирський Григорій Леонардович,
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В
ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 108

Мосора Лариса Степанівна
СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОТГ
ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УСПІХУ ГРОМАДИ 111

Радченко Олексій Володимирович,
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ 113

Рубчак Микола Володимирович
ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ
ІДЕНТИЧНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ 116

Ситницька Оксана Анатоліївна
ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИКА УСПІШНОГО
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ
В УМОВАХ ЗАВЕРШЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 118

Скрильник Катерина Сергіївна
МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НА ПРИКЛАДІ БІЛИЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ 120

Скрильник Андрій Сергійович
ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 122

Толуб'як Віталій Семенович
Салівон Ольга Вікторівна
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД 124

Чечель Анна Олександрівна
ПОЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ:
РОЗВИТОК ЛОКАЛЬНОГО АКТИВІЗМУ І МОБІЛІЗАЦІЯ ГРОМАД 127

СЕКЦІЯ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ТА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Азізов Рустам Расулджанович
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ,
СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО В УКРАЇНІ..... 129

Боблях Аліна Сергіївна
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО
ВСТУПУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ..... 131

Гніденко Микола Вікторович,
КОМУНІКАЦІЯ ТА ВЗАЄМОДІЯ В СИСТЕМІ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВНІННЯ..... 134

Калінчук Ольга Ігоріва
Мирошниченко Аліна Іванівна
ПРОФІЛЬ ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ 136

Підлісна Тетяна Віталіївна
НЕОБХІДНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ЛІДЕРСТВА
ДЛЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..... 138

Черниш Ірина Володимирівна,
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА 142

Юшко Вікторія Володимирівна,
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 144

Цубенко Дар'я Володимирівна,
ЛІДЕРСТВО В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ 147

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Архіпова Анастасія Ігорівна,
Житник Оксана Миколаївна,
ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 150

Бойко Валентина Вячеславівна,
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПРОЦЕСУАЛЬНИХ АСПЕКТІВ ВИКОНАННЯ
ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ВИДАТКАМИ..... 152

Бабенко Тетяна Володимирівна,
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
В СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ 154

Болдирєва Людмила Миколаївна
ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА 157

Гаврильєва Алла Олександрівна,
УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ 159

Діденко Дарія Сергіївна,
НАСЛІДКИ COVID-19 ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 161

Дурман Микола Олександрович
Темніков Олександр Олександрович
ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 163

Злочевська Валентина
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ 165

Козьменко Марія,
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ 169

Кізуб Володимир Сергійович,
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я 171

Костирко Микола Михайлович
УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 173

Курнакова Наталія Олександрівна,
ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЯК КРИТЕРІЇВ
ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ 175

Крамаренко Тетяна Валеріївна
МЕХАНІЗМ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ СЛУЖБ
НА ПРИКЛАДІ МІСТА ПОЛТАВА 177

Лещишин Руслан Миколайович
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ
СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ 180

Подовжній Юрій Олександрович
ДОСВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ НА ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ
ТА НІМЕЧЧИНИ 182

Приходько Анна Ігорівна,
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСУ
МАРКЕТИНГУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА 185

Скрильник Олена Олександрівна
Чапча Інна Олександрівна
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ 187

Стеценко Юрій Михайлович,
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА 190

Тітова Людмила Анатоліївна,
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ 192

Шуба Алла Володимирівна
КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИЗНАЧЕННЯМ НАРАХОВАНИХ ТА СПЛАЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО ПОДАТКАМ ТА ЗБОРАМ..... 194

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Andonova, Kremena Georgieva,
Doctor of Economics, Associate Professor,
Bankova, Ivanka Todorova,
Doctor of Administration and Management, Associate Professor
Varna Free University «Chernorizets Hrabar»,

REGULATORY CONDITIONS FOR OVERCOMING DISSONANCES IN TERRITORIAL DEVELOPMENT PLANNING

The problems of territorial development are complex and multidimensional, the solution of which requires the engagement of various resources, the coordination of a large number of people and institutions, the implementation of a structured strategic planning process. Therefore, integrated planning is defined as a basic principle in territorial development, which integrates economic, social, environmental and spatial planning. The construction and arrangement of the living environment, along with the priorities of economic and social criteria, are subject to the requirements for rational use and construction of the territory, as well as for efficient functioning of all its elements and systems - labor, housing, recreation, service and technical infrastructure. [1, pp. 77]. Such an understanding is the basis of the developed in Bulgaria regulatory framework for integrated planning of socio-economic development of the territory, carried out through the system of planning documents of regional development, regulated in the Regional Development Act (RDA) [4], and physical and spatial development of the territory, realized through the system of planning documents of the territorial structure, regulated in the Spatial Planning Act (SPA) [5].

Nevertheless, for the last 20 years no complex justification of the development has been achieved in Bulgaria, as evidenced by the dissonances in the system of the territorial development strategic planning. The number of legislative changes undertaken in the RDA and the Spatial Development Act do not lead to the establishment of a real functional connection between the regional and territorial development directions of the country, but to the complication and aggravation of the planning process, the results of which are not fully agreed at the various levels of government. The integration between the socio-economic and spatial planning of the territorial development is carried out on the basis of increasing the number of strategic documents. For each hierarchical level of government in Bulgaria - national, regional and local, respectively,

documents are developed in three areas: strategies and plans for regional development, general and detailed plans for spatial planning, concepts for spatial development. The reasonable debate in the public space is regarding the fact that all these documents have a common/similar analytical-forecasting and even strategic part, ie. to a large extent require common resources (financial, human and information), effort and time for development, implementation and monitoring [3].

These problems are amplified by the broken link between the planning documents due to the lack of some of the units in the thus developed system of strategic documents. The regional development strategy implemented in Bulgaria since 2000 and the related documents from all levels of government are implemented without a long-term vision for spatial development - National Concept for Spatial Development was adopted only in 2013, regional plans and regional strategies for development are not developed in accordance with the prescriptions of the regional development schemes, as with small exceptions such are missing; Not in every Bulgarian municipality there are current development plans in force, due to lengthy procedures for the development and coordination of these documents. In practice, adequate territorial concentration and integration of resources, as well as achieving efficiency in regional development is impossible. Today, even theoretically, it is impossible for a state to solve all the problems in its functioning on its own, nor is it correct to expect someone else to take responsibility for solving them. If government leaders, public sector organizations and civil society are not actively and responsibly involved in tackling the complex task of building a better, safer and fairer world, the results will be volatile and unresponsive. of local and global challenges [2].

In 2020, changes in the existing legislation are a fact, which are related to the improvement of the tools for conducting the policies for territorial development. Significant changes have been made in the structure, functions and powers of the units and bodies related to the assignment, discussion and adoption of the strategic documents, in their defined new scope and content [6]. The number of strategic documents has been reduced and a new type of norms has been regulated [4], which unite the strategic planning of regional and spatial development at all levels of government, ie. replace the need for the separate documents developed so far for the two directions - National Concept for Regional and Spatial Development, integrated territorial strategies for development of a statistical region of level 2 and plans for integrated development of municipalities. The platform for regional development management has been expanded by changing the structure of the regional development councils, which include, in addition to management and expert staff, a certain number of representatives from the administrative-territorial units that make up the respective region. The changes aim to achieve clear links and purposeful interactions between the strategic documents for a more adequate solution of specific problems in the respective territories. By combining regional and spatial development in common documents at the relevant management levels, an improved and

simplified process of development, monitoring, control and evaluation, reduced administrative burden and volume of information collected and processed for the purposes of complex development would be achieved. Clarification will be provided on the loading of the territories with functions and objects at present, the needs for future expansion or limitation of the activities, in order to achieve a more even loading of the territory and more full use and protection of the potential for complex integrated territorial development.

Bibliography:

1. Андонова К. А. Интегрирано регионално развитие. Теоретични и приложни аспекти: монография. УИ на ВСУ "Черноризец Храбър", 2012. с.77.
2. Лахижа, Н., И. Банкова, Дисонанси на административната конфликтност в Украйна и България. Сп. Научен атлас, бр. 1., 2020. с.5. https://scientificatlas.com/uploads/news_docs/Disonansi%20na%20administrativnata%20konfliktnost%20v%20Ukrayna%20i%20Bulgaria.pdf
3. Визия на Закона за регионалното развитие за субординация и координация на стратегическите и програмните документи за регионално развитие (доклад). МРРБ, С., 2010г.
4. Закон за регионалното развитие, ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020г.
5. Закон за устройство на територията, ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.
6. Министерство на регионалното развитие и благоутройството https://www.mrrb.bg/bg/promeni-v-zakona-za-regionalnoto-razvitie-celyat-namalyavane-na-disbalansite-v-stranata/

Бакуменко Валерій Данилович,
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка, доктор наук з державного управління, професор
Красноруцький Олексій Олександрович,
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка, доктор економічних наук, професор
Попов Сергій Афанасійович,
Одеський регіональний інститут державного управління, доктор наук з державного управління, професор.

ЕКСПЕРТНА АНАЛІТИКА В ПРОЦЕСАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

При модернізації публічного управління не завжди в достатній мірі враховуються два важливі фактори, що призводить до багатьох негативних наслідків гальмування успішного розвитку країни, її сфер, галузей, територій, людського потенціалу.

Насамперед йдеться про фактор врахування потреб населення при виборі стратегічних та оперативних цілей розвитку країни. Система публічного управління має постійно відслідковувати його настрої з використанням поширеної у світі ефективної технології соціологічних опитувань, враховувати отримані результати при прийнятті управлінських рішень та контролювати їх своєчасне виконання.

Другий фактор безпосередньо пов'язаний з першим, оскільки передбачає постійне вдосконалення технологій публічного управління для кращого досягнення обраних цілей розвитку держави. У даному разі дуже слушною є технологія експертного опитування та оцінювання отриманих результатів з метою їх врахування в процесі застосування і оновлення цих технологій. При цьому експертами мають бути ті, хто застосовує ці технології, а саме публічні політики та службовці.

Саме тому експертна аналітика на сьогодні займає важливе місце і у наукових розвідках українських вчених у галузі публічного управління та адміністрування. В останні два роки під науковим керівництвом, редагуванням та за активної участі авторів даних тез підготовлені кілька монографій, що містять результати наукових розвідок з експертної аналітики аспектів публічного управління за широким спектром їх застосування [1-3].

Монографії узагальнюють дослідження великого колективу авторів. У них висвітлені експертні дослідження щодо аспектів випереджаючого державного управління, регіонального форсайту, системної організації публічного управління, самоорганізації та самовпорядкування в його системі. Для оцінювання стану кожного з цих аспектів у

вітчизняній системі державного управління були визначені певні чинники, параметри, умови, властивості їх реалізації. Перспективним є подальше охоплення експертно-аналітичними дослідженнями інших сфер і механізмів вітчизняного публічного управління, а також розвиток і розширення методів експертної аналітики. З цією метою підготовлена ще одна монографія у напрямку, що розширює сферу дослідження аспектами демократичних змін, людського виміру та екологізації публічного управління. Вона передана до друку і у цьому році вийде. На черзі експертно-аналітичне висвітлення аспектів причинно-наслідкового зв'язку та технологізації публічного управління.

Проведені дослідження та отримані їх результати дозволяють зробити висновки, що чинні засоби експертної аналітики здатні науково обгрунтовано виявляти проблеми та визначати пріоритети подальшої модернізації публічного управління відповідно до потреб суспільства та з врахуванням професійної думки.

Література:

1. Експертна аналітика розвитку механізмів публічного управління: випереджаюче управління, регіональний форсайт, приріст знань : Монографія. Бакуменко В.Д., Краснорyцький О.О., Власенко Т.А., Галушка В.Ю., Подольська О.В., Цедік М.Г., Шмагун А.В. За. заг. ред. В.Д. Бакуменка. О.О. Краснорyцького. Харків. ХНТУСГ ім. Петра Василенка. 2019. 105 с.

2. Експертна аналітика державного управління: аспекти інноватики, самоорганізації : монографія / Бакуменко В.Д., Іжа М.М., Попов М.П., Попов С.А., Краснорyцький О.О., Білорусов С.Г., Червякова О.В., ; за. заг. ред. В.Д. Бакуменка, М.М. Іжі, С.А. Попова. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 220 с.

3. Експертна аналітика розвитку механізмів державного управління: міжрівнева взаємодія, системна організація та самовпорядкування: Монографія. Бакуменко В.Д., Краснорyцький О.О., Дончик Н.П., Усаченко О.О., Гацько А.Ф., Прокопенко В.Ю., Родченко І.Ю., Бєлоусова О.С., Бобловський О.Ю., Краля В.Г., Подольська О.В., Сагачко Ю.М., Смігунова О.В. За. заг. ред. В.Д. Бакуменка. О.О. Краснорyцького. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка. 2020. 114 с.

Бондарєв Владислав Віталійович,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ГІБРИДНИХ ВІЙН НА ПУБЛІЧНУ ПОЛІТИКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

В умовах ведення інформаційних та гібридних війн рівень інформаційної безпеки помітно коливається та впливає як на рівень політич-

ної, економічної та інших складових безпеки країни, так і на роботу органів публічного управління та функціонування публічної політики зокрема. Так, основні прояви інформаційних та гібридних воєн проявляються у протиправному доступі до конфіденційної інформації, а також у можливостях маніпулювання свідомістю суспільства. Найбільшу небезпеку такі прояви становлять для функціонування органів публічної влади та ведення публічної політики. Як слушно зазначає В. В. Антонюк, реальну внутрішню загрозу інформаційній безпеці України представляє протиправна діяльність організованої злочинності й окремих особистостей, адже основною метою їх діяльності є отримання надприбутку із застосування сфери політики, яка так само входить у коло їхніх інтересів [1, с. 46].

Отже, на сьогоднішній день коло суб'єктів зі здійснення публічного управління із забезпечення інформаційної безпеки в нашій державі є доволі розгалуженим і представляє собою доволі багаторівневу систему, яка складається з таких державних органів України: 1) Президент України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Служба безпеки України; 4) Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України; 5) розвідувальні органи України, до яких належать Служба зовнішньої розвідки України, розвідувальний орган Міністерства оборони України, розвідувальний орган спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону.

Багато вчених і дослідників вважають, що наявна система органів публічного управління не є досконалою та повинна бути адекватною щодо загальної системи державного управління [2]. Ми погоджуємось з таким твердженням і вважаємо, що ця система має бути максимально чітко територіально розподіленою із визначенням усіх координаційних елементів. Відтак, система публічних органів в Україні поки що не здатна ефективно протидіяти проявам інформаційних і гібридних воєн, а залишається лише частиною правових механізмів щодо забезпечення інформаційної безпеки в державі.

За сучасних умов, Україна усвідомлює нагальну необхідність у розробці прогресивного національного законодавства у сфері інформаційної безпеки та ключову роль, яку вона відіграє на міжнародному та регіональному рівні щодо протистояння загрозам в інформаційному просторі, особливо з огляду на агресію Російської Федерації щодо України. Наша держава займає активну позицію щодо поглиблення співпраці зі своїми партнерами в рамках міжнародних універсальних та регіональних організацій в сфері забезпечення МІБ, приймаючи участь в діалозі на рівні ООН та ініціативах МСЄ [3]. Так само, Україна вдосконалює національне законодавство у сфері інформаційної безпеки, про що свідчить прийняття таких важливих документів, як Доктрина інформаційної безпеки України та Стратегія кібербезпеки України. Водночас, внутрішнє законодавство України потребує суттє-

вого доопрацювання, як з позиції використаної там термінології та її змістовного навантаження, так і з точки зору логіки і побудови.

Тому для ефективної реалізації національної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки пропонуємо: 1) привести у відповідність існуючі правові норми у сфері забезпечення інформаційної безпеки сучасним досягненням; 2) сформувати єдиний підхід до розуміння інформаційної безпеки з огляду на її триелементну структуру та наявність технічної і змістовної компоненти кожного з них; привести законодавство України у відповідність до цього підходу; 3) гармонізувати існуючі правові норми у сфері забезпечення інформаційної безпеки з метою уникнення дублювання різними нормативними актами функцій органів державної влади держави в сфері забезпечення інформаційної безпеки, а також ліквідації прогалин щодо регулювання окремих її аспектів; 4) створити технічний потенціал для протидії загрозам в інформаційному просторі; 5) заохочувати розробку програмного забезпечення національного виробництва з метою мінімізації ризиків використання програмного забезпечення з вбудованими шкідливими програмами; 6) сприяти впровадженню національної культури інформаційної безпеки та підвищенню обізнаності громадян і всіх зацікавлених сторін у цій сфері; 7) заохочувати розвиток державно-приватного партнерства у сфері інформаційної безпеки.

Література:

1.Антонюк В.В. Організаційно-правові засади формування та реалізації державної політики інформаційної безпеки України: дис. ... канд. юрид. наук: 25.00.02 / В.В. Антонюк. – К., 2017. – 218 с

2.Бондар Ю. Зміцнення та захист національного інформаційного простору України: проблеми та шляхи забезпечення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://socialscience.com.ua/article/61.

3.Сащук Г. Інформаційна безпека в системі забезпечення національної безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.journ.univ.kiev.ua/trk/publikacii/satshuk_publ.php.

Бутенко Михайло Іванович,

Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області, головний спеціаліст відділу обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів місцевого бюджету – управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів

ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Сучасна соціально-економічна і політична ситуація в Україні, реформування державної служби відповідно до завдань правової демок-

ратичної держави вимагають відповідних змін в її кадровому забезпеченні, розроблення та освоєння нових підходів і засад підготовки, формування та використання персоналу. Є безпосередня залежність результативності й ефективності функціонування держаних службовців від якості підготовки їх кадрового потенціалу.

Україна прагне до вступу в європейське співтовариство, що зумовлює необхідність адаптації норм вітчизняного законодавства до європейських стандартів, зокрема це стосується трудового законодавства, а також пов'язаного з ним законодавства про державну службу. Реформування державної служби як висококваліфікованої та професійної діяльності уповноважених на виконання функцій держави осіб, зумовлює настання суттєвих змін в інституті державної служби, зокрема зміни стосуються порядку прийняття на державну службу, її проходження та припинення. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889 [1] відповідає Принципам державного управління та спрямований на вирішення основних питань державної служби. Ефективна реалізація зазначеного Закону є найбільшим викликом у наступний період. Необхідно запровадити системи реалізації Закону та забезпечити їх кадрами, які мають відповідний рівень компетентності [2,с. 3] .

Реформування державної служби в контексті адміністративної реформи та адаптація інституту державної служби до стандартів Європейського Союзу зумовлюють необхідність переосмислення низки теоретичних положень та нормативно-правового регулювання державної служби. Насамперед, це стосується питання щодо підвищення її авторитету та ефективності як публічно-правового інституту, покликаного забезпечувати насамперед права, свободи та законні інтереси людини й громадянина. Саме державна служба в особі державного службовця є сполучною ланкою між державою в особі державного органу та людиною і громадянином: держава - державний орган - державна служба - державний службовець - громадянин. Реалізація цієї сполучної ланки відбувається саме під час проходження особою державної служби [3]. Отже, проходження державної служби є центральним інститутом державної служби. Зазначається, що проходження державної служби, як похідна категорія від самої державної служби, - це комплексний публічно-правовий субінститут. Публічність цього субінституту визначається особливістю сфери проходження державної служби - функціонуванням державних органів та завданнями і функціями, які покладаються на ці органи і які можуть бути реалізовані саме під час проходження державної служби. Комплексність цього інституту обумовлюється багатоаспектністю та різноманітністю державної служби як публічного явища, що зумовлює його регулювання нормами різних галузей права (конституційного, адміністративного, фінансового, трудового, кримінального, цивільного), тобто як галузями публічного, так і приватного права. Водночас зазначається, що перевага в правовому регулюванні повинна надаватися саме нормам публічних

галузей права, і, насамперед, нормам адміністративного права. Зроблено висновок, що особливість державної служби передбачає необхідність прийняття низки законів: „Про основи державної служби в Україні", „Про службу в органах виконавчої влади" та ін.

Проходження державної служби є основним чинником державної служби, в якому відображається сама сутність державної служби як комплексного публічно-правового інституту з точки зору її реалізації. Проходження державної служби слід розглядати у трьох аспектах: інституційному, організаційному, процесуальному. В інституційному аспекті проходження державної служби - це система правових норм (переважно норм публічного права: конституційного, адміністративного, фінансового), що регулюють державно-службові відносини, які виникають, змінюються та припиняються у зв'язку зі вступом на державну службу, просуванням по ній, реалізацією умов проходження державної служби та її припиненням. Тобто проходження державної служби є субінститутом державної служби, якому притаманні комплексність, публічність, соціально-правовий характер. В організаційному аспекті проходження державної служби - це сукупність елементів, які визначають структуру та послідовність проходження державної служби. Процесуальний аспект проходження державної служби проявляється у службових процедурах [4, С. 492-495].

Організаційний аспект проходження державної служби визначає його внутрішню структуру, яку становить система взаємообумовлених та взаємопов'язаних елементів: встановлення державної посади; прийняття на службу (конкурс, призначення, зарахування, вибори), прийняття присяги, правообмеження, випробувальний строк, стажування, перепідготовка та підвищення кваліфікації, атестація, щорічна оцінка діяльності державного службовця, просування по державній службі (службова кар'єра), ротація, службове розслідування, заохочення, юридична відповідальність, припинення державної служби. Важливим елементом проходження державної служби є державна посада, яка, власне, і є тим чинником, який пов'язує державний орган, державного службовця та громадянина. Враховуючи, що визначення поняття „посада" у ст. 1 Закону „Про державну службу"[1] є досить абстрактним, таким, що не визначає її сутності та особливостей, запропоновано авторське поняття: посада- це державно-правова установка, яка визначає місце, обов'язки, права й відповідальність особи, що її виконує, засновується у нормативно-визначеному порядку і фінансується з державного бюджету.

Враховуючи сучасний стан розвитку України, події в політичному, соціальному, економічному та інших середовищах, треба поставити питання необхідності пошуку найефективніших шляхів вирішення проблем у визначених аспектах, як на мікро-, так і макрорівні. Лише наявність ресурсів не дає поштовху для розвитку. Одним з головних та визначальних факторів є ефективне управління цими ресурсами. Перекладаючи дану думку на аспект функціонування держави, державна

служба і є тим самим необхідним механізмом, який дає поштовх та розвиток окремим складовим держави і України в цілому. Реформи в сфері адміністрування покликані в першу чергу налагодити механізм регулювання усіма державними процесами. Щодо привабливості державної служби, то для мене, в першу чергу, вона визначається можливістю вирішувати нагальні проблеми в усіх аспектах розвитку нашого регіону. Адже необхідно пам'ятати такі прості речі, як те, що сталий розвиток держави неможливий без ефективної взаємодії та розвитку її регіонів, як будь-який великий механізм не може працювати без маленької деталі.

Література:

1. Про державну службу [Електронний ресурс] : Закон України від 17 листоп. 2011 р. № 4050-VI. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4050-17

2. Грищук А.Б. Державна служба в Україні: адміністративно-правовий вимір: монографія Львів: 2018. 232 с.

3. Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовт. 1995 р. URL: http://portal.rada.gov.ua/.

4. Продаєвич О.С. Організаційно-правові засади підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. пр. - Вип. 35 / Редкол.: С.В. Ківалов (голов, ред.) та ін.; Відп. за вип. Ю.М. Оборотов. - Одеса: Юрид. л-ра, 2007. - 512 с

Вошко Інна Василівна,

магістр публічного управління та адміністрування, аспірант Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), директор комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Новоград-Волинської міської ради, Житомирська обл., місто Новоград-Волинський

РІЗНОМАНІТТЯ ПІДХОДІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Теперішня медична політика держави (далі – МПД) є: однією із першорядних в Україні, найвагомішою функцією і завданням держави щодо збереження, функціонування і розвитку суспільства. Про це наголошують низка законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України. Вони затверджують способи здійснення медичної реформи, якими є Концепції, Державні програми, порядки, інше. За роки незалежності отримано вагомі здобутки. Однак, реалізація МПД є стриманою, горизонт її цілісного впровадження від-

даляється. Явними є нові проблеми, зокрема пов'язані з недосконалістю державного механізму управління МПД.

Досконале, розгорнуте розуміння образу МПД засновано на узагальнені результатів всебічних досліджень. Наявність образу сприятиме успішному впровадженню політики. Цей аспект актуалізує напрацювання Л.В. Гонюкової, В.М. Козакова, В.А. Ребкало [1]. Вони пропонують перелік напрямів досліджень, які можуть бути можливими і доцільними (табл. 1). Кожний із напрямів у певній мірі розширить уявлення про загальний образ МПД. Однак, постає питання про обґрунтування: необхідного і достатнього обсягу цих напрямів; їх ваги у розкриті образу медичної політики. Якщо її розглядати з позиції теорії рішень (як політико-правове рішення), то у аспекті цього дослідження постане питання про ймовірність правильного прийняття такого рішення D [2, с. 170-177]. Тобто, про ступінь правдоподібності рішення, як лінійної залежності від обсягу достовірної інформації. Остання є адитивним масивом інформації, інформативна (правдива) складова якого значно перевищує фонову (шумову) частину.

Табл. 1

Образ політики у вимірі різноманіття її аспектів	
ПОЛІТИКА	Як високий порив (запал); як мету; як дію / бездіяльність
	Як процес впровадження визначеної мети (процес досягнення бажаного стану речей)
	Як аналіз конкретної політичної пропозиції, її відповідність загально державній меті розвитку
	Як політико-правове рішення уряду
	Як офіційно затверджене і гарантоване дотримання курсу дій за наявності і можливості витратити кошти, залучити підготовлені кадри
	Як сукупність програм, які є способом реалізації широко масштабних цілей та які є слабко сформульованими
	Як продукт реальної дії уряду, а не як обіцянки або санкціонований у законному порядку. Вважаємо, що продукт має різні форми об'єктивації; характеризується необхідною і достатньою кількістю реальних параметрів і відповідає задекларованим намірам уряду
	Як досягнута (фактична) результативність
	Як теоретичне моделювання причин виникнення політики і отримання її результатів. Для цього необхідно розкрити основоположні теоретичні засади моделі політики, розкрити внутрішні логіку її моделі й очевидну обґрунтованість її припущень
	Як довготривалий процес
	Як об'єкт класифікації

Інформативна складова формується шляхом пошуку, накопичення і опрацювання якомога повної, цінної, корисної, достовірної, точної, актуальної, оперативної, доступної, об'єктивної, однозначної, своєчасної, релевантної і іншої інформації. Правдоподібне рішення можливо

за умови, що D > Dп (Dп – порогове значення, яке задовольняє розробника). Якщо ж D < Dп, то необхідно систематично повторювати пошук і опрацювання отриманої інформації з метою посилення інформативної складової. Її сформувати можна методами: прогнозування, форсайту [3, с. 15; 4] і доказової політики [1, с. 205-207]. Прогнозування, у порівнянні з форсайт-технологією, є недостатньо якісним, оскільки пов'язано з вибором пріоритетів, а не з формуванням цілісного бачення процесу досягнення результатів; застосовується вузьке середовище експертів; майже відсутнє бачення довгострокових (20-30 років) стратегій. Методи форсайту якісно відмінні, оскільки використовують: розширене коло експертів, підходи до забезпечення необхідною і покращеною інформацією; широку інформаційну мережу. Доказовий підхід є новочасним трендом у дослідженнях політики і розуміється, як: 1) впровадження суб'єктами державного механізму заходів і програм політики, ефективність, доцільність та корисність яких доведені практикою та підкріплені дослідженнями; 2) доказова методологія впровадження політики. Тобто, передумова здійснення етапів політики заснована на ґрунтовному їх опрацюванні за кількома параметрами – від постановки самої проблеми політики (чому це – проблема? в яких країнах і контекстах вона визнається проблемою, а в яких на неї не звертають увагу?) до розробки можливих заходів (де і як над цією проблемою працювали? які є успішні приклади розв'язання цієї проблеми? які заходи виявилися ефективними, а які – ні і чому?). По суті доказовий підхід передбачає верифікацією дій.

Література:

1. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія / авт. кол. : [Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. – Київ : НАДУ, 2018. – 400 с.

2. Попов С.А. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади: стратегічний підхід : монографія / С. А. Попов. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 368 с.

3. Цадік М.Г. Розвиток регіонального форсайту як засобу територіального управління / дисер... к. н. з держ. упр. : 25.00.02 / М.Г. Цадік ; Академія муніципального управління. – Київ, 2016. – 199 с.

4. Мустафина, М.Д. (2013) Форсайт в общественном здравоохранении. Научно-практический журнал "Вестник КазНМУ", 1 (1). ISSN 9965-01-300-4

Гарянін Олександр Олександрович
головний спеціаліст відділу організації запобігання нелегальній міграції, реадмісії та видворення Управління ДМС України в Полтавській області

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА

З часів розпаду СРСР та здобуття Україною незалежності пройшов тривалий проміжок часу, а міграційна політика в Україні досі розвивається шаленими темпами, бо для того щоб Україні перетворитися в потужну демократичну європейську державу потрібна досить суттєва імплементація свого міграційного законодавства в законодавство ЕС. Стурбованість наслідками міграційної політики радянського періоду, внаслідок чого титульний етнос зменшувався, заміщуючись чужо-етнічним населенням, знайшла вияв у тому, що імміграція в Україну була зарахована до сфер, на які має поширюватися державний суверенітет. Ще 16 липня 1990 р., ухвалюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада проголосила, що Україна «регулює імміграційні процеси» [1].

На межі 1980–1990-х років, в умовах розпаду єдиної держави, коли міграції набули масового і вибухоподібного характеру, очевидною стала необхідність розроблення міграційної політики новопроголошеної держави та створення відповідного законодавства та виконавчих органів з його імплементації. Враховуючи колапс радянської адміністративної системи, у т. ч. й у сфері територіального перерозподілу населення, відсутність будь-яких інструментів регулювання міграцій за умов свободи пересування та зовнішньої відкритості, брак необхідного досвіду, кадрів, матеріальних ресурсів, формування нової міграційної політики України було непростим завданням, виконати яке швидко та якісно виявилося неможливим.

Формування міграційної політики України розпочалося в 1991 р. із здобуттям незалежності, а події тих часів є вкрай важливими для розуміння і сутності сучасної міграційної політики нашої держави, оскільки саме в той час було закладено її підвалини, вироблено основоположні принципи. Розроблення міграційної політики було важливим елементом державотворення і мало на меті, головним чином, заперечення міграційної політики радянських часів, тобто відхід від дозвільної системи зміни місця проживання, а також насильницьких переміщень, що практикувалися тоталітарним режимом. Нові політичні підходи до регулювання міграції, в основу яких було покладено повагу до права людини на свободу пересування, вільний виїзд за кордон та повернення на Батьківщину, були частиною загального процесу демократизації суспільства, імплементації визнаних міжнародних стандартів. Відкритість до світу стала чи не найпершим і найбільш очевидним здобутком незалежності, сприяла формуванню позитивного

іміджу нової України як серед власних громадян, так і в міжнародному співтоваристві.

Майже одночасно з ухваленням Конституції та згаданого вище Указу Президента щодо соціального розвитку, Україна вступила до Ради Європи, взявши на себе низку зобов'язань, зокрема, у сфері захисту прав людини. Приєднання до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї (ратифіковані Верховною Радою України 17 липня 1997 р.) означало імплементацію до національного законодавства багатьох норм, що стосувалися міграції. Так, згідно з Протоколом № 4, сторони Конвенції зобов'язуються гарантувати право на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в межах своєї країни, залишення будь-якої країни, у т. ч. власної, недопустимість вислання громадянина з території своєї країни, невід'ємне право громадянина на в'їзд до держави свого громадянства.

Основною рушійною силою подальшої еволюції міграційної політики в нульових роках XXI ст. була необхідність приведення законодавства у відповідність до Конституції України та взятих державою міжнародних зобов'язань. Реалізація цього завдання мала за результат ухвалення цілої низки важливих законодавчих актів. Передусім треба назвати нову редакцію закону «Про громадянство України» 2001 р. [2]. З точки зору регулювання міграційних процесів, а точніше, спрощення репатріації вихідців з України на історичну батьківщину, вкрай важливими були кілька норм нового закону. Так, у ньому зазначалося, що громадянство України можна набути за територіальним походженням. Причому не обов'язково, щоб з території України походила сама особа, яка набуває громадянство. Достатньо, щоб хоча б один з її батьків, дід чи баба, брат чи сестра народилися або постійно проживали в Україні на момент проголошення нею державного суверенітету.

Особливо значущим для розвитку міграційної політики держави було ухвалення того ж 2001 р. закону «Про імміграцію» [3]. Ним урегульовувався порядок в'їзду іноземців для постійного проживання. Як і в багатьох інших державах, законодавець передбачив такий механізм регулювання імміграції як квота, яка щорічно мала визначатися Урядом. У рамках квоти дозволи на імміграцію передусім мали видаватися діячам науки і культури, кваліфікованим працівникам, яких потребує економіка країни, інвесторам, а також родичам громадян України, членам сімей іноземців, які постійно проживають в державі. Разом із тим низка категорій іноземців користувалася правом на імміграцію в Україну поза квотою. Передусім це вихідці з України та їхні нащадки, тобто особи, які мають право на набуття громадянства України за територіальним походженням, члени сімей громадян України, а також закордонні українці, тобто громадяни зарубіжних країн українського походження.

У 2011 р. було ухвалено нову редакцію базового для міграційної сфери закону «Про правовий статус іноземців та осіб без грома-

дянства» [4]. У ньому міститься визначення ключових понять, наприклад, «незаконний мігрант». Украй важливо, що, згідно із Законом, іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх основних прав і свобод. Гуманізації ставлення до незаконних мігрантів сприяє й норма, відповідно до якої, якщо вони не були видворені з України через незалежні від них обставини (відсутність документів, транспортного сполучення тощо), то вважаються такими, які тимчасово на законних підставах перебувають у країні, що відповідним чином має документуватися. Одним із нововведень є й положення про добровільне повернення іноземців-порушників як альтернативу примусовому. На термін, необхідний для повернення, втім, не більш, як на 60 днів, незаконному мігрантові, який погоджується добровільно залишити територію України, видається довідка на тимчасове перебування.

Украй важливим для регулювання міграційної сфери був також ухвалений у жовтні 2012 р. закон «Про Єдиний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» [5]. Ним передбачено запровадження документів для виїзду за кордон з електронним носієм біометричної інформації, що є на сьогодні обов'язковим міжнародним стандартом. Важливо також, що створення відповідно до закону реєстру населення сприятиме більш точному об лікові міграційних переміщень і, відповідно, прийняттю краще обґрунтованих політичних рішень у сфері міграції. Оскільки в реєстрі міститиметься вся інформація про ідентифікаційні документи, що видаються в Україні, це унеможливить їх підробку чи «дублювання», використання «втрачених» документів або документів, дію яких припинено, створить умови для більш дієвої протидії нелегальній міграції.

У липні 2017 р. Уряд України ухвалив Стратегію державної міграційної політики на період до 2025 р. [6]. Це сталося через місяць після того, як українці отримали можливість подорожувати територією ЄС без віз, що великою мірою було результатом визнання значних успіхів, досягнутих державою в розбудові системи управління міграціями. Новий документ замінив Концепцію державної міграційної політики України 2011 р., яку серйозно критикували фахівці і яка не відповідала ситуації у світі та в Україні, що останніми роками кардинально змінилася. Вироблення сучасних підходів до регулювання міграційних процесів було необхідне внаслідок гібридної російської агресії проти України, викликаних нею масових внутрішніх переміщень у країні, набуття чинності Угодою про асоціацію з Європейським Союзом та переорієнтації вектора міграції українців у західному напрямі, значного посилення міграційного тиску на Європу тощо.

Література:

1. Декларація про державний суверенітет України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/55-12.

2. Закон України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 р. № 2235-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14.

3. Закон України «Про імміграцію» від 07 червня 2001 р. № 2491-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2491-14346.

4. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3773-17348.

5. Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20 листопада 2012 р. № 5492-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5492-17366.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року» від 12 липня 2017 р. № 482-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80.

Данілова Лариса Володимирівна,
Херсонський національний технічний університет,
ст. вик., к.п.н. кафедри державного управління і місцевого самоврядування, факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

СУЧАСНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: АДАПТАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Початок третього тисячоліття демонструє фундаментальні зміни і непередбачувані перспективи, тенденції які були закладені ще в другій половині минулого століття, саме іх трансформацію у сучасному вимірі. Особливостями нинішнього періоду світового розвитку є посилення глобалізаційних та євроінтеграційних явищ і процесів, які зумовлюють необхідність вирішення цілої низки проблем буквально в усіх сферах суспільного життя, зокрема й у сфері управління, урядування, адміністрування, менеджменту тощо.

Європейська інтеграція є складним і комплексним процесом, що зачіпає майже всі сфери суспільного життя та галузі національної економіки. Для України європейська інтеграція передусім пов’язана із

внутрішніми реформами: адаптацією законодавства України до законодавства ЄС, впровадженням у життя європейських цінностей, реформуванням інституцій, переходом до європейських стандартів, норм і процедур.

Глобальні впливи насамперед проявляються в економічній сфері і приводять до появи глобальної економіки, але без глобального усуспільнення та глобального уряду. Слабкість глобального урядування є найбільш проблемним ризиком серед економічних, геополітичних та екологічних ризиків і визнане глобальним ризиком. Саме зміни під впливом глобалізації та європейської інтеграції, що відбуваються в економічній сфері країн Європи, не лише прискорили головні тенденції розвитку процесів усуспільнення державами-членами Європейського Союзу власних суверенітетів, а й привели до створення ними спільних інституцій, яким вони переадресували частину своїх національних повноважень для того, щоб рішення в певних сферах загальних інтересів могли ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні.

Глобалізаційні та євроінтеграційні явища і процеси торкнулись і сучасної України. Проте вона, на жаль, у контексті глобалізації та європейської інтеграції належить до периферійних держав, що зумовлено як рівнем її соціально-економічного розвитку, місцем та роллю держави в сучасному світовому розвиткові, головною рисою якого є так звана світова політична гра подій. Унаслідок посилення транснаціоналізації ринків (фінансових, матеріальних, людських, енергетичних) перед нашою країною постає насамперед проблема конкурентної неспроможності власної продукції, яка і зумовлює таке її невигідне становище на міжнародній та світовій аренах.

Однак на сучасному етапі, реалізація державної політики у сфері європейської інтеграції здійснюється сьогодні Україною на таких ключових напрямах: реалізація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (включаючи угоду про створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі); лібералізація візового режиму між Україною та ЄС.

Зміна ролі держави в сучасному світі, виникнення проблем організаційно-правового функціонування Європейського Союзу внаслідок розширення Європейського Союзу, завершення інституціональної реформи та вступу в законну силу Лісабонського договору привело до вдосконалення й розвитку системи європейського врядування (governance).

Питання сутності європейського врядування, концепцій Європейського адміністративного простору, багаторівневого управління, мережевого управління у своїх дослідженнях розглядали такі вітчизняні науковці, як В.Авер'янов, З.Балабаєва, Н.Вінникова, І.Грицяк, А.Колодій, В.Копійка, А.Пухтецька, В.Стрельцов та ін.

Науковці звернули увагу на багато аспектів, що впливають на процеси державотворення в Україні вцілому, але прагнуть до її вдосконалення.

Так, уніфікуючи модель національного державотворення в процесі адаптації державної служби України, потребується час для отримання дійових результатів стандартів європейського союзу. Значної уваги потребують процеси адаптації Концепції Європейського адміністративного простору, багаторівневого та мережеве управління, європейське врядування, саме вони потребують подальших досліджень. Процес європейської інтеграції України, попри обнадійливий початок співпраці з європейськими владними структурами, загальмувався через суттєві зауваження з боку останніх щодо темпів наближення України до стандартів ЄС[1].

Поступово відбуваютьсяз стрімкі інноваційні зміни з урахуванням потреб сучасного соціального суспільства в ІТ - технологіях, нормативно-правововому та організаційному забезпеченню, всі ці та інші компоненти сприяють формуванню компетентностей державних службовців. Саме така ідеологія закладена в новій редакції Закону України "Про державну службу", № 1285-IX від 23.02.2021 року.

Таким чином, ми вважаємо, що пріоритетними напрямами наукових досліджень сучасного виміру національного державотворення є удосконалення механізму координації інституціонального забезпечення їх адаптації до стандартів ЄС, зокрема шляхом організації роботи з ефективного використання в Україні інструментів інституціональної розбудови ЄС Twinning, TAIEX, SIGMA, підвищення професійного рівня державних службовців та поліпшення роботи з інформування суспільства з питань європейської інтеграції. Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

Література:

1. Авер’янов В.Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії / В.Б. Авер'янов // Право України. – 2003. – № 5. – С. 117-122.

2. Красівський О.Я., Киричук О.С. Розвиток системи управління в ЄС: досвід для України : наук. розробка /

О. Я. Красівський, О. С. Киричук та ін. ; за заг. ред. О. Я. Красівського. – К. :

НАДУ, 2013. – 56 с.

3. Беззуб І., мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:suchasnij-stan-i-perspektivi-ukrajinskoji-evrointegratsiji&catid=8&Itemid=350. Назва з екрану.

Демченко Володимир Миколайович,
Херсонський національний технічний університет, кандидат філологічних наук, доцент

ЛОГІЧНІСТЬ ДЕРЖАВНИЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У МОВНО-НАЦІОНАЛЬНІЙ СФЕРІ

Означену в назві нашого виступу сферу державного життя важко переоцінити, і навіть навпаки – у жодному разі не можна недооцінити. Навіть у тоталітарних державах, де головним є стримування індивідуального розвитку особистості й де до такого стримування завжди готові спеціальні силові служби, прискіпливо стежать за намаганнями етносів дистанціюватися від загальнодержавного організму – через акцентування на етнічних традиціях (історичних або й релігійних) і найголовніше – етнічній мові.

Натомість в унітарній державі, де частка основної нації становить понад дві третини, а тому мовно-національні питання, здавалося б, не виявляють складних колізій, ця сфера виявляється аж надто проблемною в умовах виходу з імперії, у якій відбувалася жорстка політика інтеграції в єдиний національний організм із єдиною офіційною мовою («радянський народ», «американці», «росіяни»). Українська ж ситуація є унікальною, адже головний опонент української культури – культура російська, що є спорідненою за етномовною диференціацією (слов'янська група), географічною (сусіднє розташування й ґенеза), історичною (понад 300 років у єдиному державному організмі). До того ж ця культура набула чимало спільних рис в умовах спільного життя з росіянами в межах одного міста, села, змішаних шлюбів тощо.

Саме тому Україна, що здобула незалежність 1991 року, мусила всі перші державні декрети спрямувати на утвердження національних пріоритетів – мови, релігії, духовних цінностей. Однак цього не сталося, а тому й економічні, судові, адміністративні й інші реформи були недостатньо ефективними. Чверть століття формальної «незалежності» не принесли істотних змін у формування реально незалежної держави – вона залишалася залежною від потужного сусіда майже в усіх питаннях державотворення. У цій розвідці ми хочемо проілюструвати, які нагальні проблеми стояли перед Україною 2015 року, коли Росія вже рік як виявила себе фактичним ворогом.

Тоді потребували реформування кілька соціальних сфер: 1) візуальна, що передбачала наявність символів комуністичного режиму, злочинний характер якого, певно, уже не викликає сумнівів й у самих комуністів. В Україні на той час домінувала радянсько-російська система топонімів, окрім Західної, де їх вчасно виправили на питомо українські; 2) святкова, що передбачала зміну системи державних дат, скасовуючи «червоні дні календаря» та замінюючи їх на традиційні для українців День матері, День вшанування загиблих у Другій світовій війні, Різдво (у ніч з 24 на 25 грудня, як святкують усі римо-католики,

більшість протестантів, а також більшість православних, включаючи Константинопольську церкву); 3) релігійна, що передбачала уніфікацію Української Православної Церкви під егідою єдиної Помісної, відновивши її права, порушені Російською імперією 1686 року неканонічним перепідпорядкуванням Київської метрополії; 4) мовна, що передбачала радикальні заходи для підтримки престижу української мови як державної, зокрема на телебаченні, а також контроль виробництва рекламної продукції українською мовою; 5) історична, що передбачала здійснення роз'яснювальної роботи з формування позитивного ставлення до героїв, які віддали життя за незалежність України; 6) освітянська, що передбачала в галузі просвіти відтворювання й показ правди про боротьбу за незалежність України, про Другу світову війну, що зачепила українські землі вже 1939 року. Саме тому в Україні Друга світова війна має датуватися так, як у світі, – 1939-1945 рр., а не так, як у Росії, – 1941-1945, а відома теза «звільнення України» стосується власне відновлення території Радянського Союзу (із подальшим впливом на інші країни Європи). Цьому можуть посприяти твори відомих публіцистів і письменників, які були заборонені в часи імперії (наприклад, І. Дзюби, П. Штепи) [1; 2].

Також, поновлюючи історичну пам'ять, потрібно подбати про належну реставрацію чи відтворення видатних історичних пам'яток Українського народу (будинків, палаців, храмів тощо).

Вищенаведені елементи державотворення мали бути реформовані ще на початку 90-х років – на першій хвилі піднесення народної ініціативи, проте через чверть століття – уже на іншій хвилі – здійснити це стало можливим реально, адже більшість народу, конституційна більшість у Верховній Раді України вже підтримають такі радикальні заходи задля відтворення та розвитку етнокультурної системи духовних цінностей України, а нове покоління українців співають гімн як одну з улюблених пісень, а державні кольори носять на одязі. Залишилося возвеличити справжніх героїв – борців за незалежність, прибравши нагадування про чужих героїв і традиції, зокрема й імперську мову, з публічного простору / інформаційної сфери.

Література:

1. Дзюба І. Микола Хвильовий: «Азіятський ренесанс» і «Психологічна Европа». URL: https://dt.ua/culture/mikola_hviloviy_aziyatskiy_renesans_i_psihologichna_evropa.html.

2. Штепа П. Московство, його походження, зміст, форми й історична тяглість. Ч. 1. Торонто: Вид. С. Стасишина, 1968. 345 с.

Дракохруст Тетяна Вікторівна,
Західноукраїнський національний університет, кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри міжнародного права та міграційної політики

ДОКТРИНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У сучасній науковій літературі поняття «міграційна політика» трактується по-різному. На сьогодні немає єдності думок щодо її визначення. У загальнонауковому розумінні термін «політика» (грецкого «politike» – «мистецтво керувати державою») означає діяльність органів державної влади, партій, суспільних груп у галузі внутрішньодержавного управління і суспільних відносин [1].

Український учений О. Хомра трактує міграційну політику як комплекс розробок і заходів, спрямованих на формування необхідних потоків і бажаної інтенсивності міграції населення. Близькими до цього є визначення інших науковців, які досліджують міграційну проблематику [2].

Деталізоване визначення такого самого типу пропонують О. Пуригіна та С. Сардак, які стверджують, що «…державна міграційна політика – система правових, адміністративних, організаційно-фінансових заходів та інформаційного забезпечення державними і неурядовими організаціями упорядкування міграційного простору, регулювання трудового міграційного руху населення з позицій національних пріоритетів, кількісного і якісного

складу міграційних потоків, їхньої соціальної, демографічної та економічної структур» [3, с. 26].

Однак такий «операційний» підхід до визначення поняття «міграційної політики» у сучасних умовах вважаємо занадто вузьким. У цьому разі суть трактування міграційної політики зводиться до виконання ролі «шлагбаума на шляху до ринку праці» і таким чином розуміння її змісту закладає розрив між декларованими цілями та реальними результатами.

Саме тому в 1980-х рр. В. Мойсеєнко наголошувала, що необхідно розрізняти вузьке і широке розуміння цього феномена. Відповідно міграційна політика у вузькому сенсі – це вплив на механізми міграційного руху

шляхом його стимулювання або, навпаки, обмеження, тоді як у широкому – на суспільні та соціально-економічні умови, які формують міграційну поведінку людей [4, с.67].

О. Риндзак у статті, присвяченій державній міграційній політиці як пріоритета національної безпеки України, запропонувала таке визначення цієї дефініції: державна міграційна політика – це цілеспрямована діяльність органів державної влади щодо регулювання міграційних та інтеграційних процесів, іпов'язаних з ними факторів із метою

оптимізації міграційної активності населення з позицій національних пріоритетів, гармонізації індивідуальних і суспільних інтересів, яка у взаємодії з іншими видами політики має сприяти покращенню якості життя населення та цілісності соціуму, а також відповідати потребам розвитку людини як найвищої цінності [2].

Головна роль у формуванні й реалізації міграційної політики має належати державним структурам, створені на різних рівнях управління та реалізують свої функції засобами, що є в їхній компетенції. Недержавні інститути, співпрацюючи з органами державної влади або діючи самостійно, відіграють допоміжну роль у регулюванні міграційних процесів [4].

Основними завданнями державної міграційної політики є впорядкування міграційних потоків, боротьба із нелегальною міграцією, забезпечення умов для реалізації прав мігрантів, біженців, інтеграції тих, хто прибуває в країну, у національне, соціокультурне й економічне середовище.

Міграційна політика є комплексом заходів, у сфері державного управління, що охоплюють процес прийняття рішень, який врегульовано правовими нормами, контрольований представницькою владою і спрямований на впорядкування міграційних процесів. На основі аналізу форм і засобів, доходимо висновку, що міграційна політика є сукупною частиною напрямків зовнішньополітичної, економічної, демографічної, соціально-інтеграційної, соціально-культурної, правової та іншої діяльності держави.

Вітчизняна міграційна політика має фрагментарний характер: її суттєві елементи або не розвинені, або взагалі відсутні в практиці. Вона недостатньо відображає регіональний контекст і не використовує достатньою мірою можливості співпраці із зарубіжними партнерами, насамперед ЄС, з метою підвищення стандартів міграційної політики загалом та запозичення сучасних технологій. Це відображається через зростання відпливу висококваліфікованих фахівців України ближнього і далекого зарубіжжя, появу некваліфікованої робочої сили в промислово розвинутих регіонах держави.

Проаналізувавши наукові здобутки із окресленої проблематики, слід зауважити, що дослідження міграційної політики в Україні досі не мають координованого й системного характеру. Розробки із цієї проблематики недостатньо узгоджено між науковими установами й окремими дослідниками, не всі актуальні питання міграційної політики є об'єктом вивчення тощо. Міграційна політика, спрямована на планування руху населення, виконує функції контролю за ним і є реакцією держави на стихійні переміщення людей.

Міграційна політика не тільки посідає конкретне місце в системі державного регулювання міграційними процесами, а й визначає соціальну політику загалом.

Література:

1. Ярмистий М. М. Наукові підходи до визначення поняття «міграція та «міграційна політика». Гілея: науковий вісник. 2015. №. 94. С. 387-391. URL: file:///D:/downloads/gileya_2015_94_99.pdf (дата звернення 09.04.2021).

2. Риндзак О.Т. Державна міграційна політика в контексті пріоритетів національної безпеки України. Економіка України. 2016. № 12. С. 72-81. URL: file:///D:/downloads/EkUk_2016_12_6%20(2).pdf (дата звернення 11.04.2021).

3. Пуригіна О. Г. Міжнародна міграція : навч. посіб. К.: Академія, 2007. С. 312.

4. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. К. : НІСД, 2018. с. 472.

Дурман Олена Леонідівна

Херсонський національний технічний університет, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, кандидат наук з державного управління

Шелегон Елеонора Вікторівна

Херсонський національний технічний університет, студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі реформування економіки України проблема залучення інвестицій є центральною, а створення сприятливого інвестиційного клімату в державі – однією з головних задач сучасної державноуправлінської практики в процесі формування та реалізації державної інвестиційної політики. Оскільки сприятливий інвестиційний клімат будь-якої країни залежить від стабільного, чіткого, прозорого і зрозумілого інвестиційного законодавства, то спробуємо коротко проаналізувати нормативно-правову базу державної інвестиційної політики, яку ми детально розглядали в [1].

Процес формування сучасної нормативно-правової бази, яка покликана регулювати інвестиційні процеси в Україні, розпочався з моменту проголошення незалежності України, а одним з перших кроків щодо врегулювання відносин у інвестиційній сфері в Україні стало прийняття Верховною Радою України законів України «Про інвестиційну діяльність» [4] та «Про захист іноземних інвестицій на Україні» [5].

Основне спрямування Закону України «Про інвестиційну діяльність» полягає у забезпеченні рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності. У ст.

1 цього закону [6] трактування інвестиції як економічної категорії виходить за межі моделі «витрати – доходи», оскільки включає соціальну сферу суспільства, а саме: «Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток або досягається соціальний ефект».

Що стосується Закону України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» [3], то вказаний законодавчий акт спрямований на захист інвестицій, прибутків, законних прав та інтересів іноземних інвесторів на території України.

Особливості режиму іноземного інвестування на території України встановив Закон України «Про режим іноземного інвестування» [4]. Положення цього Закону врегульовують відносини, зокрема, щодо державних гарантій захисту іноземних інвестицій, державної реєстрації та контролю за здійсненням інвестицій, діяльності підприємств з іноземними інвестиціями, розгляду спорів тощо.

Особливістю вітчизняного інвестиційного законодавства є те, що окремі аспекти в інвестиційній сфері, окрім вищевказаних нормативно-правових актів, регулюються також нормами господарського, податкового, валютного, банківського, фінансового, митного, цивільного й земельного законодавства, правовими актами про приватизацію, підприємництво, інноваційну діяльність, цінні папери та фондовий ринок, концесії тощо [5].

Останньою подією щодо актуалізації законодавства означеної тематики стало прийняття 20 вересня 2019 року Верховною Радою України нового Закону щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні [6]. Метою документа є поліпшення інвестиційного клімату України за окремими напрямами, обраними внаслідок комплексної оцінки відповідності національного законодавства кращим світовим практикам, описаним Групою Світового банку в методології рейтингу Doing Business.

Як висновок можна зазначити, що аналіз стану регулювання інвестиційної сфери України свідчить про те, що інвестиційне законодавство потребує подальшого вдосконалення. Адже, незважаючи на давню, розвинену та розгалужену систему правових актів, говорити про цілісну і взаємоузгоджену систему законодавства наразі передчасно.

Разом з тим в останні роки все ж слід констатувати певні позитивні зрушення у зазначеній сфері, так на розгляді у Верховній Раді України знаходиться низка законопроектів, що спрямовані на удосконалення регулювання відносин в інвестиційній сфері.

Література:

1. Дурман О.Л. Нормативно-правове забезпечення державної інвестиційної політики України. Публічне управління і адміністрування в Україні. Випуск 14. – Одеса, ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», Видавничий дім «Гельветика». 2019. С. 48-53. DOI https://doi.org/10.32843/2663-5240-2019-14-9

2 . Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12
3 . Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10 вересня 1991 року № 1540а-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12
4 . Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80
5 . Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспективи: роз'яснення МінЮсту України від 08.05.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/n0015323-12
6 . Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні: 20 вересня 2019 року № 132-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20#Text

Жуковська Аліна Юріївна
Західноукраїнський національний університет,
кандидат економічних наук, доцент

ІНКЛЮЗИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Негативні тенденції розвитку світової економіки, такі як: зростаюча соціальна та економічна диференціація населення та, як наслідок, поглиблення всіх видів соціальної нерівності суспільства, проблеми соціальної інтеграції населення, екологічні загрози, загострення соціальних та політичних конфліктів зумовили виникнення кардинально нового підходу до забезпечення ефективного функціонування держави та її інститутів – концепції інклюзивного розвитку. Інноваційність даної концепції полягає в тому, що добробут суспільства визначається не лише зростанням реального ВВП і матеріальних доходів населення, а й передбачає забезпечення рівного доступу до таких важливих сфер життєдіяльності суспільства, як: гідна оплата праці та можливості реалізувати інтелектуальний потенціал, якісні публічні послуги (освітні, медичні, адміністративні, житлово-комунальні), задоволення духовних потреб, особиста безпека, безпечне навколишнє природне середовище.

Концепція інклюзивного розвитку поступово поширюється на всі сфери суспільного життя, в тому числі і у сферу публічного управління, перед якою постають кардинально нові завдання: забезпечити такий розвиток суспільства, який, окрім власне економіки, буде сприяти подоланню бідності, наданню рівних можливостей для всіх членів суспільства, не шкодитиме довкіллю тощо [1, с. 216].

Реалізація вищезазначених завдань можлива шляхом запровадження в сферу публічного управління інклюзивних технологій, під якими розуміємо такі форми, методи, засоби та способи організації системи публічного управління, які покликані забезпечити рівні мож-

ливості для всіх членів суспільства незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей, в тому числі соціально вразливих верств населення, зокрема: малозабезпечених, молоді, людей з інвалідністю, осіб похилого віку, жителів сільської місцевості, представників національних меншин, ЛГБТ-осіб, мігрантів та внутрішньо-переміщених осіб, учасників та ветеранів АТО тощо.

До інклюзивних технологій публічного управління відносимо організацію діяльності органів публічної влади на основі: концепції «універсального дизайну», технології «електронний уряд» («е-уряд») та «мобільний уряд» («м-уряд»), принципів «відкритого простору» («open space»), «єдиного вікна» та «відкритого і прозорого простору, інформативності».

Концепція універсального дизайну вперше виникла в 1970-х роках у галузі архітектури й була спрямована на врахування різноманіття людей із приділенням особливої уваги залученню й рівності. З часом дана концепція почала активно використовуватись у різних сферах суспільного життя для створення безперешкодного середовища життєдіяльності громадян, вільний доступ до будівель, споруд та інфраструктурних об'єктів для всіх членів суспільства.

В основу концепції інклюзивного дизайну покладено сім принципів, які були розроблені у 1997 р. групою, до складу якої входили архітектори, дизайнери товарів, інженери та дослідники дизайну оточуючого середовища [2]. До таких принципів належать: 1) принцип рівноправного використання; 2) принцип гнучкості у використанні; 3) принцип простого та зручного використання; 4) принцип сприйняття інформації незалежно від сенсорних можливостей користувачів; 5) принцип допустимості помилок; 6) принцип низького рівня фізичних зусиль; 7) принцип наявності необхідного розміру і простору при підході, під'їзді та різноманітних маніпуляціях незважаючи на антропометричні характеристики, стан та мобільність членів суспільства. Врахування даних принципів при проектуванні та організації діяльності органів публічного управління дозволить створити інклюзивне середовище, в якому комфортно будуть себе почувати всі члени суспільства незалежно від віку, статі, фізичних та фінансових можливостей, національної приналежності, культурних особливостей.

Технології «електронний уряд» («е-уряд») та «мобільний уряд» («м-уряд») передбачають використання інформаційно-комунікативних технологій для створення можливостей рівного доступу до публічних послуг для всіх членів суспільства. Технологія «мобільний уряд» («м-уряд») є інтегральною складовою «електронного уряду» («е-уряд»), що дозволяє надавати послуги електронного уряду громадянам та організаціям на основі використання технологій мобільного зв'язку [3]. Вперше цей термін з'явився в роботах японського вченого Ібрагіма Кушчу на початку 2000-х років, який визначив «мобільний уряд» як стратегію, яку реалізують за допомогою використання усіх видів бездрото-

вих технологій, сервісів, додатків та пристроїв мобільного зв'язку з метою максимізації переваг від їх використання для усіх суб'єктів взаємодії в рамках електронного уряду – органів державної влади, громадян та бізнесу [4].

Поряд із використанням інклюзивних технологій, які покликані сприяти підвищенню рівня доступу громадян до органів публічної влади та послуг, які вони надають, на практиці активно застосовуються ще й інклюзивні принципи, зокрема: 1) «принцип єдиного вікна», коли в процесі отримання публічної послуги, громадянин контактує лише з одним працівником органу публічної влади в одному місці, а не відвідує декілька кабінетів чи нескінченну кількість чиновників; 2) «принцип єдиного простору», коли в одному приміщенні можна звернутися за адміністративними послугами різних органів публічної влади, наприклад, отримати паспорт громадянина, зареєструватися приватним підприємцем чи отримати довідку про місце проживання; 3) «принцип відкритого і прозорого простору, інформативності», коли організація роботи органів публічної влади побудована так, що в них немає великої кількості закритих кабінетів, а працівники здійснюють прийом відвідувачів фактично на очах в інших відвідувачів [5].

Отже, використання інклюзивних технологій в практичній діяльності органів публічної влади та в процесі надання публічних послуг дозволить суттєво підвищити ефективність діяльності цих інституцій та забезпечить громадянам рівний доступ до публічних послуг незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей.

Література:

1. Жуковська А.Ю. Публічне управління інклюзивним розвитком національної економіки. Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 травня 2019 р: за заг. ред. В. П. Садкового. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2019. С. 213-217.

2. Жуковська А.Ю. Детермінанти інклюзивного розвитку муніципальних утворень. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2020. Вип. № 25. С. 42-48.

3. Використання технологій «мобільного уряду» в сфері надання публічних послуг: зарубіжний досвід для України: аналітична записка. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/vikoristannya-tekhnologiy-mobilnogo-uryadu-v-sferi-nadannya-publichnikh

4. Kuschu, I., 2007. Mobile government: an emerging direction in e-government. New York: IGI. Chapter 1.

5. Надання адміністративних послуг: кращі практики. Упоряд.: Купрій В. Київ. Херсон: МО «Нова генерація», 2013. 33 с.

Задорожний Володимир Петрович,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права,
доктор наук з державного управління

МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: ДОСВІД НІДЕРЛАНДІВ

Реформування системи державної служби в Україні, її адаптація до стандартів Європейського Союзу потребує уважного аналізу досвідуфункціонування цього важливого інституту в розвинутих державах [1].

В усіх сучасних державах застосовується одна з трьох основних моделей публічної служби – кар'єрна, посадова та змішана, що поєднує елементи кар'єрної та посадової моделей. Більшість країн Європейського Союзу і власне Європейський Союз побудували свою публічну службу за принципом кар'єрної моделі. Це передусім Франція, Німеччина, Данія та Іспанія. Посадова модель діє в Швеції, Нідерландах, змішана модель отримала поширення в Італії, Великій Британії. Серед нових членів ЄС є як прибічники кар'єрної моделі (Болгарія, Кіпр, Румунія, Словаччина, Словенія,), так і змішаної (Латвія, Литва, Мальта, Польща, Угорщина, Чехія). Винятком є Естонія, де запроваджена посадова модель. У західноєвропейській науковій літературі кар'єрну систему часто називають «закритою», оскільки вона значною мірою обмежує можливість вільного переміщення персоналу між приватним та державним секторами. Посадова ж модель вважається «відкритою» саме тому, що будь-яка посада може заміщатися кандидатами з приватного сектору [2].

Звичайно, на практиці жодна з європейських країн сьогодні не має тієї чи іншої моделі публічної служби в чистому вигляді. У кожній із домінуючих моделей присутні елементи іншої. Так, у Франції існують категорії посад держслужбовців центральних органів влади та органів місцевого самоврядування, які наймаються за принципами посадової публічної служби – за контрактом, або за угодою (члени кабінету міністрів, директор кабінету міністрів, генеральний директор у мерії тощо). У Нідерландах та Швеції окремі категорії службовців, як працівники дипломатичного корпусу, та поліція наймаються за принципами кадрової служби. Але існування певної категорії посад, які не відповідають загальноприйнятим нормам, не є підставою для класифікації тієї чи іншої публічної служби як змішаної, оскільки існування цих посад є законодавчо оформленим винятком з правил, а не нормою.

Приклад Нідерландів показує, що кар'єра і служба за наймом не виключають одна одної. Там службовець може зробити кар'єру, заміщуючи різні послідовні посади. Головну відмінність між двома системами можна стисло висловити у формулі, за якою у «найманій системі

просування державного службовця є проблемою індивіда, тоді як у кадровій системі воно є справою адміністрації». У найманій державній адміністрації також існує можливість внутрішнього набору, за яким вакантна посада може бути заміщена публічним службовцем.

Формальності, пов'язані з призначенням за внутрішнім набором, є не такими численними, оскільки особиста справа службовця вже перебуває в адміністрації, але цей службовець не має жодної переваги перед зовнішнім кандидатом і керівник служби, призначаючи певну особу на вакантну посаду, не зобов'язаний вивчати кандидатури державних службовців спочатку. Він може прийняти на службу особу з-поза меж адміністрації, якщо вважає її професійно більш придатною. У посадовій публічній службі загальний стаж роботи в державному і приватному секторах відіграє певну роль не тільки під час призначення службовця на вакантну посаду, але й у визначенні розміру посадового окладу. Кожна посада відповідає наперед установленій шкалі оплати, що зростає з вислугою років. У підсумку службовці, посідаючи однакові посади, можуть мати різний посадовий оклад, оскільки мають різний стаж роботи.

Таким чином, характерними елементами посадової моделі публічної служби є трудові відносини на основі контракту, призначення на всі можливі посади без попередньої цільової підготовки, визнання професійного досвіду, набутого в приватному секторі, відсутність законодавчо встановленої системи кар'єрного зростання та спеціальної пенсійної системи. Зважаючи на ці характеристики, здавалося б, що за посадової моделі публічної служби існування спеціального статуту для публічних службовців є неможливим. Однак, як свідчить досвід Нідерландів, наявність статуту публічних службовців не відносить автоматично публічну службу певної країни до кадрової моделі.

Публічна служба Нідерландів організована за класифікацією посад згідно з усталеною шкалою оплати, що має 18 рівнів, об'єднаних у 7 категорій. Розподіл на категорії відображає різноманітні загальні та спеціальні освітні рівні. Наприклад, на заміщення посад, які відповідають 5 – 9 рівням можуть претендувати кандидати, які успішно пройшли повний курс середньої школи, доступ до посад 6 – 12 рівнів потребує диплома про вищу освіту. Обіймання тієї чи іншої посади певного рівня та вислуга років на цій посаді не дає службовцеві права кар'єрного зростання, оскільки відсутній сам механізм кар'єрного просування, але існує механізм зростання посадового окладу за вислугою років, відображений у статутних документах.

Література:

1. Головата В. Реформування державної служби в Україні в умовах адаптації до стандартів Європейського союзу URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/78428/33-Golovata.pdf?sequence=1

2. Прокопенко Л. Л. Публічна служба в країнах ЄС. URL: http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/ProkopenkoStat.pdf.

Коршенко Наталія Леонідівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», здобувач освітнього ступеня «магістр» кафедри публічного управління, адміністрування та права, завідуюча терапевтичним відділенням КП «ОКЛВЛД ПОР»

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Згідно із ст. 3 та 49 Конституції України, життя і здоров'я людини є найвищими соціальними цінностями держави, і кожний громадянин України має право на охорону здоров'я та медичну допомогу [7].

Державна політика України у сфері охорони здоров'я спрямована на збереження та зміцнення здоров'я, профілактику та зниження захворюваності, інвалідності та смертності населення, підвищення якості та ефективності медико-санітарної допомоги, забезпечення соціальної справедливості і прав громадян на охорону здоров'я [1].

У 2016 році Уряд України визначив пріоритетом трансформацію своєї системи охорони здоров'я для поліпшення індикаторів здоров'я населення України та забезпечення фінансового захисту громадян від катастрофічних грошових витрат з власних кишень. Трансформація відбувається за рахунок підвищення ефективності, модернізації застарілої радянської системи та поліпшення доступу до медичного обслуговування кращої якості[2]. Загальна стратегія передбачала першочергово зосередити увагу на змінах у фінансуванні охорони здоров'я, щоб каталізувати зміни в наданні послуг, а також використовувати сучасні електронні рішення як акселератор розвитку [8]. Після розробки та затвердження стратегії Кабінетом Міністрів України, Верховна Рада прийняла новий закон про фінансування охорони здоров'я (Закон "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення"[10]). Була створена Національна служба здоров'я України (НСЗУ), щоб розпочати стратегічні закупівлі медичних послуг відповідно до гарантованого державою пакету[9]. Перші успіхи - реформа первинної ланки медичної допомоги із запропонованим чітким переліком послуг для пацієнтів та вільним вибором сімейного лікаря, автономізація закладів охорони здоров'я, створення єдиної системи електронної охорони здоров'я, прогресивна програма реімбурсації медикаментів "Доступні ліки" із використанням електронного рецепту - показали високий запит на зміни у галузі з боку населення.

У 2020 році розпочався наступний етап трансформації системи охорони здоров'я в Україні – запровадження гарантованого державного пакету медичних послуг. Для цього в 2019 році було запущено пілотний проект з реалізації державних гарантій медичного обслуговування в Полтавській області, який допоміг опрацювати нові механізми оплати вторинної та третинної медичної допомоги на прикладі Полта-

вщини. Згідно його підсумків була продовжена робота зреформування галузі, а саме:

- здійснення реформи фінансування системи охорони здоров'я, впровадження нових фінансових механізмів на рівні спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги (амбулаторного та стаціонарного рівнів);
- забезпечення фінансового захисту населення від надмірних витрат;
- ефективне функціонування моделі державного гарантування пакета медичної допомоги, який має бути доступним для всього населення, незалежно від статі, місця проживання, рівня статків та інших соціально-демографічних характеристик;
- оновлення матеріально-технічної бази, забезпечення інформаційного та кадрового ресурсу закладів охорони здоров'я на всіх рівнях медичної допомоги відповідно до міжнародних стандартів;
- впровадження інноваційних технологій у щоденній медичній практиці та забезпечення доступу до високотехнологічного лікування.

Сьогодні реформа здійснюється за такими пріоритетними напрямами-медична реформа, громадське здоров'я, спеціалізована медицина, доступні та якісні лікарські засоби. За кожним із напрямів реалізовуються завдання, спрямовані на забезпечення фінансування системи охорони здоров'я, підвищення заробітної плати медичних працівників, створення ефективної системи контролю якості надання медичної допомоги, розробка та оновлення національних галузевих стандартів та протоколів лікування, впровадження державної оцінки медичних технологій, створення конкурентного середовища для медичних закладів, розвиток добровільного медичного страхування, розвиток державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, залучення приватного капіталу, пільгове оподаткування за рахунок податку на прибуток, розвиток спроможної мережі закладів охорони здоров'я, розвиток телемедицини, eHealth, розвиток високотехнологічної медицини і системи трансплантації, системи екстреної медичної допомоги, забезпечення медичною допомогою пацієнтів з туберкульозом, психічними захворюваннями, орфанними захворюваннями, впровадження та реалізація Національної стратегії боротьби з онкологічними захворюваннями, визначення основних засад та механізмів функціонування системи громадського здоров'я в Україні, враховуючи виклики та загрози пов'язані із поширенням у світі та на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», удосконалення законодавства в сфері обігу лікарських засобів з метою забезпечення прозорості фармацевтичного ринку, забезпечення розвитку медичної освіти і науки.

Література:

1. Білинська М. М., Радиш Я. Ф. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. Київ: НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.

2. Бойко С.Г. Тенденции и особенности государственной кадровой политики в сфере здравоохранения. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування : електрон. наук. фах. вид. / Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон:2018 № 1,с.12

3. Попченко Т. П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення : аналіт. доп. / Т. П. Попченко. – К. : НІСД, 2012. – 96 с.

4.Ткачова Н. М. Напрями реформування державної політики в сфері охорони здоров'я.Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 83–86.

5.Усачов Є. І. Адміністративно-правовий статус суб'єктів, що визначають правові засади державної політики у сфері надання медичних послуг в Україні на національному рівні- Прикарпатський юридичний вісник,№1-2/2018–с.294-298

6. Устінов О. В. Стратегія державної політики у сфері охорони здоров'я. Український медичний часопис online. 2012.

7. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96- %D0%B2%D1%80

8. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 років. Київ. 2014. 41 с. URL: http://moz.gov.ua/uploads/0/691-strategiya.pdf.

9.Положення про Національну службу здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1101. Офіційний вісник України. 2018 р., № 15, Ст. 507.

10. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення від 19.10.2017 № 2168-VIII:Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2018 р., № 5. Ст. 31.

Кириченко Тетяна Станіславівна
Українська медична стоматологічна академія,
кандидат медичних наук

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ЕПІДЕМІЇ ВІЛ/СНІДУ В УКРАЇНІ

Поширення соціально небезпечних хвороб в умовах глобалізованого світу не є проблемою окремої держави. Це пов'язано з багатьма іншими проблемами - соціальними, економічними, навіть з політичними та міждержавними відносинами. Практика довела, що на поширення хвороб, ключовим фактором виникнення яких є соціально ризикована поведінка, державний вплив, базований на методах адміністративно-командного управління, є абсолютно неефективним. Тому постає питання про необхідність зміни філософії державного управління у сфері профілактики соціально небезпечних хвороб і, насамперед, світогляду державних осіб, що приймають управлінські рішення. Цей світогляд має бути спрямований на формування та роз-

виток таких відносин між державою і суспільством, які були б здатні сформувати ефективну модель національної відповіді на виклики сучасних епідемій.

Мета дослідження – встановити внесок різних структур державного сектору у протидію епідемії ВІЛ-інфекції.

Для вирішення поставлених в роботі завдань використані слідуючи методи наукових досліджень: статистичний, інформаційно-аналітичний, а також безпосереднє опрацювання літературних джерел та інтернет-ресурсів.

Стратегія врегулювання проблеми ВІЛ/СНІД в Україні ґрунтується на визнанні її одним з пріоритетів державної політики у сфері охорони здоров'я і соціального розвитку, приверненні уваги до цієї проблеми Президента України, Парламенту та Уряду країни, розумінню того, що СНІД - це глобальна проблема і стосується всього суспільства і кожної людини зокрема. Вирішення проблеми СНІДу стало своєрідним критерієм, за яким визначається рівень демократичності держави.

Виявити потенційних партнерів для об'єднання зусиль у протидії епідемії ВІЛ/СНІДу, мобілізувавши широкий спектр людей, знань, кадрових та матеріальних ресурсів можливо тільки за умов ретельного аналізу об'єктивної ситуації, що склалася в Україні. [1,2]

Свідченням того, що проблема СНІДу в Україні набула державної ваги, стали Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України. [3,4]

Створено Національну координаційну раду з питань запобігання захворюванню на СНІД при Кабінеті Міністрів України, що дає можливість забезпечення комплексної розробки національної політики і міжвідомчої координації планів і дій окремих Міністерств, а також контролю та здійснення стратегій у сфері ВІЛ/СНІДу. [5]

Законодавче закріплена можливість міжнародного співробітництва дозволяє вивчати та застосовувати кращий світовий досвід з питань захисту прав людини, пов'язаних з ВІЛ, охороною здоров'я та інших.

В державі сформована мережа спеціалізованих лікувально-профілактичних закладів - обласних та міських Центрів профілактики та боротьби зі СНІДом.

В Україні існує мережа громадських організацій, які займаються різними напрямками профілактичних втручань: робота з наркоманами, жінками секс-бізнесу, молоддю, ВІЛ-інфікованими на засадах дотримання прав людини. Результати їх діяльності викликають інтерес та підтримку з боку міжнародних донорів, що особливо актуально в умовах обмеженого державного фінансування. [6]

Найбільш впливовим джерелом інформування населення з проблеми ВІЛ/СНІДу є засоби масової інформації. Згідно Статті 11 «Соціальна рекламна інформація» Закону України «Про рекламу» передбачено право безкоштовного розміщення соціальної реклами обсягом не менше 5% ефірного часу (друкарської площі).

В Україні створена законодавча та директивна база, яка великою мірою спрямована на протидію епідемії ВІЛ/СНІДу, захист прав людини, у тому числі ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД, міжнародне співробітництво з питань обміну знаннями досвідом з проблем, пов'язаних з ВІЛ/СНІДом, охороною здоров'я та інші. Складна епідемічна ситуація в країні визначила профілактику ВІЛ-інфекції як одне з пріоритетних завдань держави в галузі охорони здоров'я населення.

Основними принципами державної політики є:

- дотримання прав і свобод людини і громадянина в галузі охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій;
- рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг в галузі охорони здоров'я;
- відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість;
- випереджувально-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я;
- орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в галузі охорони здоров'я;
- боротьба з ВІЛ-інфекцією/СНІДом є одним з пріоритетних завдань держави в галузі охорони здоров'я населення. [7 -9]

ЛІТЕРАТУРА

1. Барнетт Т., Уайтсайд А., Соціальний та економічний вплив ВІЛ/СНІДу в Україні: листопад 1997 р./Аналітичний огляд підготовлено для Британської Ради (The British Cjuncil, Ukraine).- С. 2-4.
2. Сайт Міжнародного Альянсу ВІЛ/СНІД в Україні [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://www.aidsalliance.org/
3. Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про запобігання захворюванню на СНІД та соціальний захист населення" 3 березня 1998 року № 155/98-ВР//. ВВР. - 1998 р. - № 35. - С. 23.
4. Указ Президента України. „Про додаткові заходи щодо посилення боротьби з ВІЛ-інфекцією/СНІДом" від 29 серпня 2001 р. № 741. //Урядовий кур'єр. - 2001 р. - 30 серпня. - № 158. - С. 11.
5. Україна. Кабінет Міністрів. Про утворення урядової комісії з профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу: Постанова від 7 листопада 2001 року № 116. // Офіційний вісник України. - 2001 р. - № 6. - С. 60-63.
6. Засікан Ю. А., Яковенко В. С. Звіт регіональних виконавців проекту „Створення мережі неурядових організацій, які працюють із жінками секс-бізнесу в Україні в м. Дніпропетровську. - Архів УІСД.
7. Державна політика у галузі ВІЛ/СНІД // Українська мова та література. – 2005 р. - №34/35. - С. 20-25.
8. Чередниченко О., канд. психолог. наук, державний експерт Ради національної безпеки і оборони України, журнал «Схід» № 5 (96), 2009 р.

9. Щербінська А. М. (2000) Друга щорічна донорська конференція „2001 рік - Рік охорони здоров'я населення України", 7-8 грудня 2000 р. - К.: С. 79-83.

Лахижа Микола Іванович,
Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України,
доктор наук з державного управління, професор

ДОСВІД ІЗ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇН: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

1.Питання посткомуністичної трансформації і сьогодні мають як теоретичний, так і практичний інтерес, оскільки немає одностайної думки про її успішність у різних країнах, тривають дискусії щодо показників завершеності, можливостей відходу від принципів демократії та ринкової економіки тощо. Простежується чіткий зв'язок виконання завдань трансформації, модернізації публічного управління та запобігання корупції.

2.Реалізація курсу на інтеграцію до Європейського Союзу вимагає суспільно-політичної, економічної та правової адаптації системи публічного управління до сталих європейських моделей демократичного управління, забезпечення функціонування правових механізмів управлінської діяльності. При цьому особливо важливе значення мають завдання запобігання корупції. Так, антикорупційні заходи в країнах Центральної та Східної Європи було значно посилено напередодні їх вступу до Європейського Союзу, але вони залишаються актуальними й сьогодні.

Для України ця проблематика особливо важлива, зважаючи на відставання, загальмованість трансформації, а відтак – необхідність врахування позитивного досвіду та недоліків при проведенні реформ. Після підписання Угоди про асоціацію з Україною парламент ЄС у резолюції від 17.07.2014 р. констатував, що в Україні «широко розповсюджена корупція та наявна колосальна тіньова економіка» (пункт 19). У резолюції від 15.01.2015 р. Парламент ЄС закликав українську владу вжити заходів щодо «викорінення системної корупції» (пункт 13).

3. Співставлення даних щорічних рейтингових досліджень індексів сприйняття корупції (СК) (Corruption Perceptions Index) [1], що розраховується за методикою міжнародної неурядової організації Transparency International та Рейтингу глобальної конкурентоспроможності країн світу (The IMD World Competitiveness Ranking) (щорічне глобальне дослідження за версією Інституту менеджменту (Institute of Management Development) [2] по постсоціалістичних країнах свідчить про важливість для запобігання корупції економічних показників,

проте особливе значення має наявність політичної волі та врахування специфіки менталітету населення. На нашу думку, саме вони дозволили значно знизити рівень корупції у Грузії, Естонії та Чорногорії і вони ж призводять до високого рівня корупції у Росії, Азербайджані, Казахстані, Україні та Молдові. Характерно, що всі ці країни є колишніми республіками СРСР і не входять до ЄС. При цьому суттєвим фактором, що сприяє корупції виступає як автократичний режим (Росія, Азербайджан, Казахстан), так і політична нестабільність (Молдова, Україна).

4. Має реалізуватися західноєвропейський підхід до сприйняття, запобігання та протидії корупції, згідно якого корупція сприймається як аномалія, явне порушення законодавства. Відповідно під впливом інституцій Європейського Союзу формується інституційне (правове та організаційне) забезпечення запобігання та протидії корупції.

5. Важливим інституційним чинником протидії корупції у посткомуністичних країнах стало створення антикорупційних органів, моделі яких відображають національну специфіку. Централізована модель передбачає концентрацію повноважень щодо реалізації антикорупційної політики в одному центральному органі (Вірменія, Латвія, Молдова, Російська Федерація, Словенія). Децентралізована модель, яка складається із системи інституцій, за якої повноваження поділяються між президентом чи урядом та одним чи кількома державними органами, що мають повноваження у сфері запобігання або протидії корупції. Ці органи діють при президентах (Казахстан, Таджикистан); при парламентах (Болгарія, Латвія, Литва); при урядах (Чехія, Польща); інших державних органах (Азербайджан, Грузія) тощо.

6. З точки зору реформування публічного управління запобігання корупції вирішується шляхом нормативно-правового, організаційного та інформаційного забезпечення реалізації принципів верховенства права, респонсивності, відкритості, прозорості, а також шляхом демократизації та децентралізації влади.

7. Досвід посткомуністичних країн свідчить також про необхідність комплексного підходу: інформаційного та інституціонального забезпечення запобігання корупції, невідворотності покарання та його адекватності виявленим порушенням. Антикорупційні заходи є однією зі складових підстав для зростання довіри громадян до органів влади.

Література

1. Insight Report. The Global Competitiveness Report 2019. Klaus Schwab, World Economic Forum. Ceneva. 2019 S. XIII

2. CPI 2019 Global highlights URL: https://www.transparency.org/en/news/cpi-2019-global-highlights

Ломакіна Тетяна Анатоліївна
Донецький державний університет управління
(м. Маріуполь), аспірант

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РЕФОРМИ ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток сучасної системи публічного управління, вирішення актуальних проблем взаємовідносин та взаємодії держави та суспільства, транспарентність всіх комунікативних процесів є важливим напрямом сталого розвитку державної політики. Розмаїття цілей та шляхів їх досягнення вимагають відповідальності від всіх учасників та зацікавлених сторін. Жорсткі вимоги, що пред'являються до якості комунікативної політики залежать від ряду факторів: економічних, соціальних, політичних, суспільних, технічних, що вимагає ретельної обробки даних при розширенні інформації.

На сьогоднішній день багато авторів зацікавлені та досліджують зазначену проблематику. Серед них слід відмітити Д. Гурін, Л. Макаренко, Г. Почепцова, Є. Романенко, І. Рейтерович, А. Айкена та інших. Проте недостатньо дослідженими залишається низка питань щодо сталого розвитку публічних комунікацій та підвищення їх ефективності на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Дослідження закордонного досвіду надає можливість проаналізувати досвід розвинутих країн та з певними адаптаційними аспектами, впровадити апробовані елементи в публічне управління нашої країни. Так, нами було досліджено позитивний досвід реформи публічних комунікацій Великобританії, де даний процес почався три роки тому. Аудит, який було проведено, виявив досить багато проблем та питань, які потребують найскорішого вирішення, серед яких дуже слабкий зв'язок між стратегічними цілями і комунікативною стратегією, слабка координація між різними міністерствами, не ефективне витрачання коштів та не зрозумілий результат. Алекс Айкен, спеціаліст з публічних комунікацій в Великобританії, запропонував та запровадив «політику єдиного голосу», яка дозволила значно підвищити ступінь довіри до публічних комунікацій, завдяки чому вдалось заощадити 1 млрд. фунтів стерлінгів та покращити ставлення людей до дій Уряду в економічному напрямку майже на 40%.

Щодо «політики єдиного голосу», то в Україні цей процес знаходиться на начальному етапі. Проте ще в грудні 2020 року Радник керівника Офісу Президента Михайло Подоляк зазначив: «В усіх демократичних державах комунікація між владою і суспільством, всередині суспільства і між владою та окремими групами в суспільстві завжди дуже бурхлива. У наш час ще й надто особливо наповнюється емоціями. За таких умов завжди будуть непорозуміння, суперечності і гонитва за сенсаційністю. Єдине, що може зробити ситуацію дещо розумні-

шою, це політика "єдиного голосу" для представників влади та обов'язкова практика фактчекінгу для журналістів» [1].

Аналізуючи досвід Великобританії в реформі урядових комунікацій, нашій державі варто визначитися з ключовими сегментами цільових аудиторій публічних комунікацій, та їх основними пріоритетами, серед яких можливо виділити наступні:

- молоді люди (пріоритетні питання: освіти, наявності робочих місць, можливості доступного відпочинку і т.і.);
- підприємці (пріоритетні питання: підтримка малого та середнього бізнесу, дотримання правових норм і т.і.);
- родини (пріоритетні питання: охорона здоров'я, переваги та пільги, наявність робочих місць і т.і.):
- літні люди (пріоритетні питання: пенсії, допомога, збереження здоров'я і т.і.);
- міжнародна спільнота (пріоритетні питання: бізнес-інвестиції, туризм і т.і.).

Серед ключових напрямів «політики єдиного голосу», якими слід скористуватись та адаптувати до особливостей українських публічних комунікацій, варто виділити наступні:

1. Пріоритетні комунікативні шляхи, сформовані на основі програм уряду.
2. Єдиний план публічних комунікацій, який повинно створювати, узгоджувати та координувати на рівні Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки.
3. Комунікативні кампанії також варто розробляти на рівні Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки.
4. Реалізацію комунікативних планів і кампаній слід проводити профільним департаментам міністерств і відомств.
5. Оцінка ефективності слід проводити створивши певну раду з оцінювання, до складу якої повинні входити представники уряду, медіа-ринку та громадськості.

Таким чином, використання сталого закордонного досвіду, його апробація та впровадження в систему публічних комунікацій України надасть можливість підвищити не тільки їх ефективність, а ще й рівень довіри громадськості.

Література:

1. https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3150496-podolak-vistupae-za-politiku-edinogo-golosu-dla-vladi-ta-faktceking-dla-zurnalistiv.html

Лопушинський Іван Петрович,
Херсонський національний технічний університет,
доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України

ПОЗБАВЛЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ НЕВЛАСТИВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК МЕХАНІЗМ ДЕКОНЦЕНТРАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Відповідно до стаття 116 Конституції України Кабінет Міністрів України забезпечує державний суверенітет й економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України та забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [1].

Стаття 1 Закону «Про Кабінет Міністрів України» закріплює положення про те, що Уряд нашої держави здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів [2].

Водночас наразі Кабінет Міністрів України суттєво перевантажено невластивими для нього повноваженнями, що обмежує можливість Уряду зосередитися на обговоренні стратегічно важливих питань та формуванні державної політики у сферах, віднесених до його компетенції.

Отже, існує нагальна потреба позбавлення Уряду низки повноважень відомчого характеру та покладення їх на центральні органи виконавчої влади, інші державні органи відповідно до компетенції.

У цьому зв'язку 09 лютого 2021 року Кабінет Міністрів України вніс до Верховної Ради України проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо позбавлення Кабінету Міністрів України невластивих повноважень [3].

Проєкт Закону України [3] розроблено з метою посилення спроможності Уряду до стратегічного планування та формування державної політики шляхом його розвантаження від розгляду відомчих, операційних та технічних питань.

Проєкт Закону [3] підготовлено Урядом України в межах реалізації Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474, на виконання пункту 98 плану пріоритетних дій Уряду на 2020 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2020 р. № 1133, та пункту 494 Плану законопроєктної роботи Верховної Ради України на 2020 рік, затвер-

дженого Постановою Верховної Ради України від 16 червня 2020 року № 689-IX.

Законопроєкт передбачає внесення змін до 30 законодавчих актів щодо позбавлення Уряду 54 повноважень та покладення їх на центральні органи виконавчої влади, інші державні органи відповідно до компетенції.

Проєктом Закону [3] передбачається внесення змін до таких нормативно-правових актів, що діють у відповідних сферах суспільних відносин: Кодексу торговельного мореплавства України, законів України «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про нотаріат», «Про транспорт», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального», «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», «Про охорону культурної спадщини», «Про зерно та ринок зерна в Україні», «Про туризм», «Про охорону археологічної спадщини», «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про сільськогосподарський перепис», «Про фізичну культуру і спорт», «Про безоплатну правову допомогу», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про протидію захворюванню на туберкульоз», «Про морські порти України», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про вищу освіту», «Про освіту», Основ законодавства України про охорону здоров'я.

Ухвалення запропонованого Закону дозволить Уряду зосередитися на вирішенні питань стратегічного характеру та формуванні державної політики, поклавши питання реалізації державної політики в різних сферах на інші державні структури.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (з наступними змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо позбавлення Кабінету Міністрів України невластивих повноважень: Проєкт Закону України, внесений Кабінетом Міністрів України, зареє-

стрований у Верховній Раді України 09 лютого 2021 року за № 5052. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=71068

Матюшенко Олексій Володимирович,
Національна академія державного управління при Президентові України, магістр публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту

СОЦІАЛЬНІ ПРОЄКТИ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ

Проєкти розвитку соціально-економічних систем є важливою складовою проведення соціальних реформ в Україні, а також інструментом активізації громадян та представників бізнес і залучення їх до вирішення нагальних проблем у державі та суспільстві. Центральними органами виконавчої влади ініційовано низку конкурсів, створено відповідні фонди та надається державна підтримка для участі у міжнародних конкурсах для отримання грантів та технічної допомоги. Саме тому для ефективного використання цього інструменту має бути створено належний механізм управління та розроблено регламенти залучення стейкхолдерів до їх розробки та реалізації.

Управління соціальним проєктом – це, перш за все, система взаємопов'язаних і взаємообумовлених заходів (за термінами, ресурсами, виконавцями), що спрямовані на зміну соціально-економічної ситуації за прогнозованим чи бажаним станом соціальної системи. Особливостями такої системи є наступні аспекти, що характеризуються:

- одночасною участю в управлінні проєктом великої кількості стейкхолдерів;
- перерозподілом і мобілізацією ресурсів для реалізації цілей соціального проєкту відповідно до визначених організаційно-правових форм та технологій;
- взаємоузгодженістю інтересів кожною групою дійових осіб та їх взаємодією, спрямованою на вирішення важливих суспільно-значущих проблем.

Це, в свою чергу породжує низку проблем, зокрема, контролю, узгодження, координації, делегування повноважень, встановлення відносин та інших організаційних дій, що ґрунтуються здебільшого на суб'єктивно побудованих відносинах. Розробка відповідних організаційних механізмів, як складової управління соціальними проєктами, здатної ввести цей процес в режим ефективної організаційної діяльності та доведення детальних процедур і їх нормативного закріплення, як обов'язковий принцип, може суттєво вплинути на ефективність управління та реалізації в цілому.

Виходячи з того, що проєкт, як організаційна система, це, перш за все, сукупність різних організаційних елементів [1], а механізм управління проєктом – це послідовність взаємопов'язаних дій усіх суб'єктів управління та узгодження засобів, технологій і регламентуючих методів, що забезпечують результат [2, с. 75], організаційний механізми управління соціальним проєктом можемо визначити як, регламент взаємодії всіх організаційних елементів проєкту та як процедуру прийняття відповідних управлінських рішень по проєкту. При цьому важливим елементом механізму є чітке визначення і процедура узгодження цілей і ресурсів кожного організаційного елементу проєкту. Він також характеризується як специфічна управлінська підсистема системи управління соціальним проєктом, яка складається з наступних елементів: цілі, яких планується досягти з допомогою регламенту; значна кількість суб'єктів, на яких поширюється дія регламенту; сукупність низки норм, умов, правил та обмежень, необхідних для досягнення узгоджених цілей; використання визначеної кількості ресурсів; значна кількість чітких алгоритмів і процедур, необхідних для досягнення цілей.

Відповідно, організаційний механізм управління соціальними проєктами має передбачати регламентацію організації: структури управляючої системи (правил, норм, стандартів); процесу функціонування системи як об'єкта управління; специфічної інфраструктури для забезпечення зв'язку між усіма суб'єктами проєктної діяльності та учасниками проєктного процесу. Варто вказати, що основними елементами організаційного механізму управління соціальним проєктом є структура управління та вибір організаційного рівня планування й управління.

Відповідно у такій структурі можемо виділити три основні управлінські рівні:

- організація на стратегічному рівні – для формулювання і нормативного визначення концептуальних засад соціального проєкту як складової стратегічних / програмних документів. Для цього можуть утворюватися відповідні органи публічної влади та управління.
- організація та тактичному (функціональному) рівні – для розподілу завдань і відповідальності результатів за ключовими етапами реалізації соціального проєкту. Для цього може створюватись організаційна структура та формуватись команда управління соціальним проєктом.
- організація структури управління проєктом (організаційний) рівень – для забезпечення виконання операційних планів. Для цього визначається відповідальність за виконання окремих видів робіт та їх виконавці.

Можемо узагальнити, що кожен соціальний проєкт, з огляду на його унікальність, має власну організаційну структуру, що враховує розподіл відповідальності та повноважень між усіма учасниками проєкту, обов'язки і відносини звітності відповідно до його життєвого цик-

лу. Тому унікальної організаційної структури управління соціальним проєктом не існує. Відповідно, можемо наголошувати тільки на певній типовості таких структур та необхідної наявності необхідних елементів у рамках управління соціальними проєктами.

Література:

1. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Науково-практичні засади соціального проектування. Ефективна економіка. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/75.pdf

2. Технологія управління соціальними проектами : монографія / Т. М. Безверхнюк, А. О. Левицький, К. В. Пєклун, І. В. Руда, І. А. Сенча, Т. В. Сивак / За заг. ред. Безверхнюк Т. М. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. 351 с.

Пасічна Ірина Олександрівна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат юридичних наук

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У правовому регулюванні юридичної відповідальності державних службовців за корупційні правопорушення досі існує багато недоліків, насамперед щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності. В багатьох випадках державні службовці вчиняють адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, сплачують штраф та продовжують працювати в органах державної влади. Це, в свою чергу, вимагає ретельного аналізу антикорупційного законодавства України та формулювання пропозицій щодо його вдосконалення.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку [1].

Особливістю дисциплінарної відповідальності є те, що за порушення трудової та службової дисципліни до державного службовця застосовуються стягнення особою, якій державний службовець підпорядковується по службі.

Дослідження законодавства про дисциплінарну відповідальність свідчить, що у разі притягнення до кримінальної відповідальності трудовий договір з винною особою розривається відповідно до статті 36

Кодексу законів про працю України [2], в якій визначено, що набрання законної сили вироком, який засуджує працівника до позбавлення волі, є підставою для припинення трудового договору та виключає можливість продовження роботи.

Важливо зазначити, що відповідно до пункту 3 статті 84 Закону України «Про державну службу» [3] однією з підстав для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням є набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності, яким на особу накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Трудовий договір розривається лише у разі набрання законної сили обвинувального рішення суду за вчинення умисного кримінального правопорушення. На нашу думку, ця норма не є досконалою, оскільки в окремих випадках особа вчиняє пов'язане з корупцією правопорушення, сплачує штраф та залишається на посаді, продовжуючи виконувати свої професійні обов'язки. Тобто, як правило, притягнення до адміністративної відповідальності не є підставою для розірвання трудового договору. Виняток встановлюється, якщо член Комісії з питань вищого корпусу державної служби притягується до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією. Так, згідно пункту 5 частини 6 статті 14 Закону України «Про державну службу» [3] повноваження члена Комісії припиняються достроково в разі набрання законної сили рішенням суду про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Антикорупційне законодавство України потребує удосконалення в частині встановлення дисциплінарної відповідальності державних службовців не лише за корупційні правопорушення, що переслідуються кримінальним законом, але і за правопорушення, пов'язані з корупцією, передбаченні Кодексом України про адміністративні правопорушення. Отже, підставою для розірвання трудового договору має бути набрання законної сили рішенням суду про притягнення державного службовця або посадової особи місцевого самоврядування до кримінальної чи адміністративної відповідальності за корупційне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією відповідно. Державний службовець або посадова особа місцевого самоврядування, яка вчинила корупційне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією, не має права працювати в органах державної влади чи органах місцевого самоврядування.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2004 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text

Писарєва Ольга Сергіївна
Управління соціального захисту населення Шевченківської районної у м. Полтаві ради, головний спеціаліст відділу по наданню всіх видів соціальних допомог та компенсацій

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Проблема удосконалення системи соціального захисту населення є досить актуальною на сучасному етапі розвитку держави, у зв'язку з тим, що соціальний захист населення є необхідним елементом вдалого розвитку будь-якої моделі економіки держави і вирішує нагальне питання різкого розшарування суспільства за матеріальним та соціальним статусом.

Відповідно до статті 46 Конституції України передбачено, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [1].

Питання соціального захисту населення привертають увагу багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема таких як: О. Макарова, О. Палій, О. Власюк, Н. Борецька, Е. Лібанова, Ю.Саєнко, Н. Самойленко та ін. Не зважаючи на це, зазначені проблеми все ще потребують ґрунтовного дослідження з урахуванням глобальних змін, пов'язаних з утворенням громад у процесі децентралізації.

Основними пріоритетними напрямками у 2021 р. Міністерством соціальної політики визначено: пенсійне забезпечення, розвиток системи соціальних послуг; деінституціалізація; інклюзія та захист прав людей з інвалідністю; завершення реформи управління соціальною сферою та цифровізація; захист постраждалих від домашнього насильства [2].

В ході децентралізації повноваження з надання соціальних послуг населенню передаються з центрального рівня на місцевий, тобто – територіальним громадам. З 1 січня 2020 року набула чинності нова редакція Закону України «Про соціальні послуги» [3], що, в свою чергу, обумовило зміну розподілу повноважень центральних та місцевих органів влади, а також встановлення системи соціальних послуг та її учасників, етапи визначення потреб, планування організації та фінан-

сування соціальних послуг. З 1 січня 2021 року усі звернення про призначення різних видів соціальної допомоги, пільг, субсидій та компенсацій громадяни мають подавати через «фронт-офіси» територіальної громади, які забезпечують їх передачу до органів соціального захисту населення райдержадміністрацій [4].

Ця трансформація, з одного боку, має ряд позитивних зрушень, з іншого – тягне за собою низку проблем. Зокрема, серед позитивних сторін такої системи є те, що соціальні допомоги набувають більшої адресності, наближаються до людей, оскільки кожна громада володіє інформацією щодо потреб сімей, які проживають на їх території.

До проблем трансформації структурних підрозділів соціального захисту населення, на нашу думку, належать:

низький рівень підготовки щодо роботи у новій системі з боку працівників «фронт-офісів»;

недосконала робота Інтегрованої інформаційної системи «Соціальна громада»;

відсутність єдиного реєстру соціальних послуг;

проблеми з процесом реорганізації попередніх структурних одиниць соціального захисту або приєднання їх до новостворених громад;

невизначеність повноважень посадових осіб на місцевому рівні;

необізнаність громадян щодо функцій новоствореної Національної соціальної сервісної служби.

Шляхами вирішення зазначених проблем у сфері соціального захисту населення в Україні, на нашу думку, є: координування та здійснення методологічного забезпечення як місцевих державних адміністрацій, так і органів місцевого самоврядування (навчання та консультативна підтримка громад); постійний моніторинг за ситуацією з соціальними послугами в територіальних громадах; підготовка методичних рекомендацій та роз'яснень щодо утворення структурних підрозділів соціального захисту та посадових обов'язків посадових осіб; забезпечення фінансування громад щодо делегованих їм повноважень.

Трансформація структурних підрозділів соціального захисту населення – це лише частина реформ, які необхідні на сьогодні нашій державі у сфері соціальної політики. Ще ціла низка питань стає перед державою щодо поліпшення життєвого рівня громадян в складний період, пов'язаний з воєнними діями на Донбасі та пандемією і, як наслідок, економічним спадом в Україні та всьому світі. Лише скоординована робота на усіх рівнях державної влади може подолати цю кризу.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. –№ 30. – Ст. 1

2. Пріорітети Мінсоцполітики 2021 [Електронний ресурс]: Оф. сайт Міністерства соціальної політики/іконографіка – Режим доступу: https://www.msp.gov.ua/news/19538.html – Назва з екрану.

3. Реформа сфери соціальних послуг в умовах децентралізації [Електронний ресурс]: офіційний портал «Децентралізація»/ загальна інформація – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/social.html – Назва з екрану.

4. Про соціальні послуги: Закон України № 2671-VIII від 17.01.2019 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text.html – Назва з екрану.

Пічка Олена Павлівна,
головний спеціаліст відділу фінансово-економічної роботи,
юридичного та кадрового забезпечення
Департаменту екології та природних ресурсів
Полтавської обласної державної адміністрації

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ

В Україні постійно здійснюється реформування та вдосконалення антикорупційного законодавства разом із законодавством про державну службу. Незважаючи на стрімке реформування державної служби, у діяльності її органів існують певні питання, що потребують застосування інших нових рішень та підходів. Таким чином, беручи до уваги ці чинники, а також зважаючи на постійні зміни у чинному законодавстві України, питання щодо притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, є досить актуальним.

Притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією в наукових працях досліджувала значна кількість учених, серед яких – В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, Е.Ф. Демський, О.В. Лега, В.О. Негодченко, С.В. Ківалов, І.М. Пахомов, А.О. Селіванова, Ю.М. Старілов, В.К. Шкарупа, В.В. Щербак та інші.

Здійснивши аналіз особливої частини КУпАП можна дійти висновку, що самостійними спеціальними суб'єктами адміністративних правопорушень, державні службовці Кодексом майже не розглядаються, оскільки в основному в більшості складів адміністративних правопорушень, що можуть бути здійснені останніми у зв'язку з їх спеціальним правовим статусом, суб'єктами правопорушень КУпАП визначає посадових осіб.

З позицій логічного аналізу вищезазначені терміни перетинаються, тобто частина державних службовців одночасно є посадовими осо-

бами, у той же час далеко не всі посадові особи є державними службовцями і навпаки, не всі державні службовці є посадовими особами [3].

Таким чином, можна зазначити, що в переважній більшості випадків, при встановленні адміністративної відповідальності державних службовців для характеристики суб'єктів подібних правопорушень КУпАП використовує узагальнений термін посадова особа, а не більш вузький – державний службовець.

Згідно із статтею 14 КУпАП, посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недотриманням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких належить до їх службових обов'язків» [1].

Отже, адміністративній відповідальності підлягає посадова особа в разі вчинення нею саме адміністративного правопорушення у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням своїх службових обов'язків. Службові обов'язки державних службовців публічного характеру, і відповідно встановлюються законодавством про державну службу. Встановлено, що невиконання (неналежне виконання) цивільним службовцям своїх службових обов'язків може спричинити не тільки адміністративну, а й кримінальну, дисциплінарну і матеріальну відповідальність [4].

Притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, має наступні наслідки: автоматичне внесення особи, притягненої до адміністративної відповідальності, до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення; припинення та трирічна заборона на зайняття посад державної служби у разі притягнення до адміністративної відповідальності працюючого державного службовця (пункт 3 частини першої статті 84 Закону України «Про державну службу»); обмеження щодо вступу на державну службу осіб, які притягалися до адміністративного стягнення, протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили (пункт 5 частини другої статті 19 Закону України «Про державну службу») [2].

Таким чином, притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, врегульовується нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про запобігання корупції». Адміністративній відповідальності підлягає посадова особа в разі вчинення нею саме адміністративного правопорушення у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням своїх службових обов'язків. Відомості стосовно осіб, притягнених до адміністративної відповідальності, автоматично вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. На державних службовців протягом трьох років з дня набрання рішенням

суду законної сили поширюються обмеження щодо вступу на державну службу.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (із змінами від 17.03.2021). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10.

2. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII (із змінами від 06.03.2021). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19.

3. Надежденко А.О. Сутність адміністративної відповідальності державних службовців / А.О. Надежденко, Д.В. Оробченко. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/35.pdf

4. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. С. 141.

Прокопенко Леонід Львович,
доктор наук з державного управління, професор,
ДРІДУ НАДУ при Президентові України
Кульчій Інна Олексіївна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права, кандидат наук з державного управління

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ ВЛАДИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Глобальна інформатизація стрімко прискорила інтегративні процеси у світовому масштабі з їх позитивними й негативними впливами на всі держави і нації. Цивілізація увійшла в інформаційний етап свого розвитку, при якому технологічна система та енергетична база трансформуються в нову техно- та інфосферу, здійснюється перехід від сировини і енергії як основного виробничого ресурсу до інформації. Усе це призводить до різкого прискорення всіх процесів самоорганізації суспільства.

Сучасні інформаційні комунікації, і соціальні мережі в їх числі, стають все ефективнішими комунікаціями суспільного розвитку і міждержавних відносин. Зростаюча суспільна важливість їх, у свою чергу, зумовлює і зростаючу уразливість цих елементів інформаційної структури для негативних інформаційних впливів. Вони стають в останні десятиріччя об'єктами інформаційної агресії, інформаційних воєн.

Такого роду негативні впливи характерні сьогодні для української дійсності. При цьому на особливу увагу заслуговують прояви інформаційної агресії саме в соціальних мережах, де присутність державних установ України незначна, дія правових інструментів, орієнтованих на

інформаційну сферу, малоефективна через відставання від сучасного технологічного прогресу, а українські користувачі в атмосфері нових для них інформаційних можливостей ще не завжди проявляють свою громадянську свідомість, особливо необхідну під час інформаційних протистоянь.

З метою захисту національних пріоритетів, прав та інтересів громадян у соціальних мережах і блогосфері необхідними є реалізація цілого комплексу взаємопов'язаних заходів правового, адміністративного, організаційного, наукового, технічного, інформаційного, пропагандистського плану, а також широке залучення до справи інституцій громадянського суспільства, наукових установ, широкого загалу активних учасників соціальних комунікацій. До кола зазначених заходів належать:

– удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази впливу держави на процеси, що відбуваються у сфері мережевих соціальних комунікацій;

– розширення й поліпшення координації та організаційно-технічного забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності державних центрів і наукових установ, спрямованої на моніторинг поточної ситуації у соціальних мережах та прогнозування напрямів, шляхів, форм і методів можливого подальшого розвитку інформаційної агресії, що здійснюється проти України, як ззовні, так і всередині країни;

– забезпечення практичної реалізації існуючих правових, організаційних, технічних засобів протидії негативним інформаційним проявам, недопущення фактичного невикористання їх владними органами на всіх рівнях;

– напрацювання і впровадження у практику роботи владних структур усіх рівнів, державних та недержавних засобів інформації науково обґрунтованих методик контрпропагандистських заходів, що передбачають використання соціальних мереж та блогосфери;

– активізація інформаційної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в усіх соціальних мережах, популярних у громадян України, піднесення рівня відкритості інформації, здійснення широкої роз'яснювальної роботи в ЗМІ щодо проблем, які активно обговорює суспільний загал;

– запровадження практики дієвої участі в соціальних мережах політичних і державних діячів, урядовців, керівників установ і організацій, розгортання представництв міністерств і відомств та підпорядкованих їм бюджетних установ поряд з офіційними порталами і вебсайтами сторінок у соціальних мережах та блогах;

– розширення державного сектору інформаційної діяльності, зокрема, безпосередня підтримка владою розгортання інформаційних ресурсів, у тому числі сторінок у соціальних мережах та блогів бюджетних організацій: наукових установ, вищих навчальних закладів, особливо бібліотек;

– пропаганда і підтримка формування україномовних ресурсів соціальних мереж та блогосфери, піднесення престижності їх шляхом реклами, організації різного роду конкурсів та оглядів, залучення до активної участі в соціальних мережах відомих учених, визнаних діячів культури і мистецтв, професійних журналістів;

– підтримка формування та функціонування патріотично налаштованих спільнот у соціальних мережах та блогосфері;

– здійснення моніторингу і, на його основі, передбачених законодавством засобів впливу, а також роз'яснювальних заходів щодо фактів порушення в соціальних мережах та блогосфері прав та інтересів громадян, зокрема щодо неправомірного збирання їхніх персональних даних, порушення конфіденційності;

– напрацювання і застосування державними й громадськими інформаційними органами, інституціями громадянського суспільства, науковими і освітянськими установами, закладами культури, фаховими співтовариствами ефективних методик, засобів та алгоритмів піднесення загальної інформаційної культури суспільства, підтримки поширення через соціальні мережі знань, формування за їх допомогою здорового способу життя, морально-етичних та патріотичних переконань, суспільної толерантності, культури історичної пам'яті, міжетнічного і міжконфесійного спілкування;

– напрацювання і впровадження через освітні заклади всіх рівнів, установи науки, інституції, зокрема бібліотеки, креативних гуманітарних технологій формування у громадян усіх поколінь сучасної інформаційної культури, практичних навичок і потреб участі в соціальних мережах, ведення і використання блогів для навчання й самоосвіти, що сприятиме створенню умов для утвердження в суспільстві нових смислів і мотивацій, зразків соціальної поведінки та світоглядних орієнтирів, стійких морально-етичних та патріотичних переконань, ідей динамічного розвитку, особистого духовного і професійного зростання, суспільної толерантності, міжетнічного та міжконфесійного порозуміння, високої культури історичної пам'яті, здорового способу життя.

Рингач Наталія Олександрівна,
Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М.В.Птухи НАН України,
доктор наук з державного управління

ПАНДЕМІЯ, РІК ДРУГИЙ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Пандемія, що спричинила сьогодні встановлення "червоного" рівня епідемічної небезпеки на значній частині території України, поставила перед публічним управлінням низку викликів: від необхідності працювати у нових умовах і середовищах та швидко реагувати на про-

блеми для мінімізації втрат до питання утилізації мільйонів одноразових масок.

Втрати суспільства масштабні: крім прямих втрат в результаті поширення COVID-19 (смерті, тимчасова/стійка втрата працездатності, зниження продуктивності праці через постковідний синдром, витрати на діагностику, лікування та вакцинацію, необхідне обладнання), є опосередковані – порушення виробництва і господарської діяльності, зростання рівня безробіття, зниження доходів населення, купівельної спроможності, рівня (і якості) життя. Зростання соціального напруження через карантинні обмеження, ламку звичного ладу і комунікацій, стрес і страх за своє життя і життя близьких, перешкоди пересування неминуче відбивається у погіршенні здоров'я. Наслідками вимушеної бездіяльності та перебування у обмеженому просторі часто стає зростання вживання алкоголю та агресивної поведінки, що, в свою чергу призводить до збільшення правопорушень і насильства, насамперед сімейного.

Відомий демограф А. Вишневський у липні 2020 р. наголосив, що «дуель людини і інфекцій далеко не закінчена», але при цьому застерігав від «надмірного» фокусування на темі коронавірусу, що відволікає від інших, не менш важливих проблем [1].

Академік Е. Лібанова заявила про неможливість точного виокремлення частки смертей, пов'язаних з COVID-19, через вплив «накладання» соціально-економічних складових [2]. У 2020 р., попри скорочення населення, зареєстровано число смертей на 35,7 тис. більше, ніж у 2019 р., і з них 20,7 тис. – як смерті від COVID-19. Можна припустити, що частина «надлишкових» смертей (переважно від серцево-судинних хвороб) детермінована пандемією. Значущість проблеми неінфекційних захворювань (НІЗ) істотно зросла в світі і Україні з початку пандемії коронавірусу (SARS-CoV-2). Надання послуг людям з НІЗ погіршилось через порушення функціонування системи охорони здоров'я (брак медичних працівників, обладнання та медикаментів через зосередження основних ресурсів на боротьбі з епідемією; відмова пацієнтів від звернень по допомогу (або відтермінування) через страх зараження; звернення у невідкладних або запущених станах, що збільшує вартість і зменшує ефективність). Особи з НІЗ знаходяться в групі особливого ризику з огляду розвитку важких наслідків COVID-19 через скорочення звичайних медико-соціальних послуг, затримок діагностики, невиконання процедур лікування і перебоїв в медичному забезпеченні [3]. Економічний спад на тлі потреби концентрації коштів на протиепідемічних заходах обертається недофінансуванням боротьби з НІЗ.

Нехтування такою актуальною активністю у сфері громадського здоров'я і національної безпеки, як своєчасна вакцинація, в умовах розгортання пандемії є дуже небезпечним, адже поява коронавірусу не відміняє інші інфекційні хвороби, профілактика яких може бути порушена. Нагадаємо, що рівень охоплення імунопрофілактикою згідно з

Національним календарем щеплень (відповідно до медичних показань) є одним індикаторів досягнення Цілей Сталого Розвитку [4]. Вплив пандемії здійснюється через порушення визначеного порядку щеплень (захворювання цільових груп/осіб, що ними опікуються, та медпрацівників; брак ресурсів, «відтягнутих» на боротьбу з пандемією; обмеження мобільності і т.д). Існує нагальна потреба пом'якшення негативного впливу COVID-19 на заходи по боротьбі із захворюваннями, які можна попередити засобами імунопрофілактики. Управління медико-санітарними ризиками має здійснюватися в межах трьох етапів: забезпечення готовності, пом'якшення впливу та відновлення (рис.1).

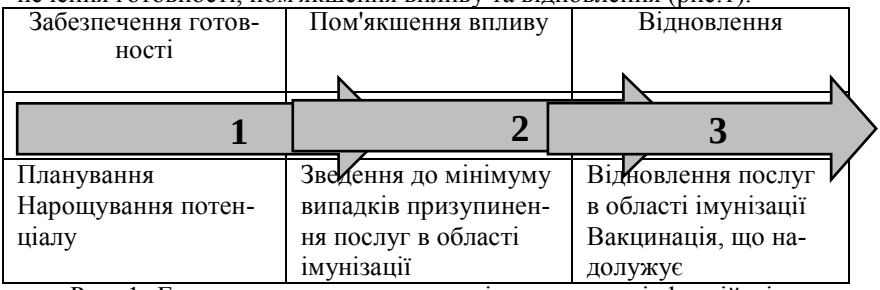

Рис. 1. Етапи попередження спалахів керованих інфекцій під час пандемії COVID-19

На кожному з них вкрай важливі адекватне ситуації і ефективне стратегічне керівництво, координація і комунікація, співпраці із зацікавленими сторонами та у межах взаємопов’язаних напрямів [5] .

За даними ВООЗ, пандемія COVID-19 порушила/зупинила надання важливих послуг в області психічного здоров'я у 93% країн світу, і це спостерігається на тлі невпинного зростання попиту на них через руйнівний вплив COVID-19. Втрати близьких (роботи, доходу), ізоляція і тривалий хронічний стрес призводять до порушень психічного здоров'я (або посилюють вже наявні розлади), зростає поширеність вживання речовин, що викликають залежність, безсоння і тривожних станів. COVID-19 сам по собі також може викликати психоневрологічні ускладнення (депресивні і маячні стани, тривожне збудження, суїцид тощо) [6] .

Таким чином, публічне управління поставлене перед викликами не лише пандемії COVID-19, а і зумовленими нею складнощами у економіці та сфері громадського здоров’я (насамперед у царині боротьби з основними неінфекційними хворобами та хворобами, керованими засобами імунопрофілактики). Неналежна увага або ігнорування зазначених проблем може обернутися у найближчому майбутньому неконтрольованими наслідками та виснажливими витратами.

Література:

1. Дуэль человека и инфекций далеко не закончена // http://economytimes.ru/kurs-rulya/duel-cheloveka-i-infekciy-daleko-ne-zakonchena?fbclid=IwAR1ioQSUrCAqLBmWOaocieXaHjGjGvem5u7KGglh6CBAbSIqcQmpVB8ohko 31/07/2020
2. Смертність від коронавірусу: академік розповіла про проблему з цифрами https://ukraina24.segodnya.ua/ua/obshestvo-news/7606-smertnost-ot-koronavirusa-akademik-rasskazala-o-probleme-s-ciframi
3. Spotlight on care for noncommunicable diseases and COVID-19 // https://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/pages/spotlight-on-care-for-noncommunicable-diseases-and-covid-19
4. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, ПРООН, – Київ, 2017. – 176 с.
5. Health Emergency and Disaster Risk Management Framework. Geneva: World Health Organization; 2019 (https://apps.who.int/iris/handle/10665/326106, accessed 10 September 2020).
6. The impact of COVID-19 on mental, neurological and substance use services (2020) WHO. Geneva – 49 p.

Руденко Ольга Мстиславівна,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
доктор наук з державного управління, професор
Мирошниченко Аліна Іванівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
кандидат наук з державного управління

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Розвиток публічного управління залежить від багатьох факторів та чинників і особливо від концепції, яку обирає держава для подальшого розвитку. Тому, на наш погляд, найбільш ефективною на сьогодні є концепція сервісної держави та електронного урядування, яка максимально включає в себе наведені нами вісім складових, які повинні бути в концепції публічного управління.

Виділемо основні функціональні складові які повинні бути притаманні ефективній, сучасній концепції публічного управління та враховуватись при формуванні механізмів впровадження її в соціум:

1. Легалізація відносин з інститутами громадянського суспільства. На сучасному етапі глобалізації зросла роль громадянського суспільства, його інститутів, у тому числі неурядових організацій, і, безу-

мовно, буде рости і далі. Також вкрай важливою функцією держави в нових умовах стає акумулювання та відстоюванні основоположних цінностей даного соціуму; виробленні процедур узгодження і механізмів співіснування різних інтересів (забезпечення консенсусного порядку і стабільності) в умовах їх плюралізації.

2. Ефективне надання публічних послуг. Значення публічних послуг постійно зростає, так як суспільство звикає до отримуваного блага і постійно потребує вдосконалення у його наданні. Тобто незважаючи на існуючи системи надання послуг в державі, ці механізми потребують постійного вдосконалення. Якщо суспільство не буде отримувати послуги або отримувати їх не вчасно чи не якісно, то обурення і недовіра до держави буде рости, що в свою чергу погіршить діяльність всієї системи публічного управління. Тобто, якщо держава прагне ефективно здійснювати управління, то одним із першочергових завдань є вдосконалення системи надання послуг громадянам та юридичним особам через застосування новітніх технологій та підходів.

3. Застосування новітніх технологій. Особливої уваги потребує введення в дію принципів електронного уряду, тобто застосування електронних систем, електронного обміну даними між органами влади, місцевим самоврядуванням та суспільством, надання електронних послуг, створення електронних порталів. Використання таких підходів прискорить обмін інформацією, скоротить витрати на проведення певних операцій та час громадян на отримання потрібних послуг, залучить суспільство до управління державою та пришвидшить перехід від державного управління до публічного.

4. Забезпечення стратегічного планування розвитку. В сучасних умовах інститут держави не лише не відмирає, а навпаки повинен виконувати низку важливих функцій, однією з яких є попередження ризиків і стратегічне планування розвитку. Сьогодні неабияке значення для державного управління має соціальне передбачення – цілепокладання в найзагальнішому вигляді, очікування настання певних подій чи явищ з передбачуваними результатами, так і соціальне прогнозування – визначення варіантів розвитку і вибір найбільш прийнятного, оптимального, виходячи з ресурсів, часу і соціальних сил, здатних його забезпечити. Причому в умовах збільшення конкуренції на світових ринках, політики мають обирати такі стратегії, які відповідають критеріям соціальної та економічної ефективності [2]. Тобто, з одного боку, держава повинна реалізовувати свої плани з найменшими витратами, з іншого – не порушувати права та інтереси громадян.

5. Забезпечення ефективної роботи публічного управління на місцевому рівні. Так як найбільш близьким у взаємодії з громадянами є місцевий рівень, здійснення публічного управління за рахунок місцевого самоврядування та державних адміністрацій, то необхідно виконати розподіл їх повноважень, та надати місцевому самоврядування самостійність у прийнятті рішень, наданні послуг, а за державними адміністраціями залишити контроль за їх діяльністю. В свою чергу

така самостійність місцевого самоврядування покращить швидкість роботи з суспільством, задоволення потреб, інтересів та наданні необхідних послуг, адже рішення будуть прийматися швидко та ефективно, так як відповідальність за прийняте рішення покладатиметься на місцеве самоврядування.

6. Забезпечення соціального характеру державної політики. Головним напрямком державної політики в XXI ст. стала активна соціальна політика, яка за своїм змістом повинна істотно відрізнятися від діяльності державних інститутів у минулому. Сучасна держава має не тільки гарантувати мінімально необхідний рівень життя, надавати якісні соціальні послуги, а й активно взаємодіяти з громадянами щодо вирішення їх соціальних проблем, йти до кожного громадянина і спільно шукати шляхи вирішення його проблем. Метою такої політики стає забезпечення соціальної справедливості [1].

7. До того ж поняття справедливості в даному разі охоплює і однакове ставлення до громадян, і винагороду пропорційно внеску в загальну справу, і швидке реагування на їхні потреби, і рівний доступ до можливостей і ресурсів, і виключення з переліку професійних характеристик працівників органів влади таких категорій, як свавілля, байдужість або зверхність.

8. Забезпечення збереження національної ідентичності. У сучасну епоху глобалізації, розмиття багатьох кордонів (політичних, економічних, інформаційних) перед багатьма країнами стоїть завдання збереження національної спільноти, створення сприятливих умов розвитку національної культури і традицій, зміцнення національної самосвідомості. І в цьому сенсі тільки держава і її інститути спроможні забезпечити її виконання.

9. Підтримка інновацій. Варто зазначити, що на даний час, в епоху інформаційного суспільства та система управління, яка не забезпечує можливостей для розвитку талантів і здібностей, не підтримує інновацій у різних соціально-економічних сферах, приречена на руйнування. Адже в сучасному світі велике значення набуває здатність до нестандартного мислення, оригінального вирішення проблем, більшість з яких є принципово новими для людства.

Таким чином, публічне управління в сучасному світі виступає як складний процес вироблення та реалізації державно-управлінських рішень, в якому беруть участь не лише державні органи і структури, не тільки такі традиційні суб'єкти політичної діяльності, як політичні партії та рухи, але також усі інші інститути та організації громадянського суспільства, об'єднання громадян, соціальні, етнічні, конфесійні, професійні, територіальні групи і спільності, соціальні верстви і окремі громадяни. Зазначене обумовлює необхідність відмови від вживання традиційного терміну "державне управління" і переходу до використання терміну "публічне управління", яке, з одного боку, можна представити у вигляді процесу взаємодії органів влади і суспільства, результатом якого є визначення довгострокових цілей і прийняття

тактичних рішень щодо їхнього досягнення, з іншого – як відкриту публічну сферу суспільних інтересів, в якій громадяни виступають не тільки в ролі об'єктів, а й суб'єктів управління.

Література:

1. Бережний В. О. Сучасні концепції публічного управління. Актуальні проблеми державного управління. 2013. № 2. С. 31-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2013_2_6

2. Крикун О. О., Нескородєв С. М. Публічне управління та адміністрування в умовах соціально-орієнтованої економіки. Інфраструктура ринку. 2019. № Вип. 27. С.47–52. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/10.pdf.

Саламаха Тимур Васильович
Національна Академія державного управління при Президентові України, аспірант

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ВИД ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

В процесі розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави все більше актуальності набуває питання удосконалення та посилення державного контролю. Одне з повідних місць у системі державного контролю посідає парламентський контроль, оскільки парламент є єдиним законодавчим та вищим представницьким органом державної влади, який має виключне право виступати від імені українського народу.

Контроль, що здійснюється парламентом, як представницьким органом народу України, маючи провідне значення, відіграє все більш вагому роль у реалізації встановленого в Конституції України принципу відповідальності держави перед людиною та суспільством за свою діяльність. Він набуває все більшого значення також як невід'ємна складова механізму стримувань і противаг у діяльності владних органів України [4].

Сьогодні уявлення про парламент та парламентську діяльність уже не зводяться лише до загальновідомих тез про законодавчий орган та законотворення. Навпаки, досить часто сучасне суспільство має змогу стикатися і з іншими формами прояву парламентської діяльності, зокрема з реалізацією контрольної функції. До того ж, еволюція світового парламентаризму також засвідчила, що самого лише видання законів, як напряму парламентської роботи, недостатньо, адже потрібно ще й контролювати їх виконання.

Залишити цю функцію тільки на тих, хто виконує ухвалені парламентом закони, виявилось не достатньо. Виконавча влада, володіючи потужним арсеналом матеріальних, силових, інформаційних та інших ресурсів, надто схильна до різноманітних зловживань у ході виконання законів. Тому в теорії та у практиці парламентаризму вже опрацьовані

та конституційно закріплені різноманітні концепції здійснення парламентського контролю за виконанням законів, а також за діяльністю виконавчої влади загалом [3, с. 2].

Парламентський контроль – це особливий вид державного контролю, який здійснюється Верховною радою України на підставі та у межах, визначених Конституцією і законами України, що дає змогу парламентові отримувати достовірну й об'єктивну інформацію про фактичне виконання своїх обов'язків і повноважень відповідними органами влади та їх посадовими особами, належним чином реагувати на виявлені порушення і, відтак, спрямований на забезпечення конституційної законності та державної дисципліни у сферах їх безпосередньої владно-управлінської діяльності.

У системі державного контролю парламентський контроль має суттєві особливості, які зумовлені статусом суб'єкта контролю – Верховної Ради України як представницького органу держави. Це є підставою для визнання парламентського контролю особливою формою державного контролю, котра виходить за межі традиційного уявлення про державний контроль як засіб забезпечення законності у державному управлінні.

Парламентський контроль здійснює Верховна Рада України, яка діє без будь-яких доручень, безпосередньо на підставі Конституції і законів України, в межах власної компетенції щодо будь-яких об’єктів контролю – за виключенням судів та правоохоронних органів при провадженні оперативно-розшукової роботи, досудового слідства, здійснення правосуддя за окремими справами [1, с. 39]. Контроль повинен спрямовуватись на забезпечення прозорості уряду, визначення способів, за допомогою яких дії уряду можуть здійснюватися більш ефективно та продуктивно.

Парламентський контроль, будучи невід’ємною частиною цілісної системи державного контролю в Україні, водночас є специфічним, тобто таким, що істотно відрізняється від інших видів державного контролю внаслідок властивих йому характерних особливостей, найістотнішою із яких є те, що цей вид державного контролю об’єктивно випливає із самого права народу, як першоджерела влади, на здійснення контролю за функціонуванням органів і структур, через які здійснюється влада [4, с. 17].

Таким чином, парламентський контроль виступає одночасно, і як вид державного контролю, і як вид контролю, який здійснюється народом України через його представницький орган – Верховну Раду України. З огляду на її особливий конституційний статус контроль, що нею здійснюється, охоплює всі основні сфери життєдіяльності суспільства та держави, а також стратегічні напрямки діяльності всіх органів державної влади.

Зазначене дало підстави для висновку про провідну роль парламентського контролю в системі державного контролю. Наявність у Верховної Ради України контрольної функції, чітко законодавчо визначе-

ного обсягу контрольних повноважень, ефективного здійснення парламентом контрольної функції є, поряд із іншими чинниками, неодмінною умовою забезпечення реальності парламентаризму в Україні.

Література:

1. Барабаш Ю.Г. Контрольна функція вищого представницького органу України. Вісник прокуратури. 2003. № 3. С. 39-43.
2. Конституція України від 28 черв. 1996 р. зі змінами від 3 вер. 2019 р. № 27-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.
3. Лінецький С. Контрольні повноваження комітетів Верховної Ради України: правове регулювання та проблеми реалізації. Часопис ПАРЛАМЕНТУ: науково-популярний журнал. 2015. № 1/2015. С. 2-5.
4. Майданник О. О. Парламентський контроль як складова системи державного контролю в Україні. Адвокат. 2006. № 5. С. 14-17.
5. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10 лют. 2010 р. № 1861-VI; зі змінами від 03.12.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text

Сивак Тетяна Володимирівна,
Національна академія державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, доцент

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ У СФЕРІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Необхідність використання суб'єктами публічного управління такого інструментарію як стратегічні комунікації не втратило свої актуальності протягом останніх років. Саме цим пояснюється, хоч і не системне, але поступове утворення у структурі органів публічного управління підрозділів чи посадових осіб, до компетентностей яких віднесено питання планування та здійснення стратегічних комунікацій, а також ухвалення окремих державних стратегій з питань стратегічних комунікацій, публічної дипломатії та комунікаційних стратегій органів публічної влади.

Темп розвитку стратегічних комунікацій як окремного напряму в галузі знань публічного управління та їх прикладного аспекту у цій сфері може бути суттєво пришвидшено завдяки розвитку інституційної спроможності органів публічної влади з цих питань. Адже від рівня розуміння як керівництвом держави, так і працівниками профільних структурних підрозділів органів влади особливостей і специфіки стратегічних комунікацій, наративів та організації забезпечення їх здійснення залежить у цілому національна безпека та могутність самої держави. Отже, на порядку денному актуалізується питання щодо

формування організаційної здатності, тобто спроможності публічних інституцій ефективно виконувати функції та здійснювати їх виконання на усіх управлінських рівнях у сфері стратегічних комунікацій.

Проблема розвитку / розбудови інституційної здатності виникає тоді, коли традиційні методи управління не дозволяють суб'єкту публічного управління за рахунок наявних ресурсів ефективно досягати цілей та визначати стратегічні пріоритети. Поштовхом до розвитку (практичного підвищення) такої здатності, на думку Дж. Бата, можуть бути: відкриття нових каналів інформації; перегляд та врахування нових соціально-економічних реалій; наявність вдосконалених процесів збору, оперативної обробки й обміну інформацією; необхідність використання сучасних форм і методів суб'єкт-суб'єктної взаємодії [3, с. 122]. Компетентність, як основа спроможності, може зростати тільки двома способами: через набуття знань, навичок, досвіду і через наукові дослідження. Органи публічної влади не займаються власними науковими дослідженнями, а лише отримують спеціалізовані знання в установах та закладах освіти та науки, на основі чого формується рівень компетентності їх працівників. Тому має бути забезпечено тісну співпрацю органів публічного управління з науковими та навчальними установами, що здійснюють комплексні наукові дослідження з питань стратегічних комунікацій та надають відповідні освітні послуги. Розвиток компетентностей публічних службовців, що є стержнем інституційної спроможності публічних інституцій у сфері стратегічних комунікацій має базуватись на низці принципів: здібності, навички, розуміння, ставлення, цінності, відносини, поведінку, мотивацію, ресурси та умови, які мають реалізовуватись у системі органів публічного управління.

Виходячи з цього, можемо зазначити, що підвищення компетентності публічних службовців з питань стратегічних комунікацій, зокрема їх профільної підготовки, як основи інституційної спроможності, визначено низкою державних стратегій, планів та доктрин. Окремо увага компетентностям публічних службовців зі стратегічних комунікацій була приділена у Стратегії реформування державного управління на 2016-2020 роки [2] та у Типовому положенні про директорати стратегічного планування [1], що підтверджує необхідність запровадження системної підготовки висококваліфікованих фахівців із питань стратегічних комунікацій для усіх рівнів системи публічного управління.

Не дивлячись на те, що протягом останніх кількох років окремі заклади вищої освіти розробляють нові освітні програми зі стратегічних комунікацій, однак вони мають вузьке галузеве управління, зокрема сфера безпеки і оборони, міжнародні відносини тощо. Однак для повноцінного здійснення стратегічних комунікацій на рівні держави окремих галузевих фахівців не достатньо. Має бути забезпечена комплексна підготовка публічних службовців з питань стратегічних комунікацій для усіх суб'єктів системи публічного управління на усіх рівнях: від бакалавра до доктора філософії. Такий підхід дасть змогу

врахувати як особливості публічно-управлінських рівнів держави, так і специфіку стратегічних комунікацій. Зокрема їх комплексність, потребу у координації та синхронізації комунікаційних дій усіх суб'єктів публічного управління, залучення цільових аудиторій та ключових лідерів до комунікаційного процесу, особливості розробки та реалізації комунікаційних стратегій тощо, а також, що особливо, закріпити розуміння і відмінність їх від публічних комунікацій, класичного PR та зв'язків з громадськістю.

З цією метою, можемо сформулювати низку заходів, які необхідно вжити в першу чергу для підвищення інституційної спроможності суб'єктів публічного управління у сфері стратегічних комунікацій, зокрема:

- ідентифікувати структурні підрозділи зі стратегічних комунікацій органів публічного управління усіх рівнів та розробити типове положення з чітко визначеними функціями, завданнями та обов'язками;
- внести зміни до Класифікатора професій у частинах: код 14 – Менеджери (управителі) підприємств, установ, організацій та їх підрозділів і код 1229 – Керівники інших основних підрозділів;
- внести зміни до Переліку галузей знань і спеціальностей у частині 05 – Соціальні та поведінкові науки. Спеціальність «Комунікативістика» (код 057);
- ініціювати внесення змін до освітньо-професійних та наукових програм галузі знань 28 – публічне управління та адміністрування.

Зазначений перелік є не повним, але, на нашу думку, ці заходи стануть основним рушійним елементом, що у подальшому сприятиме суттєвому вдосконаленню інституційної спроможності органів публічної влади в Україні.

Література:

1. Деякі питання упорядкування структури Секретаріату Кабінету Міністрів України, апарату міністерств та інших центральних органів виконавчої влади : Постанова КМУ від 18 серп. 2017 р. № 644. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-2017-п#n53 (дата звернення: 07.04.2021).

2. Стратегія реформування державного управління на 2016-2020 роки. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/prezentatsiya-strategiya-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-na-2018-2020-roki.pdf (дата звернення: 07.04.2021).

3. Bhatt G. D. A resource-based perspective of developing organizational capabilities for business transformation. Knowledge and process management. 2000. Vol. 7. № 2. P. 119–129.

Скрильник Олена Олександрівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат юридичних наук, доцент

НОРМАТИВНО- ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Громадський контроль передбачає прозорість в управлінських процесах; демократичні процедури прийняття рішень; доступ громадян до інформації, що збирається та зберігається органами публічної влади; присутність представників громадськості на засіданнях органів державної влади; роботу громадських рад та проведення консультацій з представниками громадськості; участь незалежних експертів в атестації державних службовців тощо [1, с. 362].

Слід зазначити, що нормативним базисом здійснення громадського контролю в Україні є Конституція України, зокрема ч. 1 ст. 5 передбачає, що єдиним джерелом влади в Україні є народ, яку він здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Згідно ч. 1 ст. 38 Конституції України, громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами.

Таким чином, участь громадян в громадських справах – є законною громадської діяльності громадян впливати на прийняття, здійснення і контроль за виконанням рішень, що мають загальнодержавне значення, безпосередньо або через представників в органах всіх гілок влади. Право участі громадян у державних справах є всеосяжним і інтегрує практично всі інші політичні права і свободи.

Права на участь в громадських справах можуть бути реалізовані:

1) тільки в індивідуальному порядку (шляхом референдуму, виборів депутатів України, Президента України);

2) тільки при об'єднанні з іншими колективними (право громадян на об'єднання, право на збори, мітинги, походи, демонстрації);

3) як індивідуально, так і колективно (право індивідуально або колективно направити письмове / адреса електронної пошти або особисто звернутися до державних органів, посадові особи і співробітники таких організацій) [102].

Для демократичного режиму, громадяни можуть вільно об'єднуватися в політичні партії та інші організації. Інша справа, що об'єднання громадян мають набагато більше можливостей впливати на політику, ніж будь-який окремий громадянин. Сьогодні без права громадян на свободу об'єднання не може собі уявити, або повне громадянське суспільство або ефективний вплив на державне управління. Відповідне громадянське суспільство, що об'єднує традиційно складається з найбільш активних і об'єднаних громадян, здатних захищати права і свободи, і управління впливом [74].

На нашу думку, саме сукупність передбачених законодавством України форм залучення громадян до державного управління і складає

основу громадського контролю. Разом з тим, у чинних нормативно-правових актах, хоч і часто вживається поняття «громадський контроль», однак відсутнє його нормативне закріплення.

Також питання організації та здійснення громадського контролю органів публічної влади у різних сферах, зокрема зараз, регулюються на рівні нормативних актів, які мають різну юридичну силу, що подекуди є додатковим фактором ускладнення функціонування даного інституту. Важливим також є правильне співвідношення прав та обов'язків учасників контрольних відносин, щоб право громадськості на здійснення відповідного контролю чітко кореспондувалося з обов'язками органу публічної влади та його посадовими особами. Кореспондуючий характер прав та обов'язків приватних осіб і посадових осіб органу державної влади є необхідною умовою реальної реалізації прав учасників правовідносин на здійснення громадського контролю [55, с. 305].

Звісно, проблема комплексного законодавчого врегулювання у державі функціонування громадського контролю існує з моменту прийняття Конституції України та дедалі загострюється. Однак діяльність щодо її вирішення все ж ведеться, підтвердженням цього є щонайменше п'ять відповідних законопроектів зареєстрованих у Верховній Раді України різних скликань, зокрема: проект Закону «Про громадський контроль» № 2737-1 від 13.05.2015 (внесений народними депутатами України Н. Королевською та Ю. Солодом); проект Закону «Про публічний контроль» № 2297а від 06.07.2015 (внесений народними депутатами України О. Бойко, О. Ледовських, М. Федоруком та іншими).

Законодавство України з питань місцевого самоврядування передбачає проведення громадських слухань з актуальних питань місцевого розвитку як механізму громадської участі та контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування. Проте механізм організації, проведення та врахування результатів громадських слухань у законі не визначено. Це спотворює згаданий механізм, а у деяких випадках перетворює його на засіб легітимації окремих (часто не корисних для громади) рішень органів місцевого самоврядування.

Сьогодні в Україні підготовлено проєкт нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства. Це буде вже третій подібний документ в історії нашої країни. Попри те, що вже багато років маємо та впроваджуємо такий документ, опитування показують низький рівень обізнаності щодо Стратегії навіть серед самих громадських організацій. І на те є свої причини. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 роки може покращити взаємовідносини громадянського суспільства та влади.

Література:

1. Аналітичний звіт за підсумками міжрегіонального дослідження участі громадськості у процесах об'єднання та розвитку територіа-

льних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://samoorg.com.ua/wpcontent/uploads/2016/11/Analitichniy-zvit-povniy.pdf

2. Підготовка проекту Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 роки URL: https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva/pidgotovka-proektu-nacionalnoyi-strategiyi-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-2021-2026-roki

Станкевич Оксана Ігорівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант

ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Для розвитку демократичного устрою в державі необхідно надати вільний доступ громадянам до публічної інформації, що має суспільно важливе значення. Право на доступ до інформації гарантовано статтею 34 Конституції України, де записано право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір [1].

Дослідженню відкритих даних присвячено праці зарубіжних і вітчизняних вчених. З-поміж наукових публікацій фахівців, присвячених дослідженню визначеного питання, хочемо звернути увагу на М. Дурмана [4], І. Тохтарової, Л. Олексик [5]. Вивченням проблеми функціонування систем публічного управління в умовах забезпечення відкритості даних також займалися: І. Сергєєва та Н. Соколова, М. Джанссен, Я. Каралабідіс і А. Цюдервійк, на основні результати наукових публікацій яких, ми спиралися під час розгляду питання, обраного нами для вивчення.

Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання [2]. Також, варто наголосити на тому, що відкритими можуть уважатись дані, які відповідають визначеним якісним критеріям, що зробить їх використання або аналіз доступними.

Україна перебуває на ранніх, але перспективних етапах розвитку відкритих даних. У процесах розвитку концепту відкритих даних та подальшому його поширенні держава є системоутворюючим елементом, що просуває спільні інтереси решти зацікавлених сторін. Держава не лише розробляє правові рамки використання і розкриття даних, але також виступає провайдером і одночасно споживачем цих даних [6, С. 161]. Тому, на нашу думку, Україна має високий потенціал для створення злагодженої системи відкритих даних, що зможе конку-

рувати з прогресивними країнами, як на європейській так і на світовій арені.

Нормативно – правова база в Україні для організації роботи з відкритими даними складає: Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 № 2939-VI, постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 (зі змінами) "Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних". Наступним нормативно-правовим актом стала постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних" від 20 грудня 2017 р. № 1100.

Отже, у цифрову епоху питання відкритості даних в системі публічного управління набуває визначального значення, оскільки суспільство потребує ефективних управлінських рішень з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін, залучених до цього процесу – держави, суспільства й особи. Таким чином, розпорядникам під час роботи з відкритими даними необхідно приділяти однакову увагу як кількості, так і якості наборів відкритих даних, усвідомлювати важливість розміщення відкритих даних, знати основні принципи відкритих даних та спиратися на стандарти їх оприлюднення.

Література:

1) Конституція України – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text – Заголовок з екрану.

2) Закон України „Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 №2939-VI – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text– Заголовок з екрану.

3) Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. №867 // Офіц. вісн. України. – 2016. – №97. – С. 22.

4) Дурман М. О.Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади/ М. О. Дурман, І. М. Тохтарова// Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електрон. наук. фах. вид. / Херсон. нац. техн. ун-т. – 2017. – №1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ttpdu_2017_1_15.pdf.

5) Олексюк Л. В. Розвиток понятійно-категоріального апарату електронного доступу до публічної інформації та відкритих даних/ Л. В. Олексюк// Вісн. НАДУ при Президентові України. – Київ: НАДУ, 2016. – №2. – С. 36 – 43.

6) Самыкбаева Л. А. Открытые данные как фактор экономического развития страны/ Л. А. Самыкбаева// Вестн. КЭУ им. М. Рыскулбекова. – 2016. – №2(36). – С. 160 – 162

Чинчик Сергій Сергійович,
заступник селищного голови з юридичних питань виконавчого комітету Семенівської селищної ради Семенівського району Полтавської області

ВІДКРИТІСТЬ ТА ПРОЗОРІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Успішне формулювання та реалізація державної політики безпосередньо залежить від здатності органів державної влади інформувати громадян про управлінську діяльність інституцій, ефективно спілкуватися з громадськістю, обговорювати альтернативи політики та використовувати публічні пропозиції для підвищення якості політики. Щоб отримати користь від діалогу з громадськістю, органи влади повинні мати можливість вести такий діалог.

Щоб удосконалити взаємодію органів виконавчої влади та інститутів громадського суспільства й підвищити ефективність участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики потрібно вирішити ряд проблем, що стосуються як нормативно-правового забезпечення процесу взаємодії, так і учасників цих відносин. Зокрема, до проблем, пов'язаних з недосконалістю нормативно-правового забезпечення, дослідники виправдано відносять відсутність комплексного законодавчого акта, що регулював би основні механізми взаємодії на більш високому рівні, ніж урядові рішення.

Одним із головних завдань процесу демократизації українського суспільства, розвитку громадянського суспільства, є встановлення та підтримка ефективного функціонування системи взаємодії влади та інститутів громадянського суспільства. Запорукою успішної публічної політики, спрямованої на потреби населення, його контроль над суспільством та його стратегічними національними інтересами, є наявність налагоджених ефективних способів взаємодії з владою та громадським середовищем.

Варто зосередити увагу на багатьох аспектах: інституційне і кадрове забезпечення, процедурні питання, практика та досягнені результати. Для цього важливою буде і самооцінка органів виконавчої влади, і оцінка інститутів громадянського суспільства, що мали реальний досвід співпраці з конкретними органами виконавчої влади.

Цілком зрозуміло, що вирішення стратегічного завдання щодо побудови громадянського суспільства в Україні є необхідним для подальшої трансформації державного управління та місцевого самоврядування.

Перспективи подальших досліджень повинні зосереджуватися на дослідженні ролі організацій громадянського суспільства у взаємодії з органами державної влади як чинника розвитку громадянського суспільства. Ці дослідження мають бути використані для створення більш сприятливих умов для задоволення інтересів, захисту прав і свобод

людини і громадянина, подальшого розвитку громадянського суспільства на основі представницької демократії, розробки ефективних моделей співпраці державних інституцій та організації громадянського суспільства. Громадські організації створені для задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів; неурядові організації можуть мати всеукраїнський, внутрішній чи міжнародний статус. Тому в умовах ефективної участі громадян у процесі формування політики діяльність громадських організацій є важливою.

Для побудови відповідальної та прозорої системи державної служби впровадження нової управлінської культури є важливою складовою, оскільки державні службовці повинні усвідомлювати свою відповідальність за забезпечення повної участі громадян в управлінні державними справами. Важливим завданням є забезпечення всебічної координації комунікації з громадськістю, в межах одного органу влади та системи виконавчої влади в цілому, що дасть змогу адекватному та стійкому представленню дій влади перед населенням та сприятиме зворотному зв'язку.

Таке завдання вимагає відповідної компетенції спеціалістів органів державної влади з питань налагодження взаємодії з громадськістю, зокрема щодо підготовки та проведення інформаційної кампанії з урахуванням інформаційних потреб суспільства, включаючи використання новітніх технологій, налагодження внутрішніх організаційних комунікацій та контроль офіційних потоків інформації, консультації з громадськістю щодо процесу впровадження реформ європейської інтеграції та імплементації положень законодавства ЄС.

Результати більшості досліджень щодо ефективності взаємодії влади і громади, які проводяться по містах країни, засвідчують, що найбільшою проблемою в таких взаємовідносинах є не лише значна недовіра громади до органів влади, але й навпаки. Подолання цього та перехід на новий рівень відносин повністю залежить від відкритості та прозорості роботи влади. Здатність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування повідомляти про свою діяльність, позиції влади, чути пропозиції громад та спільно створювати рішення – це основні принципи, які дозволяють разом подолати недовіру та змінити країну.

Результатом впровадження реформ в сегменті публічного управління має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, яка спрямована на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики.

Інформування актуальне на всіх етапах циклу прийняття політичних рішень. Консультації також актуальні на всіх етапах, а особливо на етапах складання проекту політики, моніторингу та переформулю-

вання політики. Діалог високо цінується на кожному етапі процесу прийняття політичних рішень, але він має важливе значення для визначення порядку денного, вироблення політики та переформулювання політики. Партнерство може розвиватися на всіх етапах процесу вироблення політики і є особливо важливим при визначенні порядку денного або реалізації політики.

Штепа Ігор Олександрович
магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

У дослідженні будь-якої наукової проблеми важливе значення надається методології, яка являє собою систему принципів і способів організації й побудови теоретичної і практичної діяльності. Дослідження досвіду правового регулювання адміністративних процедур побудоване на застосуванні традиційних методів, розгорнутого аналізу вихідних даних концептуального науково-теоретичного характеру, досвіду іноземних правових систем. За допомогою порівняльно-правового методу можливо проаналізувати законодавство зарубіжних держав, що належать до різних правових систем, в частині правового регулювання адміністративних процедур, визначено загальні тенденції розвитку відповідних положень, зроблено відповідні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України.

Порівняльний метод визначається також як спосіб визначення невідомого шляхом порівняння з відомим або метод з'ясування (виявлення) якостей і особливостей явища шляхом порівняння з іншими його особливостями або особливостями іншого явища; спосіб встановлення закономірностей шляхом порівняння об'єктів у різний час.

Необхідність та важливість компаративіського методу зумовлюється тим, що між існуючими у світі правовими системами постійно спостерігаються такі процеси, як взаємопроникнення, наслідування, взаємний вплив, гармонізація, уніфікація. Інтенсивність цих процесів зумовлюється належністю певної правової системи до одного й того ж типу чи до різних типів права. Ще з давніх давен склалося підгрунтя для проведення порівняльних досліджень права, звичаїв, традицій різних народів [1].

Звертаючись до досвіду європейських країн, слід зазначити, що обов’язковість та порядок проходження державної реєстрації, наприклад, питання внесення до державного торгового реєстру осіб, які бажають займатися комерційною діяльністю, передбачено на законодавчому рівні. Сам термін «реєстр», як правило, пов’язується не стільки зі здійсненням торговельної діяльності, а скоріше є синонімом

терміна «комерційний». Тому до реєстру записують усіх суб'єктів господарювання (фізичних та юридичних осіб) незалежно від виду діяльності. При цьому на відміну від реєстрації як платника податків реєстрація в торгових реєстрах не є обов'язковою для всіх видів підприємців.

Наприклад, у Болгарії реєстрацію актів з речових прав на нерухоме майно провадить нотаріус. Право власності на майно при цьому виникає з моменту внесення відповідного запису до державного реєстру. Так, нотаріус зобов'язаний здійснити реєстрацію незалежно від наявності заяви від заінтересованої особи. Нотаріус реєструє акти, на підставі яких виникають майнові правовідносини щодо об'єкта нерухомості. Запис про такі акти вчинюється у реєстрових книгах, які є підшивкою актів, що визначають правовий режим нерухомого майна. Відомості про здійснений запис носять відкритий характер і можуть надаватись заінтересованим особам як усно, так і письмово у формі відповідних довідок [2].

В Естонії необхідні для реєстрації документи подаються секретарю відділу Комерційного регістра. Термін розгляду документів у регістрі – 15 днів, протягом 10 днів про прийняте рішення сповіщають підприємця. Заяву про внесення до реєстру та додатки до нього можливо надавати і в електронному вигляді. Заява про внесення запису при цьому повинна бути завірена нотаріально або передана електронними каналами. Заяви з цифровим підписом особи прирівнюються до документів нотаріально завірених, але якщо договір або інша дія повинна бути нотаріально завіреною, то його не можна замінити документом з цифровим підписом, суду треба надати нотаріально засвідчену електронну копію. При Комерційному реєстрі ведеться єдиний перелік найменувань підприємств (Nimekorraldaja), тому під час оформлення засновницьких документів можливо направити запит та перевірити унікальність свого найменування через інтернет-адресу.

За допомогою відкритого на початку 2007 р. порталу Комерційного регістру можливо заснувати фірму через мережу Інтернет. Цей портал бере на себе роботу нотаріуса та дає особі можливість зекономити час та прийняти рішення. Обов'язковими умовами є необхідність мати ID-карту, PIN- калькулятор та достатню суму для сплати засновницького капіталу та державного мита. При цьому звичайна процедура займе 24 години, а спрощена, за умови що на документах є цифровий електронний підпис – 2 години [3].

Європейський досвід дає підстави вважати, що для ефективного реєстраційної діяльності необхідно створити єдину публічно-правову реєстраційну систему. Для цього необхідно сформувати уніфіковані вимоги до реєстрів та їх адміністраторів, створити «реєстр реєстрів», доручити ведення реєстру виключно реєстраційним органом публічних повноважень, а консолідацію та розкриття інформації, внесеної до реєстрів, здійснювати через прийняття відповідного рішення.

Процес гармонізації вітчизняного законодавства з європейським спрямований на утворення єдиної інтероперабельної системи публічних електронних реєстрів, визначення уніфікованої інституціональної структури функціонування публічних електронних реєстрів та єдиних вимог до їх створення, ведення, взаємодії, адміністрування, модернізації, реорганізації та ліквідації, а також до створення реєстрової інформації та її використання у інших інформаційних системах, при здійсненні дозвільної та іншої управлінської діяльності, наданні адміністративних послуг.

Література:

1. Бигич О.Л. Порівняльне правознавство: природа та функції // Правова держава. Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Вип.11. - К.: Вид. Дім «Юридична книга», 2000. - С.535-545

2. Нерухомість Болгарії: юридичні аспекти придбання житла. URL: http://www.bcprofi.ru/community/publications/detail. php?ID=3855.

3. Корисна інформація для підприємця URL: www.web.narva.ee/files/Predprinimatel_kniga.pdf.

Шовкопляс Олександр Сергійович,
магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЯ»

Корупцію як багатогранне явище можна розглядати з різних позицій, як протизаконне діяння особи з метою особистого збагачення, та в іншому аспекті як зв'язок посадової особи державного сектора із злочинним середовищем через надані йому повноваження. В рамках наукового дослідження нами проведено аналіз понятійно-категоріального апарату та визначено наукові напрацювання у вказаній сфері.

Мельник М.І. зазначає, що поняття корупція потрібно відокремлювати від хабарництва та інших ганебних явищ, адже це суспільно небезпечне явище потребує окремого вивчення, для того щоб розробити дієві заходи щодо протидії та попередження. Досить часто люди не відмежовують корупцію від хабарництва, зловживання владою, як об'єднання влади в так звану «мафію» у владі. Така ситуація виникає через відсутність чітко визначеного наукового поняття «корупція» [5, с. 58]. Ми погоджуємось з думкою В.І. Попова що корупція зачіпає кілька сфер; політичну, соціально-економічну і правову. На сьогоднішній день в країні проглядається стійка криміналізація владно-управлінської сфери [3, с. 11]. Політична корупція реальний та сильнодіючий фактор, який підриває основні принципи демократії [3, с. 176].

На думку В.В. Лунєєва, корупція – термін соціально-правовий, кримінологічний, який охоплює злочини та порушення, пов'язані з використанням службового становища в особистих або групових цілях [4, с. 9]. На нинішньому етапі розвитку суспільства питання боротьби із корупцією є надзвичайно актуальною для України, яка виборола свою незалежність і утвердилась як самостійна держава у світовому співтоваристві. Сталість демократичного розвитку нашої країни у значній мірі залежить від втілення принципів законності та справедливості, неухильного додержання всіма державними службовцями букви закону, подолання випадків незаконного одержання посадовими особами матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. Ситуація, яка існує зараз на теренах нашої держави є складною та досить суперечливою, нам бракує скоординованої публічної політики у боротьбі з корупцією, вузьке бачення шляхів протидії.

Оцінка стану протидії корупційним проявам, неодноразові соціологічні і кримінологічні опитування та інтерв'ювання, на жаль, доводять, що в Україні не проводиться послідовних кроків з формування єдиної антикорупційної політики, зокрема у сфері запобігання та переслідування корупціонерів та їх протиправної діяльності [1, с. 5].

Корупційні явища завдають значну матеріальну та моральну шкоди великому колу громадян, згубно позначаються на економічній діяльності суб'єктів господарювання, особливо недержавних форм власності.

Корупція настільки складне явище, що визначення причин її виникнення викликає труднощі. Ознайомившись з рядом наукових праць з даного питання стає зрозумілим, о причина криється в замкнутості системи управління, її повільний розвиток, низький рівень патріотичного виховання, моральні якості населення, антикорупційна політика яка зачіпає лише поверхнево проблему, відсутність прозорості багатьох економічних процесів, формальний характер декларування доходів, правоохоронні органи займається переслідуванням за корупційні діяння лише окремих службовців нижчої ланки, а верхівки схем залишаються недоторканими, поширення практики заміщення посад через знайомство [2, с. 20].

Психологічні аспекти також впливають в певній мірі на процес розростання корупції, низький рівень розвитку громадянської свідомості, частина керівників поблажливо ставляться до корупції, займаючи посаду чиновника, особа в першу чергу думає про вигоду, матеріальне збагачення, а не про якісне виконання покладених на неї функцій.

Корупція як соціальне явище являє собою небезпечне, багатоаспектне явище, економічне, політичне, правове, морально-психологічне, яке породжує несправедливість в суспільстві і є вже досить звичним для нашої країни, що просто неприпустимо. Корупція формує відносини в суспільстві, які порушують нормальний порядок речей, починаючи з порушення службових обов'язків [6].

Отже, можемо зробити висновок, що корупція як соціально-економічне явище: соціально обумовлена (тобто є продуктом соціального життя); має свою соціальну вартість (тобто «ціну», яку платить суспільство за існування корупції); суттєво впливає на найважливіші соціальні процеси – економічні, політичні, правові та ін.; має історичні витоки і глобальний характер; є соціальним, економічним, політичним, правовим, психологічним і моральним явищем; має властивість постійно видозмінюватися відповідно до соціальних реалій.

Література:

1. Гуменюк Л.Й. Теоретико-соціальний аналіз корупції як загрози національній безпеці України // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2009. № 2. С. 1–10. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1409/1/E2-2009gljnbu.pdf

2. Козак Л.С. Формування у суспільстві ідеї нетерпимості до проявів корупції як базисна складова механізму реалізації антикорупційної стратегії в Україні [Текст] / Л.С. Козак, О.В. Федорук // Економіка та управління на транспорті. – 2016. – Вип. 3. – С. 15–31.

3. Корупційні ризики в кримінальному процесі та судовій системі / [М.В. Буроменський, О.В. Сердюк, І.М. Осика та ін.]; Інститут прикладних гуманітарних досліджень, МАКонсалтинг. – К. Москаленко О.М. ФОП, 2009. – 220 с.

4. Кушнарьов І. В. Стратегія протидії корупції як складова антикорупційної політики / І. В. Кушнарьов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2012_5_40.

5. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) / М.І. Мельник. – К.: Юридична думка, 2004. – 40 с.

6. Сафоненко А. Визначення корупції – питання відкрите / А. Сафоненко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.akmf.org.

Шумський Ігор Костянтинович

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат юридичних наук, старший викладач

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

Важливість збереження та охорони культурної спадщини, виявлення її нових об’єктів є цілком очевидним. Комплекс культурної спадщини будь-якої країни також є цінністю для всього людства. Саме тому питання стосовно ефективного управління процесом охорони культурної спадщини є актуальним для сьогодення України. До того ж, не варто забувати про ту роль, яку відіграє процес виявлення й належної охорони пам’яток культури в процесі становлення державності й

усвідомлення Україною свого почесного місця у всесвітній скарбниці загальноцивілізаційного спадку. Також, як слушно зазначає С. Сухенко, ставлення до пам'яток культурної спадщини «є важливим критерієм демократичності та зрілості суспільства» [1, с. 6].

Говорячи про наукове дослідження цього питання, слід згадати вчених В. Акуленко, Т. Курило, Ю. Опалько, О. Малишева, В. Мещерякова, Ю. Шемшученка та ін. Варто відзначити, що в незалежній Україні державне регулювання сфери охорони культурних пам'яток почалось доволі швидко, вже в 1992 році були прийняті «Основи законодавства про культуру України». У 2010-му їх змінив Закон України «Про культуру».

Безпосередньо питанню охорони культурної спадщини присвячений Закон України «Про охорону культурної спадщини». Звертає на себе увагу положення його преамбули, яке говорить, що «цей Закон регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь» [2].

Саме згадка про майбутні покоління, яка властива лише нормативно-правовим актам конституційного або ж надзвичайно важливого характеру, ще раз засвідчує ту важливу роль, яку відіграє охорона культурної спадщини.

Також охорона об'єктів культурної спадщини забезпечується цілою низкою правових заходів, а порушення норм тягнуть за собою різноманітні види юридичної відповідальності. Відповідні положення містяться й безпосередньо в законі «Про охорону культурної спадщини», а також у статтях Кримінального Кодексу, що застерігають стосовно знищення, руйнування або пошкодження пам'яток-об'єктів культурної спадщини та самовільне проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці (ст. 298) [3].

У Кодексі про адміністративні правопорушення також передбачена відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини (ст. 92) [4].

У цивільно-правому полі передбачений механізм припинення права власності на об'єкт культурної спадщини та його викуп (ст. 346, 352) [5].

Підводячи проміжний підсумок, можна констатувати, що охоронний механізм об'єктів культурної спадщини є доволі різноманітним й включає в себе різні за природою правові засоби в різних галузях права. Тут зайвий раз знаходимо підтвердження важливості цього питання, що знайшло своє відображення в правовому регулюванні й заходах правової охорони відповідних суспільних відносин.

Водночас варто згадати й про певні недоліки, що існують у державному управлінні з охорони культурної спадщини. Здебільшого ці недоліки стосуються заходів та алгоритмів фінансування ремонтно-

реставраційної діяльності для вже існуючих та процесу виявлення нових пам'яток культурної спадщини. Для вирішення, зокрема, цих питань існують пропозиції щодо реформування організаційної структури управління на державному та регіональному рівнях, а також доцільності впровадження пільгового кредитування щодо розвитку сфери охорони історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури в регіонах [6, с. 15].

У підсумку хочеться зазначити, що питання охорони культурної спадщини й реставрації архітектурних пам'яток знайшло своє місце й у програмі «Велике будівництво». Окремою постановою Кабінету Міністрів України визначено порядок відбору проєктів для реставрації, консервації та ремонту (прийняття заяв для участі в програмі було закінчено 2 квітня поточного року).

Питання охорони культурної спадщини є актуальним і потребує подальшого розвитку як нормативного регулювання, так і підвищення ефективності управлінської діяльності в даному секторі державного управління.

Література:

1. Сухенко С.В. Особливості розвитку системи державного управління охороною культурної спадщини України. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 29 (68) №3, 2003. С.6-10.

2. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14 (дата звернення: 07.04.2021)

3. Кримінальний кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 07.04.2021)

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10 (дата звернення: 07.04.2021)

5. Цивільний кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення 07.04.2021)

6. Мещеряков В.В. Механізми державного регулювання у сфері охорони історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури в регіонах: автореф. дис. канд. наук з держ. управ, Київ, 2016. 20 с.

7. Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження Порядку відбору проектів робіт з реставрації, консервації, ремонту на пам'ятках культурної спадщини, які будуть реалізовані в рамках програми "Велике будівництво". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1214-2020 (дата звернення: 07.04.2021)

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Бадула Тетяна Володимирівна
Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області, головний спеціаліст відділу звітності про виконання місцевих бюджетів, управління консолідованої звітності

ОПТИМІЗАЦІЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

На сучасному етапі розвитку економіки України необхідно здійснити пошук нових оптимальних форм функціонування системи казначейського обслуговування, які б забезпечували прозорість, контрольованість і водночас простоту платіжно-розрахункових операцій органами Державної казначейської служби України як основної та невід'ємної ланки здійснення всіх бюджетних операцій. В умовах адміністративно-територіальної реформи вирішення проблем оптимізації казначейського обслуговування бюджетних коштів має надзвичайно важливе значення у сфері публічного управління державними фінансами.

Формування нової системи місцевого самоврядування та новий адміністративно-територіальний устрій обумовив збільшення повноваження органів місцевого самоврядування, що, в свою чергу, вимагає розробку нових підходів до організації роботи та нового формату організаційної структури виконавчих органів місцевих рад.

Органи місцевого самоврядування мають інституційно забезпечити якісне виконання дохідних і видаткових повноважень, а також ефективне управління у сфері фінансів.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 року № 807 «Про утворення та ліквідацію районів» у 2021 році утворено 1632 бюджети, з яких 1597 – є діючими [1]. Крім того, Законом України від 17.11.2020 року № 1009-IX впорядковано окремі питання організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій в бюджетному процесі [2]. Внесено відповідні зміни до Бюджетного кодексу України.

У зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої держави, а також утворенням нових територіальних громад у 2020 році, органами Казначейства у грудні 2020 року – січні 2021 року проведено масштабну роботу з відкриття рахунків для зарахування коштів місцевих бюджетів. Усі рахунки відкривались на ім'я головних управлінь Казначейства. Реквізити відкритих рахунків доведені до

контролюючих органів та місцевих фінансових органів для подальшого повідомлення платникам.

У рамках проведення процесів автоматизації у системі казначейського обслуговування бюджетних фінансових ресурсів відбулося максимальне запровадження новітніх технологій. Запровадження таких новацій створило необхідність забезпечення всіх учасників бюджетної системи сучасною комп'ютерною технікою, створенням швидкісних та резервних каналів зв'язку та розподілу навантаження по інформаційним потокам, облаштуваннямробочих місць з дотриманням вимог нормативно-правових актів з питань технічного захисту інформації.

Основними напрямками оптимізації казначейського обслуговування у 2021 році є [3]:

- подання Казначейством звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в електронному вигляді із застосуванням автоматизованої системи «Є-Звітність» офісу Президента, Кабінету Міністрів України, Рахунковій Палаті, Міністерству Фінансів України;
- удосконалення функціональних можливостей системи дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства-Казначейство»;
- запровадження електронної системи взаємодії органів Казначейства з органами, що контролюють направлення надходжень бюджету у процесі повернення з державного та місцевих бюджетів помилково зарахованих коштів;
- реорганізація територіальних органів Казначейства відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2020 № 1147 «Деякі питання функціонування територіальних органів Державної казначейської служби»;
- участь Казначейства у реалізації адміністративно-територіальної реформи в частині казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

У зв'язку з адміністративно-територіальною реформою та впровадженням програмних комплексів, таких як, автоматизована система подання електронної звітності АС «Є - Звітність» [4] та система дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства - Казначейство»[5], необхідно максимально забезпечити передовими технологіями всіх учасників бюджетного процесу, що дозволить організувати якісне обслуговування клієнтів Казначейства.

Література:

1. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної ради України від 17.07.2020 року № 807 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій: Закон України від 17.11.2020 року № 1009-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-IX#Text

3. Пріоритетні напрямки діяльності Державної казначейської служби України на 2021 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.treasury.gov.ua/ua/pro-kaznachejstvo/funkciyi-ta-prioritetni-zavdannya/2021
4. Щодо запровадження АС «Є-Звітність»: Лист Державної казначейської служби України від 31.01.2018р. № 14-08/94-1951 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1951840-18#Text
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року № 816-р «Деякі питання дистанційного обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2017-%D1%80#Text
6. Програма діяльності Кабінету міністрів України 2020рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu

Бойко Тетяна Олександрівна
Виконавчий комітет Подільської районної у м.Полтаві ради,
завідувач відділу обліку, контролю та звітності
Мирошниченко Аліна Іванівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»,
кандидат наук з державного управління

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Сучасний етап розвитку української держави характеризується суттєвими змінами в різних сферах економічного, соціального та політичного життя суспільства та держави. Реформи стали ознаками цих змін та перетворень у нашій країні. Реформування будь-якої сфери державного життя, у свою чергу, неможливе без участі ефективних, компетентних та ініціативних людських ресурсів.

Відповідно до методології формування діючих територіальних громад [3], затвердженої Кабінетом Міністрів України у 2015 р., Розробленої для забезпечення імплементації українського закону про добровільні об’єднання територіальних громад [2], чинною територіальною громадою є територіальна громада села), яка завдяки добровільному об'єднанню здатна забезпечити самостійно або через посередника компетентних місцевих органів влади відповідний рівень послуг, зокрема у галузі освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житла та муніципальних служб, беручи до уваги людські ресурси, фінансову підтримку та інфраструктуру розвитку відповідної адміністр-

ративної одиниці. Іншими словами, у дієздатній територіальній громаді місцевих джерел бюджету, інфраструктури та людських ресурсів достатньо для забезпечення належного рівня обслуговування в інтересах жителів територіальної громади [4, с. 4].

Таким чином, кадрове забезпечення є необхідною складовою формування дієздатних місцевих органів влади, оскільки саме діяльність місцевої влади визначає питання місцевого значення в інтересах жителів громади.

Сьогодні в кадровій політиці на місцях накопичився ряд проблем, що призвело до нездатності ряду місцевих органів влади адекватно задовольнити потреби мешканців. Однією з головних проблем є недосконала система управління персоналом, яка включає професійний відбір, оцінку, планування кар'єри та професійну підготовку державних службовців. До цих проблем слід також додати низький престиж служби в місцевих громадах та відсутність мотивації, що не є стимулом для професійного розвитку, навчання та перепідготовки працівників. Тому, в контексті реалізації всіх реформ, органи місцевого самоврядування особливо усвідомлюють відсутність висококваліфікованого персоналу, здатного відповісти на сучасні виклики.

Окрім відбору працівників для місцевої адміністрації, важливим є постійне професійне навчання державних службовців. У зв'язку з цим Задорожна С. М. зазначає, що для забезпечення спроможності місцевих громад місцеві чиновники повинні мати високий рівень професійної компетентності, що може бути досягнуто лише шляхом формування єдиної інтегрованої системи постійного професійного навчання та розгалуженої інфраструктури, ефективного управління і достатні ресурси. Важливим напрямком тут є впровадження неформальних технологій навчання для посадових осіб місцевого самоврядування та поєднання з формальним навчанням на основі спеціальних програм [1, с. 42].

Таким чином, у складному процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні органи державної влади стикаються з терміновістю вжиття термінових заходів щодо значного поліпшення кадрового забезпечення місцевої влади як складової частини спроможні місцеві органи влади.

Література:

1. Задорожна С.М. Актуальні питання кадрового забезпечення об'єднаних територіальних громад в Україні / С.М. Задорожна // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. – 2017. – № 1 (3). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pa.stu.cn.ua/tmppdf/58.pdf

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19.

3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року № 214. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF.

4. Формування спроможних територіальних громад: практичний посібник (видання третє) / [Мягкоход В., Вернигор Ю., Чепель О., Баран М.]. – К.: Асоціація міст України, 2017. – 63 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf

Боблях Андрій Ростиславович,
магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

СТРУКТУРА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Проблематика забезпечення економічного зростання на рівні територіальних громад – міст, селищ і сіл набуває дедалі більшої актуальності для сучасної України, виходить на порядок денний нової регіональної політики та внутрішньої державної економічної політики. Місцеве економічне зростання розглядається як стабільний, випереджаючий розвиток, як відтворення регіональної економіки на засадах інтенсивного розвитку, збільшення обсягів валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу. У широкому розумінні «місцеве економічне зростання» – це постійне зростання добробуту громадян, що проживають на території країни – в містах, селищах та селах.

Реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації є одним із ключових напрямів системних суспільних трансформацій в Україні. Базовою складовою цієї реформи є оптимізації просторової основи функціонування органів влади, якою виступає адміністративно-територіальний устрій. Метою такої оптимізації є створення ефективної системи публічної влади в адміністративно-територіальних одиницях, здатної забезпечити сприятливі умови для життєдіяльності людей та можливості для стійкого соціально-економічного розвитку усіх регіонів шляхом раціонального використання їхнього потенціалу. Вироблення концептуальних засад, напрямів і заходів державної політики щодо удосконалення системи територіального управління має базуватись на науковому підґрунті. У цьому контексті важливою є чітка наукова ідентифікація поняття «потенціал розвитку територіальної громади» як базової категорії реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації. Вищеза-

значена категорія складається із трьох базових компонентів: «потенціал», «розвиток» та «територіальна громада».

У сучасній науковій літературі під економічним потенціалом території розуміють структуровану сукупність різних ресурсів, що становлять фундамент економіки регіону, які мають просторове розміщення і часовий характер, визначають стан і перспективи її розвитку. Сукупний економічний потенціал регіону формується з економічних потенціалів адміністративно-територіальних одиниць, що входять до складу даного регіону. При цьому передбачається прояв синергетичного ефекту «успішності» поєднання окремих господарюючих одиниць у єдиній системі [3, с. 44].

Науковцями постійно робиться спроба ідентифікації категорії «розвиток». Так, Т. Розанова стверджує, що поняття «розвиток» включає три взаємопов'язані між собою характеристики: зміну, зростання та поліпшення [82, с. 209]. Розвиток завжди вимагає різнопланових структурних змін, найбільш типовими серед яких є: модифікація факторів виробництва та зрушення в структурі економіки; більш ефективне використання існуючих ресурсів; зміна структури і функцій наявних інститутів, ціннісні орієнтири і відносин між членами спільноти тощо.

Поняття «територіальна громада» є відносно новим для сучасної української державно-управлінської науки, хоча традиції «громадівського» співіснування, спільного консенсусного прийняття рішень щодо питань місцевого значення існували в Україні здавна.

Водночас у західній науці накопичено значний доробок у дослідженні громад («community») як територіальних спільностей людей. Громада розглядається як первинний осередок суспільства, у якому виникають основні соціально-політичні і економічні відносини. Відповідно, самоврядна громада є гарантією захисту особистості від державного централізму [2, с. 348].

Очевидно, що дослідження територіальних громад з точки зору їхнього функціонування як базового суб'єкта системи територіальної організації влади, потребує системного підходу, що поєднує економічні, соціальні, географічні, просторові, управлінські та інші аспекти.

Таким чином, територіальну громаду можна визначити як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, що складається з фізичних осіб, що постійно мешкають на відповідній території, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном, сплачують комунальні податки та пов'язані індивідуально-територіальними зв'язками системного характеру [1].

Підвищення ефективності управління державою може відбуватись через адекватний розподіл повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування щодо здійснення їхніх публічних і господарських функцій на відповідних територіях. Функції територіальної

громади – основні напрями та види муніципальної діяльності, які виражають волю та інтереси місцевих жителів та забезпечують здійснення ними відносин з державою, її органами. Обсяг функцій територіальної громади збігається з обсягом функцій системи місцевого самоврядування.

Таким чином, на основі узагальнення вищенаведених категорій сформулюємо поняття «потенціал розвитку територіальної громади», під яким пропонуємо розуміти можливості безперервного соціально-економічного зростання певної території при використанні всього комплексу ресурсів, особливостей існуючої і перспективної структури її господарства, географічного положення в інтересах підвищення якості життя членів цієї територіальної громади.

Література:

1. «Муніципальне право України». URL: http://mobile.pidruchniki.com/12920522/pravo/teritorialna_gromada_osnova_mistsevogo_samovryaduvannya_ukrayini

2. Молодожен Ю.Б. Поняття і сутність територіальної громади в системі місцевого самоврядування України. Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету. 2006. № 2. С. 347-352. URL: http://www.univer.km.ua/visnyk/1100.pdf.

3. Фісун К. А. Методологія програмування розвитку регіонів України. Харків. 2007. 401 с.

Губа Марина Ігорівна,

Херсонський національний технічний університет, доцент, кандидат економічних наук, доцент

БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

Участь громадськості у бюджетному процесі є головним фактором демократичних новацій, які просуваються організаціями громадянського суспільства по всьому світу для заохочення соціальної мобілізації навколо питань управління на місцевому рівні [1, с.67]. За останні 25 років інститути участі у бюджетах громад розповсюдились у понад 40 країнах і отримали широку підтримку, особливо на місцевому та муніципальному рівнях управління. Кращий досвід громад продемонстрував, що більша участь людей у місцевому плануванні та визначенні пріоритетів державних витрат призводить до кращих соціальних та економічних результатів для всіх. В Україні особливої уваги бюджет участі зазнав в умовах фінансової децентралізації, коли на місцевий рівень передається більше повноважень та ресурсів для їх виконання [2, с. 113].

У процесі формування бюджету участі громадянське суспільство формулює свої потреби та веде переговори з відповідними органами влади щодо розподілу фінансових ресурсів. На відміну від бюрократи-

чного управління, яке обмежена у своїх можливостях досягти рівномірного розвитку та розподільчої справедливості, бюджетування за участю громадськості має потенціал максимізувати справедливість у процесах прийняття рішень та покращити результати політики. Бюджет участі забезпечує можливості зробити фінансову політику предметом громадського діалогу та залучає громадян на всіх фазах бюджетного циклу: визначення пріоритетів найбільш актуальних місцевих потреб; підготовка бюджетної пропозиції для участі у конкурсі проектів; контроль за процесом затвердження бюджету (перегляд, обговорення та голосування); моніторинг проведення конкурсу проєктів та укладення договору; моніторинг реалізації проектів. Бюджетування за участю громадськості сприяє активності громадськості і надає можливість громадам встановлювати та контролювати місцеві фінансові ресурси. Оскільки бюджетування за участю громадян поступово визнається ефективним механізмом посилення голосу громадян у децентралізованих системах, це, безумовно, інструмент, який може бути використаний для досягнення сталого розвитку громади. Важливими з точки зору підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування через залучення громадян до бюджетів участі є наступні ключові фактори:

1. Операціоналізація процесів бюджету участі: влада повинна створити необхідну інституційну, інформаційну та фінансову підтримку, необхідну для ефективного функціонування бюджету участі, оскільки процеси передбачають річний цикл зборів та голосування, інтегрований у ширший процес прийняття бюджетних рішень. Політична воля місцевої влади та потужна підтримка адміністрування є необхідними для отримання суттєвих результатів від такої ініціативи.

2. Створення простору для обговорення: дебати, обговорення та обмін думками є життєво важливими для активної участі громадян. Проінформовані громадяни підвищують якість дискусій, обґрунтовуючи свої бюджетні пропозиції доказами. Місцева влада має охопити представництво всіх зацікавлених соціальних груп у цих процесах, забезпечити прийняття рішень шляхом консенсусу. Роль організацій громадянського суспільства є найважливіша у ефективному здійсненні вправ з бюджету участі.

3. Транспарентність бюджетного процесу. Інформаційні та комунікаційні технології мають розширювати можливість доступу до бюджетних даних щодо наявності ресурсів, що допоможе громадам у визначенні пріоритетів проектів та моніторингу їх реалізації, забезпечити доступність та зручність для користування інформації, що стосується місцевого значення.

4. Розбудова потенціалу: влада має інвестувати у розвиток системи адміністрування: впровадження електронного сервісу, консультативного супроводження, впровадження освітнього компоненту, соціальний аудит тощо [3, с. 162; 4, с. 149].

5. Дискреційні ресурси для формування бюджету участю. Важливо, щоб влада виділяла ресурси виключно для здійснення бюджету за участю на умовах дискреційного фінансування (наприклад, визначена чітка сума або відсоток від 0,1% до 1% від загального фонду бюджету громади), отже додаткове бюджетування може призвести до обмеження ресурсів, або взагалі їх відсутність, що призвести до невдоволення людей [2, с.118].

Отже, бюджет участі є дієвим засобом взаємодії влади та громадськості, сприяє підвищенню громадської свідомості, зростанню обізнаності в питаннях місцевого самоврядування серед населення.

Література:

1. Куценко, Т. Ф. Форми залучення громадськості до бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні: оглядовий аналіз / Т. Ф. Куценко // Економіка та держава. — 2020. — № 7. — С. 66-72.

2. Сизоненко О. Бюджет участі в системі публічних фінансів // О. Сизоненко / Світ фінансів 1 (58)/ 2019. - С. 111-120.

3. Іщейкін, К. Є. Консультаційна модель бюджету участі в Україні: переваги і недоліки // Evropsky politicky a pravni diskurz. 2018. Svazek 5. 1 vydani.- 158-162.

4. Чайка, Т. Ю. Особливості реалізації технологій партисипативного бюджетування в практиці діяльності органів місцевого самоврядування / Т. Ю. Чайка // Право та державне управління. - 2019. - № 1, т. 2. - С. 146-150.

Гришко Володимир Васильович,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доктор економічних наук, професор, Заслужений економіст України

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО РЕГІОНУ

Рушійною силою регіонального розвитку може бути регіональна конкурентна перевага або регіональна особливість, яка суттєво впливає на життєдіяльність регіону. Однак слід враховувати, що не всі фактори можуть бути конкурентними перевагами, є такі, що можуть стримувати розвиток, але всі вони взаємозв'язані і взаємообумовлені, а також є динамічними характеристиками, тобто можуть змінюватися. Їх вплив на конкурентоспроможності регіону слід розглядати як синергетичний ефект. При цьому послаблення чи зміцнення якихось з них спричиняє зміни в інших чинниках і призводить до інших результатів.

Безумовно, кожний регіон має свої конкурентні переваги, що виділяють його з-поміж інших регіонів, але для їх реалізації необхідна цілеспрямована діяльність не тільки суб'єктів господарювання, а й регіональних органів влади, органів місцевого самоврядування, центральних органів влади. Саме тому на передній план виходять нові

вимоги, пов'язані з організаційно-правовими можливостями регіонів. Враховуючи це, до інституціональних факторів, що впливають на розвиток конкурентних переваг регіональних економічних систем, можна віднести наступні:

- розроблену інноваційну стратегію (або соціально-економічного розвитку регіону, міста зі SWOT-аналізом (дає змогу виявити ті сильні і слабкі сторони, які потребують найбільшої уваги і зусиль з боку підприємства.), сценаріями розвитку в тому числі інноваційними, програмними заходами і механізмом реалізації);
- пріоритетні регіональні проекти національного та міжнародних рівнів;
- розвинену інфраструктуру ринку (з банками страховими організаціями, бізнес-інкубаторами, технопарками, тощо.)
- розвиток інновацій та підприємництва;
- вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, що сприяє інноваційному розвитку регіонів та стійкому формуванню, розвитку і реалізації його конкурентних переваг[1].

Таким чином, сучасне управління конкурентоспроможністю регіону має бути спрямоване на створення і використання регіональних конкурентних переваг, взаємовигідні взаємовідносини з вітчизняними і зарубіжними економічними суб'єктами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, суб'єктами підприємництва.

Концептуально питання про підвищення конкурентоспроможності регіону можна визначити в наступному положенні: держава повинна сприяти кожному регіону у формуванні та використанні його конкурентних переваг, а також вирішувати проблемні питання, які регіон самостійно вирішити не в змозі. Всі інші функції розвитку регіону є завданням регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування, тобто мають реалізуватись принципи субсидіарності, та доповнюваності. Водночас застосування на практиці цього концептуального підходу пов'язане з наявністю ряду проблем. Спробуємо визначити, чим вони обумовлені, та чинники, дія яких ускладнює або стримує вирішення питання підвищення конкурентоспроможності регіону, але які, за наявності відповідних умов, здатні значно посилити конкурентні позиції регіону.

На прикладі зарубіжного досвіду можна побачити, що підвищення рівня конкуренто-спроможності території можливе за умови наділення регіонів необхідними повноваженнями і ресурсами та створення дієвої системи місцевого самоврядування. Зараз українські регіони перебувають на перехідному етапі отримання необхідних ресурсів та повноважень для проведення ефективної політики. Тобто мова йде що про ліквідацію дисбалансу та усунення невідповідностей існуючої моделі регіонального управління реальним потребам регіонів. І хоча питання зміцнення регіонального рівня управління та місцевого самоврядування в Україні протягом останніх десяти років дуже активно обговорю-

ється науковцями, політиками, державними службовцями та громадськістю, проте реформування триває.

Не можна не відмітити слабку активність в цьому напрямі самих органів місцевого самоврядування, які з об'єктивних причин не в повній мірі сприймають зміни та продовжують гальмування складової реформи (територіальної) і перебувають більше в очікуванні змін, натомість зміни можуть відбуватися за умови згоди і підтримки відповідних ініціатив. Відтак можна стверджувати, що реально зацікавлених у здійсненні територіального реформування в Україні ще дуже мало, чому сприяють неузгодженості в нормативно-правових актах. Разом з тим зміцнення регіонального рівня управління та місцевого самоврядування означає надати регіонам України можливість нового імпульсу до соціального та економічного розвитку, посилення їх конкурентних позицій у вітчизняному та світовому економічному просторі. У свою чергу, вивільнення місцевих рівнів від рутинних функцій і навіть оперативного управління розв'язує руки політичному керівництву і дозволяє сконцентруватися на вирішенні стратегічних завдань [2]. Активізація діяльності регіональних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування дає змогу в умовах нестійкості та невизначеності, що спостерігаються сьогодні, більш оперативно приймати необхідні для регіону певні етапи рішення.

Важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності регіону відіграє регіональне управління, ефективність якого, крім закріплених загальних компетенцій, визначається системою організації праці, кадровою політикою, організацією підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, матеріально-технічних забезпеченням тощо. Згідно цього вже багато років працюють регіональні органи влади, втім ще залишається ряд об'єктивних причин, які стримують регіональні ініціативи, а саме:

-недостатність фінансування заходів, взаємопов'язаних із взаємовідносинами із іноземними та вітчизняними партнерами, а також громадськістю (певний процес, без якого неможлива реалізація, тобто «відрядження, організація ділових зустрічей, круглих столів, семінарів, підготовка та оприлюднення рекламних матеріалів, формування престижу даного регіону, тощо»), що обумовлена не тільки дефіцитом фінансових ресурсів, а й домінуванням у свідомості суб'єктів прийняття важливих рішень;

- проблеми розмежування повноважень, стимулювання місцевих економічних ініціатив та закріплення інституціональної відповідальності за рівень розвитку територій за конкретними владними суб'єктами;

- не завжди дієві механізми співпраці органів влади з бізнес-структурами та їх громадськими об'єднаннями у зв'язку з централізацією ресурсів та регуляторних повноважень;

-неможливість гарантування стабільності економічних умов для інвесторів, що пов'язано як із загальною політико-економічною ситуацією та пандемією в країні, так і з частою зміною керівного складу в регіонах, у тому числі у зв'язку з виборами до органів місцевого самоврядування.

Отже, формування конкурентоспроможності регіону - це динамічне явище, що передбачає створення та підтримку певних конкурентних переваг регіону, спрямованих на забезпечення його стійкого положення у відносинах з іншими вітчизняними та зарубіжними адміністративними і економічними суб'єктами.

Література:

1. Ігнатова Т. Інституційне середовище в розвитку конкурентоспроможності регіональної економіки. URL: https://econom.nsc.ru/conf08/info/doklad/ignat2.doc

2. Підвисоцький В.Г. Щодо визначення рейтингової оцінки конкурентоспроможності регіонів- К. 2008.232 с.

Ксенжук Іван Євгенійович,

магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

МОТИВАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕХАНІЗМІВ НАЛАГОДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Мотивація громадськості у напрямі налагодження зв'язків із місцевими органами влади є важливим чинником побудови дієвої моделі публічного управління. Тенденції розвитку публічного управління в частині зростання ролі суб'єкт-суб'єктної взаємодії підтверджують високу мотиваційну роль демократії участі.

Демократія участі – це визнання потреби доповнення механізмів представницької демократії (участі громадян у виборчих процесах, коли, власне, виборці делегують комусь вирішення своїх проблем) процедурами залучення громадськості до обговорення оптимальних шляхів вирішення нагальних проблем. Демократія участі або співучасті передбачає налагодження взаємодії органів влади з громадськістю, вдосконалення інформування громадян про стан справ та активізацію широкої участі громадян під час прийняття рішень на всіх рівнях. Мова йде про реалізацію влади через взаємодію та спільну відповідальність на основі ідей [3]:

– свободи слова, відкритої та критичної комунікації;

– рівного доступу до розмаїття джерел інформації;

– рівності всіх учасників діалогу щодо можливості його ініціювання та проведення.

Вмотивоване усвідомлення своєї ролі може бути реалізоване завдяки продовженню зустрічей і дискусій із широким залученням меш-

канців територіальної громади для розроблення так званого стратегічного контексту розвитку. Стратегічний контекст визначається через бачення розвитку, місію існування органу, визначення цінностей. Це ідейна основа, яка закладає практичні рамки для прийняття стратегічних рішень на рівні будь-якої територіальної громади України. Тільки стратегічні рішення, які відповідають стратегічному контексту, повинні реалізовуватись, як у тактичному, так і в операційному вимірі. Добре окреслений стратегічний контекст дозволяє конкретизувати широкі поняття, які уживаються під час планування сталого розвитку.

Для підвищення показників питомої ваги мотивації, окрім простого інформування громадськості про поточну діяльність органів влади, важливим аспектом слід вважати пропаганду тих чи інших програм чи рішень, їх широке роз'яснення і аргументація через засоби масової інформації або інші засоби комунікації. Це дозволить уникнути неправильних трактувань щодо діяльності ОМС некомпетентними особами тощо. Крім того, ретельне пояснення реальної користі тієї чи іншої програми або рішення органами місцевої влади сприятиме її зізнанням громадянами як легітимною, відкритою і прозорою [2].

У сучасних умовах демократизації суспільства керівництво ОМС повинно не тільки працювати ефективно, а й уміти переконати всіх громадян у результативності та доцільності своєї діяльності. Є важливе визнання цієї роботи населенням, громадськістю. Саме громадськість в умовах зміцнення демократії перетворюється у важливий фактор, значною мірою визначає характер відносин у суспільстві [1]. У даному аспекті, особливо актуальним питання мотивації громадськості постає в пост-періоді після обрання нового голови та ради. Саме тому на керівництво та депутатський корпус ОМС покладається велика відповідальність дієво підтвердити усі попередні аргументи мотивації, у протилежному випадку вмотивувати громадськість до співуправління буде надскладним завданням в силу наслідків розчарування її участі в даному процесі.

Література:

1. Зикун Н.І. Формування позитивного іміджу державної податкової служби України: завдання і проблеми. URL: http://www.iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/3_2004/articles//stat44.htm

2. Попроцький О.П. Мотивація як функція стратегічного державного управління. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2013. Вип. 4. С. 157-164.

3. Серант А.Й. Мотивація як один із механізмів налагодження зв'язків місцевих органів влади з громадою. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e- book/db/2009-2/doc/4/03.pdf

Красюк Валентина Василівна
Виконавчий комітет Шевченківської районної
у м. Полтаві ради, головний спеціаліст відділу
обліку контролю та звітності

ЩОДО КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Основним завданням органів місцевого самоврядування є надання послуг громадянам, які проживають у раді чи підпорядкованій місцевій громаді. В сучасних умовах стратегічного визначення України щодо європейської інтеграції та міжнародного партнерства людські ресурси є важливим фактором державного будівництва та розвитку. Її якість залежить від адекватності та ефективності управлінських рішень, впевненості у владі громадян, іміджу країни у світі. Тому об'єктивно існує потреба у збалансованій кадровій політиці країни, яка б повністю відповідала реаліям сьогодення та спрямована на підготовку якісних людських ресурсів в органах місцевого самоврядування та державних органів в цілому.

Відповідно до українського Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про службу в органах місцевого самоврядування» набір в органи місцевого самоврядування здійснюється шляхом обрання компетентною радою та на конкурсній основі або іншим процедура, передбачена українським законодавством. За необхідності, за згодою сторін, посадова особа місцевого самоврядування може бути переведена на еквівалентну або нижчу посаду або на посаду радника чи консультанта без конкурсного відбору [4]. При прийомі на роботу в органи місцевого самоврядування, крім конкурсу, пропонуються також тести та стажування, що визначено українським законом про державну службу. Під час відсутності (відпустки) посадових осіб місцевого самоврядування (за винятком виборних посад) для здійснення своїх функцій вони можуть бути прийняті на роботу за строковим трудовим договором [5]. Ці закони також визначають професійні обов'язки, права та умови служби державних службовців тощо.

У законах все чітко і правильно викладено, але, на жаль, враховуються не менш важливі фактори, такі як професіоналізм, знання, мораль тих, хто претендує або займає відповідні посади в органах місцевого самоврядування [2]. І це в значній мірі впливає на якість послуг, які вони безпосередньо повинні надавати.

Сучасний представник влади повинен мати не тільки відповідні повноваження, але й наділятись сукупністю особистих морально-психологічних якостей. Перш за все, він повинен бути розумним, авторитарним, обізнаним та компетентним у всіх сферах, пов'язаних з його діяльністю: економічне законодавство, законодавство про працю, сучасні методи управління, особливості свого регіону тощо. Я думаю,

що психологічна сумісність команди та представника уряду відіграє дуже важливу роль.

Незважаючи на широкий спектр досліджень кадрової політики на державній службі, аспект ефективного кадрового забезпечення місцевих органів виконавчої влади в основному ігнорується [1].

При розробці та реалізації кадрової політики в органах місцевого самоврядування слід враховувати такі фактори, як психічні особливості регіону, історична спадщина. Залежність місцевих лідерів від політичної сили при владі також відіграє важливу роль.

В даний час Україна приділяє особливу увагу підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування. Нещодавно у вищих навчальних закладах була відкрита нова спеціальність «Адміністративний менеджмент». Міністерство освіти і науки України включило його до переліку спеціальностей вищої освіти та надало право вищим навчальним закладам України готувати фахівців у цій галузі [3].

На жаль, нинішня система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та місцевої влади здатна нести лише невелику частину тягаря освітньої діяльності в організаційному та фінансовому плані.

Крім того, Національна академія державного управління при Президентові України та її регіональні інститути підвищують кваліфікацію працівників, але лише з першої по четверту категорії. Регіональні центри професійного розвитку охоплюють інші категорії: мери новообраних сіл та населених пунктів; депутати від колоній та мери міст, працівники районних рад; керівники відділів економічних управлінь виконавчих комітетів міст обласного значення; керівники відділів кадрів та головні бухгалтери, спеціалісти організаційних підрозділів муніципальних виконавчих комітетів, а в деяких випадках і фахівці окремих галузей місцевого господарства.

На закінчення щодо кадрової політики у місцевих громадах можна зазначити, що вона недосконала і вимагає значних змін. Це пов’язано з тим, що в Україні служба в державних органах, зокрема в органах місцевого самоврядування, не має відповідного досвіду. Менталітет нашого суспільства, зокрема влади, також потребує значних змін, оскільки в нинішньому стані неможливо бути нарівні з європейськими країнами в цьому відношенні. Проблемою залишається розтрата коштів для задоволення потреб громадян, корупція чиновників. Також часті випадки використання службового становища працівниками представницьких органів.

Тому підвищення рівня професіоналізму, посилення контролю за діяльністю місцевих органів влади та стимулювання є одним із найактуальніших питань, що вирішуються для розвитку держави в цілому.

Література:

1. Венедіктов В.С. Сутність та оновні напрямки кадрової політики у сфері державної служби /В.С.Венедіктов, М.І. Іншин // Форум права,2005. – С.4 -8. 3
2. Гайдученко С.О. Кадрове планування у сфері державної служби / С.О. Гайдученко // Держ. буд-во. 2008 4
3. Круш, П.В. Муніципальне управління: навч. посібник / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - С. 36 - 44. 5
4. Про місцеве самоврядування в Україні»: закон України від 21.05.1997 р. № 280 // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 24 - ст. 170 1
5. Про службу в органах місцевого самоврядування»: закон України від 07.06.2001 р. № 2493 - III // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №33 - ст. 175 2

Куйбіда Василь Степанович
доктор наук з державного управління, професор (НАДУ, Київ)
Шпекторенко Ігор Валентинович
доктор наук з державного управління, професор
(ДРІДУ НАДУ, Дніпро)

ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА МОБІЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЗАПРОФЕСІЙНІЙ ПРАЦІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Не всі сучасні професії (депутатська діяльність в місцевих радах, наприклад) не є повноцінними професіями, а є родами занять, видом діяльності, мають відношення до громадської діяльності, одночасно виступаючи додатковою до основної професійної діяльності депутата місцевої ради (далі – ДМР). З позиції діяльнісного підходу (зміст діяльнісних основ праці) депутатська діяльність – один із самих перших видів публічної діяльності, є різновидом формально непрофесійної діяльності (відсутні професійні стандарти, профілі компетенцій, а етичні стандарти окреслені узагальнено) [8].

Депутатська діяльність в місцевих радах є заняттям, яке претендує на статус професій. Діяльність депутатів місцевих рад звичайно має суспільне визнання, певний етичний кодекс та захист прав клієнтів (вищі соціальні мотиви), законодавчо встановлену компетенцію, певну монополію на проведення експертної роботи в радах та комісіях рад. Депутати повинні здійснювати на суспільство стабілізуючий вплив, надавати послуги клієнтам (виборцям), а саме – допомагати клієнтам вирішити проблеми, які вони не можуть вирішити самі. У зв’язку із процесуальним характером депутатської діяльності, постійна спрямованість на удосконалення діяльності, позапрофесійний розвиток депутата місцевої ради у цій сфері діяльності стає суттєвою характеристи-

кою усвідомленого виконання обов'язків, відповідних до сфери місцевого самоврядування.

З іншого боку позапрофесійний характер депутатської діяльності в місцевих радах України не дозволяє використовувати поняття «професійна мобільність». Нами буде обґрунтовано доцільність уведення у науковий обіг поняття «мобільність діяльності», яка повністю відображає особливості праці, роботи поза основними професіями (на прикладі депутатів місцевих рад України). Отже, мета даного підрозділу колективної монографії – викласти теоретичні основи поняття «мобільність діяльності» та обґрунтувати її функціональну структуру для позапрофесійної діяльності (на прикладі діяльності, роду занять депутатів місцевих рад України).

Депутатська діяльність має бути організована таким чином, щоб для депутата вона мала характер реалізації його особистісного, ділового та освітньо-кваліфікаційного потенціалу. Професійне середовище місцевих рад є тією частиною соціально-професійного, життєвого середовища особистості депутата, у якому відбуваються його депутатська соціалізація та ідентифікація. Дані процеси проходять досить суперечливо, оскільки їх особливість полягає в тому, що вони здійснюються у вторинній форм (паралельно основній трудовій діяльності) і, тобто у професійне середовище місцевих рад приходить людина, особистість якої вже сформувалася в інших професійних середовищах. У результаті процес соціалізації стає складною проблемою узгодження вже засвоєних та багаторазово перевірених життєвих правил і норм із новою системою цінностей, стереотипами поведінки та діяльності. При цьому особистість починає активно опановувати депутатське середовище та професійне середовище міської ради, виконкому або виконавчого апарату, засвоювати його через механізми соціальної ідентифікації та адаптації шляхом віднесення себе до соціально-управлінської групи ДМР. Вивчення особливостей мобільності та діяльності в системі управлінсько важливих та ділових якостей особистості депутата місцевої ради під час їх розвитку в діяльності депутата є актуальним для дослідження змісту та перспективних напрямів оптимізації соціалізації, адаптації та активізації в депутатському та професійному середовищах місцевих рад України.

Діяльність в умовах депутатської роботи нами розглядається в аспекті соціальної діяльності індивіда, коли в межах власне основної професійної діяльності та додаткової діяльності за межами професії виділяються їхня мета, предмет, засоби, прийоми, процедури, власне складові процесу управлінської або іншої діяльності, її результати та рефлексія. Діяльність ДМР матиме аспект (напрям) особистісного розвитку. Особистісний та діяльнісний аспект депутатської діяльності є досить умовним. Особистісний аспект досліджується в рамках процесу соціалізації депутата, тобто процесу розвитку особистості у представницькій діяльності. Діяльнісним вираженням процесу становлення ДМР, є, власне, процес та результат його діяльності, що має педагогіч-

ні, психологічні, акмеологічні, соціологічні, професіологічні, діяльнісні, соціально-економічні визначення.

Депутатська діяльність, що має мету, функції, завдання (види робіт та ін.), напрями, є аспектом професійної діяльності та мобільності депутата за основним місцем роботи. У межах професійної та позапрофесійної депутатської діяльності розглядається управлінська діяльність в місцевій раді, що має зміст, види, напрями; форми (прояви): правові, організаційні, неправові, поведінкові та ін.; методи: загальні, спеціальні; прямого та непрямого впливу (адміністративні та економічні); за силою впливу (політичні, правові, соціально-психологічні). З нашої позиції варта подальшого дослідження специфіка нормотворчої, управлінської та виконавської діяльності ДМР, адже існують значні відмінності у змісті означених діяльностей.

Розвиток діяльності депутата включає в себе освітньо-кваліфікаційну його складову як процес вдосконалення діяльності (виду занять) та самовдосконалення, перебуває під впливом насамперед власне професійної (за основним місцем роботи) та депутатської діяльності (нормативно-правових, управлінських, морально-етичних, ділових та інших вимог до діяльності депутата), а також під впливом професійного середовища органу місцевого самоврядування; та особистісну складову розвитку.

Розвиток депутатської діяльності є частиною професійного життя депутата та має цикли: професійного самовизначення, професійної самоідентифікації, формування та застосування професійної та ділової компетентності, професійної культури, професійної научуваності, професійно та управлінсько важливих якостей, професійного досвіду з основної (професійної), а також додаткової (депутатської) діяльностей.

Акмеологічна концепція Е. Ф. Зеєра вміщує основні етапи «життєвого шляху» професіонала від його початку і до вершини, включаючи сім стадій професіоналізації, розроблених з урахуванням соціальної ситуації та рівня реалізації провідної (основної професійної. – Авт.) діяльності: аморфна оптація (0-12 років), оптація (12-16 лет), професійна підготовка (16-23 роки), професійна адаптація (18-25 років); первинна професіоналізація, вторинна професіоналізація, професійна майстерність [3, с. 21-22]. Етап «вторинна професіоналізація» може реалізовуватися в умовах депутатської діяльності, коли він набуває компетентності та успішності в цій позапрофесійній сфері.

Мобільність та результативність діяльності ДМР розглядається під впливом на нього професійного розвитку, процесу професіоналізації, професійної соціалізації, професійного становлення особистості (стосовно основної професії, місця роботи). У діяльнісній мобільності депутата виділяються фактори її формування: об’єктивні та суб’єктивні; внутрішні та зовнішні; умови: організаційні, правові, економічні, соціальні, ментальні, духовні, психічні, управлінські, ділові, моральні, естетичні, культурні та ін. Професійний досвід депутата також є умовою, складовою та наслідком формування мобільності

депутатської діяльності, оскільки їх формування взаємопов'язане та взаємообумовлене.

Мобільність діяльності має різні прояви, має риси: відданість праці, спрямованість особистості, научуваність, компетентність (освіченість, кваліфікація), збагачення засобів діяльності, успішне виконання завдань та обов'язків, вироблення власного стилю діяльності, культуру діяльності, прагнення до безперервного удосконалення та самовдосконалення, відкритість, готовність передавати знання та досвід, якості ціннісної та мотиваційної сфер депутата.

Вимоги до мобільності діяльності, розроблені з позиції системного підходу, як правило, не просто включають в себе комплекси мобільних якостей людини, а мають структуру. По аналогії з акмеологічним підходом до змісту професіоналізму (А. О. Деркач, Н. В. Кузьміна) [1], нами виділяються: мобільність особистості та мобільність діяльності особистості.

Отже, мова про сутність, змістовний концепт мобільності діяльності йде в цій статті вперше. Різні вчені виділяють мотиваційну, ціннісно-орієнтаційну; функціональну, операційну, діяльнісну, когнітивну, діяльнісну, креативну, компетентнісну, технологічну, емоційну, регулятивну сфери професіоналізму [2-7], а відтак – і позапрофесійної діяльності. Ми ж дотримуємось поділу на ціннісно-орієнтаційну та компетентнісну сфери професійної мобільності та мобільності позапрофесійної діяльності.

До «технологій» професійної та позапрофесійної діяльності відносяться не тільки власне акмеологічні технології, «акмеологічні підтримки2, але й весь спектр особистісних та інших (у тому числі й професійних ресурсів певного виду діяльності), котрі перетворюються або не перетворюються особистістю в засіб оптимізації своєї додаткової до основної діяльності, праці. Фактично досі операційними засобами в психології діяльності вважались здатності-здібності (рос. – «способности»), навички, уміння (діяльнісні прояви професійної компетентності), професійно важливі та ділові якості.

Компонентом діяльнісного вираження мобільності у позапрофесійній діяльності є усвідомленість діяльності, самосвідомість, професійне мислення (тип, стиль мислення), тип (стиль) діяльності, навички та уміння, інші важливі для діяльності якості. Засобами діяльності вважаються ті інструменти, що використовує людина у діяльності. Здатності-здібності, навички, уміння, професійно важливі якості є основою (компетентнісною. – Авт.), на якій вибудовується діяльнісний (операційний, функціональний, рольовий) інструментарій мобільності діяльності суб'єкта праці.

Функціональна структура мобільності діяльності може бути представлена наступним чином: мобільність стосовно застосування висхідних матеріалів, засобів, способів застосування вказаних засобів (технік та технологій управління), остаточних результатів управління, шляхів переходу висхідних матеріалів у кінцевий продукт; мобільність діяль-

ності працівника (діяльнісний, операційний, процесний, рольовий аспект з орієнтацією на результат діяльності. – Авт.). Діяльність, з огляду на акмеологічні підходи, можна ще розбити на таке розуміння: активність відносно розуміння й прийняття змісту норм позапрофесійної діяльності (місій, цілей, планів, програм, технік та технологій, методів, підходів і т. д.) – власне «мобільність діяльності» та діяльність з огляду сформованості мобільних якостей: ціннісно-орієнтаційних якостей; здібностей/здатностей; управлінсько важливих якостей; научуваності; морально-етичних якостей та культури; рівня відповідальності, що вимагаються (змістовий, сутнісний, компетентнісний, особистісний аспект діяльності, або «мобільність особистості» – Авт.).

Література:

1. Деркач А. А. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма [Текст] / А. А. Деркач, Н. В. Кузьмина. – М. : Рос. акад. управления, 1993. – 124 с.
2. Дружилов С. А. Профессиональная компетентность и профессионализм педагога: психологический подход [Текст] / С. А. Дружилов // Сибирь. Философия. Образование : научно-публицистический альманах. – Новокузнецк : СО РАО, ИПК. – 2005. – Вып. 8. – С. 26-44.
3. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учебное пособие для студентов вузов [Текст] / Э. Ф. Зеер. – 2-е изд., перераб., доп. – М. : Академ. Проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – 336 с. – («Gaudeamus»).
4. Казарян М. Ю. Особенности социальных представлений о профессионализме [Эл. ресурс]. / М. Ю. Казарян // 2-я междунар. науч. интернет-конф. «Профессиональное самосознание и экономическое поведение личности». – Режим доступу : http://konfep.narod.ru/kazar.htm.
5. Маркова А. К. Психология профессионализма [Текст] / А. К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 306 с.
6. Маркова А. К. Становление и развитие профессионала в ходе обучения. Профориентация. Профессиональное образование, профессиональное обучение [Эл. ресурс] / А. К. Маркова. – Режим доступу : http://psyhological.ucoz.ua/publ/56-1-0-123.
7. Цергой Т. А. Особенности становления личностных компонентов профессионализма в условиях ситуативной заданности выбора сферы профессиональной деятельности : автореф. дисс. … канд.. психол. н. : спец. : 19.00.01 [Эл. ресурс] / Цергой Тереза Александровна ; ГОУ ВПО «Кубанский гос. ун-т». – Краснодар, 2008. – Режим доступу :http://nauka-pedagogika.com/psihologiya-19-00-01/dissertaciya-osobennosti-stanovleniya-lichnostnyh-komponentov-professionalizma-v-usloviyah-situativnoy-zadannosti-vybora-sfery-profess.
8. Шпекторенко І. Депутатська діяльність в місцевих радах України (з позиції професіологічного, діяльнісного та компетентнісного підходів) / І. Шпекторенко // Державне управління та місцеве самовря-

дування : зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ. – Вип. 2 (41). – 2019. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С. 148-156.

Любимський Віталій Юрійович
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант
Мирошниченко Аліна Іванівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат наук з державного управління

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

На сьогодні перед Україною, яка має перехідну економіку стоїть важливе завдання збалансованого розвитку земельних відносин. Оскільки від ефективної земельної політики залежить розвиток країни в цілому та суспільний добробут життєдіяльності населення. Модель взаємодій має важливу роль для використанням потрібних інституційних важелів, зокрема у контексті сталого розвитку.

Розвиток земельних відносин у 2021 році ознаменується формуванням та запуском аграрного реєстру, покращенням якості, повноти, доступності та функціональної сумісності кадастрових даних, запуском Національної інфраструктури геопросторових даних.

Наступним кроком стане розвиток іпотечного кредитування та відкриття доступу до фінансування мікро-, малим та середнім агровиробникам. Прозорий ринок неможливо уявити без забезпечення фінансових гарантій і субсидіювання ефективної ставки кредитування. Усі фінансові інструменти мають бути прописані фактично та юридично.

Важливим аспектом реформи є також децентралізація. Земля має бути передана на місця — територіальним громадам. Із прийняттям Закону України про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин вони отримали повноваження з управління землею та жуть розпоряджатися своєю землею і контролювати її використання на території громади.

Завдяки впровадженню електронних аукціонів усі процедури стануть максимально прозорими. На відміну від класичних торгів застарілого формату, які дають змогу імітувати конкуренцію, електронні аукціони дадуть можливість участі в них усім охочим на рівних умовах. Однак, щоб ліквідувати джерела корупції в земельній сфері, потрібно здійснити дерегуляцію, а саме ліквідувати зайві та дублюючі процедури погодження документації із землеустрою, натомість опублікувати всі обмеження та обтяження на земельну ділянку в Державному земельному кадастрі та відобразити це на Публічній кадастровій карті [2].

Розвиток територіальних громад залежить від спроможності ефективно розпоряджатися всіма наявними ресурсами. Практика управління земельними ресурсами вимагає перегляду на користь децентралізованої моделі. Передачу земельних ділянок у комунальну власність необхідно здійснити до запуску ринкового обігу аграрних земель (заплановано на 1 липня 2021 р.) для запобігання виникненню хаосу в земельних відносинах.

Конституцією України передбачено, що земля є об'єктом права власності Українського народу, яке здійснюється від його імені органами державної влади та місцевого самоврядування (ст. 13), а також матеріальною та фінансовою основою останнього (ст. 142). Таким чином, земельні ресурси варто вважати місцевими за суттю, але органи місцевого самоврядування контролюють лише 10 % неприватизованих земель [3]. Децентралізацію моделі розпорядження землями пропонується забезпечити шляхом виправлення окремих нижчеописаних недоліків.

1. Скутість функціональних можливостей місцевого самоврядування в питаннях землекористування.
2. Правові та організаційні прогалини в процесі передачі земель у комунальну власність.
3. Проблеми, з якими стикаються територіальні громади в ході отримання земель у власність.
4. Втрати ТГ від неефективного землекористування.

Місцеві бюджети в країнах Європи принаймні наполовину наповнюються надходженнями від оподаткування нерухомого майна (в т.ч. землі). В Україні у структурі доходів місцевих бюджетів частка плати за землю не перевищує 15 % в ТГ (за 2015-2019 роки) [3], що свідчить про невелику залежність від землі як ресурсу. Проте аграрна спеціалізація громад означає, що кошти для свого розвитку вони мають отримувати саме від землекористування [1]. Відповідно, зростання добробуту таких громад в перспективі прямо пропорційне ефективності розпорядження земельними ділянками та їх площі.

Література:

1. Мартин А. Земельна реформа – це далеко не один лиш обіг сільськогосподарських земель. Офіс реформ. 2020. URL: https://rdo.in.ua/article/zemelna-reforma-ce-daleko-ne-odyn-lysh-obig-silskogospodarskyh-zemel

2. Роман Лещенко: В Україні немає реєстру громадян, які безоплатно отримали по 2 гектари земель. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/roman-leshchenko-v-ukrayini-nemaye-reyestru-gromadyan-yaki-bezoplatnootrimali-po-2-gektari-zemel

3. Узагальнення матеріалів: Місцеві бюджети: дані за І квартал 2020 року. URL: https://decentralization.gov.ua/news/12481

Маційвич Тетяна Олександрівна
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
кандидат економічних наук, доцент

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Просторове планування є одним із важливих видів діяльності у розвитку сучасного суспільства. Перелік та ієрархія планувальної документації в Україні визначається базовим Законом «Про регулювання містобудівної діяльності» [1]. Відповідно до цього закону має бути створено систему планувальних документів від Генеральної схеми планування території України до схем планування території сільських рад та генеральних планів населених пунктів.

О. Кустовська та М. Мамон [2, с. 66], зазначають, що у сучасному світі на зміну моноцільовим кадастрам приходять поліфункціональні багатоцільові кадастри, які є за суттю цілісними інформаційними системами. Наприклад, серед сучасних світових стандартів побудови кадастрово-реєстраційних систем особливого визнання набули Кадастр 2014, ISO 19100, EULIS, Open GIS, INSPIRED [3]. Мова йде, про необхідність відповідності європейським стандартам щодо формування багатофункціональної системи кадастру.

На противагу, О. Ф. Ковалишин та Н. І. Кришеник стверджують, що відомості Державного земельного кадастру формуються на правовій основі після реєстрації земельних ділянок у реєстрі речових прав на нерухоме майно і зареєструвати обмеження у їх використанні неможливо через відсутність інформації у ньому та не візуалізації на Публічній кадастровій карті. Тому немає правової основи визначити та встановити обмеження на земельні ділянки через відсутність інформації із інших кадастрів [4, с. 80].

Найчастіше щодо сфери секторальної децентралізації, що визначає майбутнє економічне зростання територіальних громад, застосовують поняття «територіальне планування», «містобудівне планування», «просторове планування». Оскільки, термін «просторове планування» в українському законодавстві відсутній, що у свою чергу, потребує ґрунтовнішого дослідження даної категорії (табл. 1.).

Таблиця 1.

Основні визначення понятійно-категоріального апарату «просторове планування»

Характеристика	Визначення
Закон України «Про основи містобудування» (1992 р.) [5]	*Містобудівна діяльність* - це цілеспрямована діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань

	громадян по створенню та підтриманню повноцінного життєвого середовища, яка включає прогнозування розвитку населених пунктів і територій, планування, забудову та інше використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних населених пунктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури.
Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (2014 р.) [6]	*Планування розвитку території громади* - запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень, зокрема з питань визначення стратегії розвитку територіальної громади, затвердження статутів територіальних громад, проектів містобудівної документації (генеральних планів розвитку міст, селищ, сіл тощо) з метою удосконалення системи планування території громад, вирішення питання забезпечення новостворених громад схемами планування території та генеральними планами.
Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 6403 (2017 р.) [1]	*Просторове планування* - сукупність дій органів місцевого самоврядування та виконавчої влади щодо визначення територій для розселення, місць застосування праці, відпочинку та оздоровлення, інженерно-транспортної інфраструктури, інших об'єктів шляхом розроблення, затвердження документації з просторового планування та дотримання її рішень.
ДБН Б.1.1-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад» (2018 р.) [7]	*Планування території* - розроблення та впровадження в практичну діяльність ОТГ документації з просторового планування.

Проведені нами дослідження щодо сутності просторового планування доводять, що єдиної думки не існує. З накопиченого досвіду у дефініціях понять його інтерпретація дещо змінюється. Використовуючи результати понятійно-категоріального апарату сутності просторо-

вого планування, пропонуємо власну дефініцію поняття: просторове планування території територіальної громади – це комплекс організаційних, нормативних та правових заходів, спрямованих на оптимальну взаємодію інтересів як суспільства, так і власника земельної ділянки з метою модернізації геопланування території територіальної громади з урахуванням існуючих обмежень та обтяжень. Дане визначення дозволяє ефективно формувати й реалізувати заходи щодо розробки містобудівної документації територіальних громад.

Література:

1. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 132-IX від 20.09.2019. URL: https://zakon.help/law/3038-VI
2. Кустовська О. В. Кадастрові системи як ефективний механізм державного управління / О. В. Кустовська, М. О. Мамон // Інноваційна економіка. - 2013. - № 3. - С. 65-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_3_15
3. «Многоцелевой кадастр типа INSPIRED» Distr.GENERAL HBP/WP.7/2005/712 October 2005 RUSSIAN Original: ENGLISH, Европейская Экономическая комиссия ООН. Комитет по населенным пунктам. Рабочая группа по управлению земельными ресурсами Четвертая сессия. – Женева, 21-22 ноября 2005 года. – 198 с. URL: www.unece.org/ hlm/documents/...7/HBP-WP.7-2005-7_r_.pdf
4. Ковалишин О. Ф. Удосконалення методичних підходів до формування правових обмежень під час використання земельних ділянок у системі державного земельного кадастру / О. Ф. Ковалишин, Н. І. Кришеник // Науковий вісник НЛТУ України. - 2018. - Т. 28, № 4. - С. 78-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2018_28%284%29__16
5. Закон України «Про основи містобудування» від 16.08.1992 р. № 2780-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992 р. № 52. Ст. 683.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2009-%D1%80
7. ДБН Б.1.1-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад». Державні будівельні норми України. Сайт. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_1_1_21_2017/1-1-0-1807

Монастирський Григорій Леонардович,
Західноукраїнський національний університет, доктор економічних наук, професор

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Забезпечення стабільності й ефективності будь-якого суспільно-політичного інституту, одним із яких є публічна служба в органах

місцевого самоврядування, досягається в процесі його інституціоналізації, що полягає у формуванні, закріпленні та розвитку організаційно-функціональних та нормативно-правових засад діяльності суб'єктів, що реалізують управлінські впливи в системі місцевого самоврядування.

В умовах децентралізації влади та зміцнення місцевого самоврядування, питання забезпечення повноцінності та довершеності інституту служби в органах місцевого самоврядування, що, відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», є професійною, на постійній основі діяльністю громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом [1], є надзвичайно актуальним. В цьому контексті дослідження цієї проблеми необхідно проводити крізь призму функціонування інституту місцевого самоврядування загалом, оскільки служба в органах місцевого самоврядування є одним із його системоутворюючих елементів, а, згідно принципів теорії організації, бар'єри, які блокують розвиток мегасистеми, є одночасно стримуючими чинниками розвитку її компонентів, що, в свою чергу, також є системами.

В умовах децентралізації значимість місцевого самоврядування зростає. В цих умовах максимум відповідальності за забезпечення економічного й соціального розвиту територій лягає на органи місцевого самоврядування, що відповідає світовій практиці управління розвитком територіальних утворень на принципах демократизму та локального самовизначення територіальної громади в розв'язанні місцевих проблем.

Комплексний аналіз становлення та реалізації інституту публічної служби в органах місцевого самоврядування в Україні дозволяє виокремити такі бар'єри, які перешкоджають його системній інституціоналізації: 1) тривале домінування державницької теорії до дослідження інституту місцевого самоврядування як продовження державної влади на територіальному рівні, що блокує врахування його специфіки як самостійного інституту, що є суб'єктом політичних, економічних та соціальних відносин; 2) надмірна політизація місцевого самоврядування; 3) політичний популізм довкола місцевого самоврядування; 4) невідповідність зростання повноважень місцевого самоврядування ресурсам, особливо матеріально-економічним, якими воно володіє; 5) відсутність ефективного механізму державного регулювання економічного й соціального розвитку територіальних утворень первинного та регіонального рівнів. Практично відсутня державна муніципальна політика, декларативною є Концепція державної регіональної політики. Як показує зарубіжний досвід, найбільш дієвим засобом впливу держави на територіальний рівень є механізм програмування, що реалізується через технології державних цільових регіональних програм,

індикативних планів. Програмування є важелем забезпечення розвитку території в рамках загальнодержавної стратегії, реалізація якої є можливою за умови, коли вектори розвитку територіальних громад відповідатимуть вектору розвитку держави на макрорівні; 6) високий рівень непрофесіоналізму місцевого самоврядування, що зумовлюється, як відсутністю професійно підготовлених муніципальних менеджерів, так і неврахуванням професійно-кваліфікаційного чинника в процесі формування партійних списків та висунення окремих осіб кандидатами в депутати місцевих рад чи на посади голів відповідних територіальних громад; 7) збереження домінування адміністративних методів управління на всіх рівнях місцевого самоврядування. Це зумовило невідповідність ринкових перетворень та управлінських важелів, що застосовуються. Так, комплексний аналіз практики управління розвитком територіальних утворень в Україні вказує на те, що в діяльності вітчизняних органів місцевого самоврядування застосовуються лише окремі технології спеціального економічного інструментарію муніципального менеджменту [2].

Для зменшення деструктивного впливу зазначених загроз, забезпечення формування життєздатного місцевого самоврядування, що є обов'язковою умовою інституціоналізації публічної служби в органах місцевого самоврядування, необхідною є активізація діяльності як держави, так і безпосередньо органів місцевого самоврядування в напрямку розвитку ефективної моделі муніципального та регіонального управління. Завданнями держави є: завершення адміністративно-територіальної реформи; законодавче забезпечення діяльності місцевого самоврядування; зміцнення фінансово-матеріальних засад функціонування органів місцевого самоврядування; підвищення відповідальності посадовців та органів місцевого самоврядування за свої дії; забезпечення підготовки професійних муніципальних менеджерів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Органам та посадовим особам місцевого самоврядування необхідно підвищити свій професійно-кваліфікаційний та загальнокультурний рівень; забезпечити поступове впровадження сучасних технологій муніципального менеджменту; формувати місцеву політику з урахуванням необхідності забезпечення національної єдності. Для реалізації цього необхідним є формування комплексної системи зростання професійного рівня депутатів і службовців місцевих рад та їх виконавчих органів, шляхом навчання в ЗВО, що мають відповідні акредитовані програми, проведення тренінгів, семінарів, конференцій, організації стажувань посадових осіб місцевого самоврядування в зарубіжних самоврядних органах на основі залучення коштів міжнародних фондів та інститутів сприяння розвитку демократії. Необхідно забезпечити на основі державного, регіонального та муніципального замовлення підготовку бакалаврів та магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», що б дозволило залучити в процес управління комплексним розвитком територій професійних муніципальних менеджерів, використ-

тання послуг яких, як показує зарубіжний досвід, є невід'ємною умовою реалізації стратегії місцевого економічного розвиту.

Забезпечення європейських прагнень України потребує практичної реалізації принципу «Влада для Людини», інструментом якого є становлення дієвого місцевого самоврядування як інституту соціального обслуговування. Єдиноможливим в контексті формування міцної Української держави є перехід від декларативної державної політики щодо місцевого самоврядування до реальних практичних кроків з формування ефективної моделі управління розвитком територій на засадах партнерства державної влади та місцевого самоврядування. Важливим напрямком в цьому контексті є забезпечення інституціоналізації публічної служби в органах місцевого самоврядування.

Література:

1. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text (дата звернення 12.04.2021).

2. Монастирський Г.Л., Савчук Д.М. Модернізаційний підхід до управління економічним розвитком громад. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія економіка та менеджмент. 2018. № 15. С. 38-46.

Мосора Лариса Степанівна

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент

СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОТГ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УСПІХУ ГРОМАДИ

Стратегія розвитку являє собою відповідний нормативний документ в якому відображається основна мета існування громади, цілі її подальшого розвитку, а також чіткі завдання, що мають бути реалізовані у визначені терміни. Не менш важливою складовою будь–якої стратегії розвитку є SWOT-аналіз завдяки якому визначають внутрішні сильні та слабкі сторони громади, а також зовнішні можливості і загрози. Залежно від того, більше у громади можливості і сильних сторін, чи навпаки загроз і слабких сторін, так і визначаються подальші кроки реалізації стратегії. Вони можуть бути націлені на те, щоб послабити слабкі сторони, тобто першочергово забезпечити стабільність, за якої менш ймовірне буде погіршення ситуації. Або ці кроки можуть бути більш активними і передбачатимуть максимальне використання можливостей та посилення сильних сторін.

Тому, вважаємо, що перший та найбільш ефективний шлях, що сприятиме подальшому розвитку громад, є проведення детального аналізу наявних сильних та слабких сторін, можливостей і загроз; ана-

ліз тих ресурсів, якими володіє громада (трудових, земельних, фінансових, матеріальних ресурсів). На основі такого аналізу простіше розробляти подальші кроки та визначати можливі шляхи розвитку. Фактично такий SWOT-аналіз стає основою подальшого формування «дерева цілей», яке повинно передбачати декілька головних цілей (зазвичай три-чотири), підцілей до кожної цілі, та чітких завдань у формі визначених кроків на менш тривалий період (1-2 роки). Послідовна реалізація «дерева цілей» дає можливість поступово досягати визначеної мети існування громади. Приведемо приклад такого «дерева цілей». Основною метою існування громади може бути покращення якості життя населення. Відповідно до цього можна виокремити декілька стратегічних цілей та операційний цілей (рис. 1). Рис. 1 – Дерево цілей у Стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ [1]

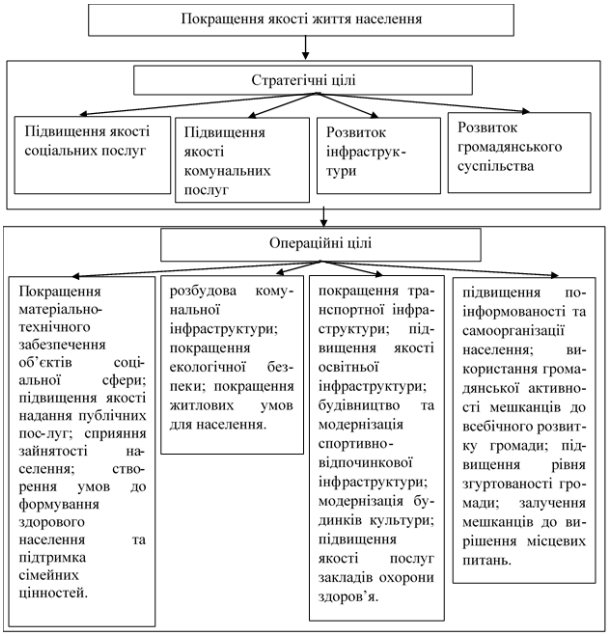

Послідовно реалізовуючи операційні та стратегічні цілі можна досягнути і основної мети. Однак, досить важливим є не просто реалізація поставлених цілей та завдань, а постійний моніторинг отриманих результат. Потрібно постійно враховувати ті фактори, що як позитивно, так і негативно впливають на реалізацію відповідного завдання. Такі основні процеси сприятимуть ефективному розробленню та реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку громади. А отже і

сама Стратегія стане ефективним засобом забезпечення розвитку громади.

Література:

1. Mosora L. Procesy demograficzne i rozwÓj zjednoczonych wspÓlnot terytorialnych Ukrainy. Samorząd terytorialny wobec procesÓw centralistycznych: decentralizacja a recentralizacja. P. 171-191.

Радченко Олексій Володимирович
аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Як зазначається у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства [1]. У нашій державі відсутня цілісна, ефективно функціонуюча модель місцевого самоврядування. Протягом останнього десятиріччя обговорюються питання про необхідність реформування системи місцевого самоврядування та наближення її до європейських стандартів. Однак процеси реформування відбуваються певною мірою фрагментарно.

Широке коло праць вітчизняних науковців присвячено проблемам розвитку й реформування місцевого самоврядування в Україні.

На думку Олександра Батанова, вразливість та суперечливість сучасних конституційно-проєктних робіт у частині щодо місцевого самоврядування значною мірою пов'язана з тим, що фундаментальною проблемою розвитку місцевого самоврядування є відсутність чіткої доктринальної основи цього політико-правового інституту, невизначеність його правової природи та перспективних напрямів розвитку як виду публічної влади – муніципальної влади [2].

Автори наукової праці «Реформування системи місцевого самоврядування в Україні» Юрій Крегул та Василь Батрименко вважають, що головна проблема при проведенні реформ полягає не в тому, щоб зробити вибір між децентралізацією і централізацією, а в тому, щоб встановити потрібний і доцільний баланс між ними [3].

На думку С.Г.Серьогіної, основна проблема, що заважає здійснити модернізацію публічної влади на місцевому рівні, пов'язана із невизначеністю моделі місцевого управління [4, с. 10].

Кожна з приведених думок науковців дійсно заслуговує на увагу, але невизначеність моделі або теорії походження місцевого самоврядування є ядром такої проблематики.

У сучасній реформі місцевого самоврядування основну увагу приділяють розмежуванню повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентраліза-

ції влади, що відповідає способу розв'язання проблем, визначеному Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1]. Проте більшість інших визначених Концепцією проблем, які потребують швидкого розв'язання, залишаються невирішеними.

Децентралізація влади, особливо на принципах субсидіарності, – це необхідна складова реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Однак ці процеси виходять за межі системи місцевого самоврядування, оскільки їх учасниками також є органи державної (виконавчої) влади. На наш погляд децентралізація влади хоча і створює механізм покращення якості надання управлінських послуг на місцях, але все ж не вирішує основні проблемні питання місцевого самоврядування.

Серед переліку проблем, які потребують швидкого розв'язання, у місцевому самоврядуванні залишаються невирішеними наступні:

– корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги;

– неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад;

– зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема внаслідок низької конкурентоспроможності органів місцевого самоврядування на ринку праці, зниження рівня престижності посад, що призводить до низької ефективності управлінських рішень [1].

Зазначені проблеми ускладнюються внаслідок проблем правового та інституційного характеру, а також неузгодженості реформ у різних сферах з реформуванням системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Причинами недосконалості реформ місцевого самоврядування є непослідовність реалізації передбачених Концепцією дій, а також незалучення зацікавлених осіб до процесу прийняття ухвалюваних рішень.

Варто звернути увагу на те, що на першому (підготовчому) етапі реалізації Концепції передбачалося внесення змін до Конституції України щодо утворення виконавчих органів обласних і районних рад та розподілу повноважень між ними [1]. Однак у Розділі XI «Місцеве самоврядування» Конституції України зміни вносилися тільки до норм, які регулюють проведення місцевих виборів [5]. Разом з тим, за останні шість років Верховною Радою України прийнято чимало інноваційних законів, що регламентують нові правовідносини в системі місцевого самоврядування. Норми деяких з цих законів не узгоджуються з конституційними засадами місцевого самоврядування, що призводить до правових колізій.

Невизначеність теорії походження місцевого самоврядування в Україні, невідповідність інноваційних законів про місцеве самоврядування Конституції України, а також неузгодженість норм національного права (Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні») з ратифікованими Україною міжнародними нормативно-правовими актами (Європейська хартія місцевого самоврядування) не тільки заважають впровадженню реформ, але й фактично унеможливлюють повноцінну реалізацію найважливішого принципу – самостійності (автономії) місцевого самоврядування.

Література:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80 (дата звернення: 12.04.2021).

2. Батанов О. Актуальні проблеми реформи конституційної моделі місцевого самоврядування в Україні / О. Батанов // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 5-6. – С. 34-43. – Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/batanov_aktualni.pdf (дата звернення: 12.04.2021).

3. Крегул Ю. Реформування місцевого самоврядування в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Крегул, В. Батрименко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: науковий журнал – Сер. Конституційне право; Муніципальне право – 2016. № 1 – Режим доступу: http://zt.knute.edu.ua/files/2016/1(84)/3.pdf (дата звернення: 12.04.2021).

4. Проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні в контексті наближення до європейських стандартів організація місцевої влади в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28 жовт. 2009 р. / відп. за вип. І.В. Яковюк. – Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2009 – 223 с. (дата звернення: 12.04.2021).

5. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 12.04.2021).

Рубчак Микола Володимирович
Національна академія державного управління
при Президентові України, аспірант

ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Сучасний етап проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, також відомої як децентралізація в Україні, завершився формуванням 1469 територіальних громад по всій території України [4] (окрім території АР Крим, формування громад у якій відбудеться після деокупації півострова). Таким чином, Урядом здійснено об'єднання 11509 місцевих рад, що опікувались забезпеченням належних умов проживання в понад 28 тисячах населених пунктів. За рішенням Верховної Ради України «перекроєно» старі райони, а більшість «нових» громад включено до складу 136 районів (знову ж таки без АРК, у якій райони хоч і сформовані, базовий рівень місцевого самоврядування залишився незмінним).

Проте лише формування громад та створення нових районів не обов'язково передбачає, що створені громади будуть спроможними. Мінрегіоном розроблено критерії формування спроможних територіальних громад [3], які передбачають необхідність врахування таких чинників як історичні, географічні, соціально-економічні, природні, екологічні, етнічні, культурні. Водночас, досягнення спроможності є процесом складним і неоднозначним. Виникає питання, що саме допомагає територіальним громадам відповідати цим критеріям. На нашу думку, основою передумовою досягнення спроможності, є формування ідентичності територіальної громади та гуртування всіх її членів незалежно від їх громадянства, вірувань, освіти, сімейного стану, політичних переконань навколо спільних цінностей громади та напрямків її розвитку.

Питанню вивчення ідентичності присвячені роботи вітчизняних [1, 2, 6] та закордонних [7, 8] дослідників. Ідентичність у загальнонауковому значенні визначають як «однаковість, тотожність, подібність» [5, с. 54], «усвідомлене самовизначення соціального суб'єкта» [цитовано з 6, с. 219], тощо. Для нашого дослідження важливим є те, що «ідентичність є результатом ідентифікації» і «зумовлюється пошуком способів задоволення потреб індивіда у процесі соціалізації» [2, с. 10].

Практично, формуючи ідентичність територіальної громади, учасники цього процесу створюють паспорт територіальної громади, у якому знаходять своє відображення історія громади, розмір і території її розташування, передумови найменування / перейменування, природні або міграційні чинники зміни чисельності населення, стан інфраструктури та рівень соціально-економічного розвитку, моно- або поліконфесійність, національний та культурний склад, мова спілкування, стійкість та сталість її структури тощо. У наслідку такий паспорт дає

змогу територіальній громаді сформувати бачення свого розвитку, зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, виклики та можливості, а третім сторонам зрозуміти і зробити висновки щодо доцільності планування та започаткування спільної діяльності, законодавчий механізм якої передбачено, зокрема, Законом України «Про співробітництво територіальних громад» [9].

Важливість ідентичності при формуванні спроможних громад важко заперечити з огляду на результати добровільного етапу реформування територіальних громад. Там, де жителі та еліти повірили в реформу та змогли вчасно згуртуватись, розвиток території отримав додаткові ресурси та динаміку [4]. Таким чином, нематеріальний характер ідентичності призвів до цілком конкретного результату зміни інфраструктури та доходів громади в цілком матеріальному виразі. Це підтверджується фактичним зростанням обсягів місцевих бюджетів реформованих громад з 68,6 млрд грн у 2014 році до 291,9 млрд грн. в 2020 році.

Таким чином, питання дослідження механізмів формування ідентичності територіальних громад набуває актуальності, особливо в умовах формування повсюдного базового рівня місцевого самоврядування та відповідного ускладнення механізмів внутрішньої взаємодії в громаді, що утворена з колись самостійних адміністративно-територіальних одиниць.

Література:

1. Двигун А.О., Дегтярьова І.О. Сутність ідентичності територіальної громади та напрями її формування // Національні цінності й національні інтереси в системі публічного управління. Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю. Київ, 12.10.2017. С. 383-386.

2. Кармазіна М.С. Ідентичності у сучасному науковому дискурсі // Наукові записки [Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса]. 2013. Вип. 3. С. 4-29. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2013_3_3

3. Методика формування спроможних територіальних громад, постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text

4. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади // Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring#main_info

5. Публічне управління: термінологічний словник / Укладачі: В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін.; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.

6. Ростецька С. Національна ідентичність: природа, сутність та проблеми формування // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2016. Випуск 8. С. 218-225.

7. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості // переклад / Наш формат. Київ. 2020. 192 с.

8. Smith A.D. National identity and the idea of European unity // International Affairs. Vol. 68, Issue 1. 1992. P. 55-76. Excess mode: https://academic.oup.com/ia/article-lookup/doi/10.2307/2620461
9. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 № 1508-VII. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text.

Ситницька Оксана Анатоліївна
Західноукраїнський національний університет, аспірантка кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИКА УСПІШНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ В УМОВАХ ЗАВЕРШЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах поглиблення глобалізаційних процесів, стрімких геополітичних змін, сучасного багатовекторного та різноманітно забарвленого українського політикуму існує одна точка дотику навіть найзатятіших опонентів. Це – питання успішного публічного управління громадами на завершальних стадіях ключових реформ: децентралізації та адміністративно-територіальної. Про необхідність пошуку ефективної та успішної моделі управління найменшими адміністративними одиницями –територіальними громадами в Україні одноголосно заявляють усі політичні структури нашої держави, а також наші міжнародні партнери.

Агресивний вплив на Україну з боку Російської Федерації, анексія Криму та частини Донбасу, відсутність єдиної державницької позиції влади в межах всієї території держави, нестача кваліфікованих кадрів, демографічна криза – далеко не повний перелік проблем, в умовах яких завершуються процеси децентралізації.

Основною метою реформи децентралізації в Україні є підвищення ролі місцевого самоврядування через формування його фундаментального суб'єкта – спроможної територіальної громади. Та крім цього, це ще і процес передачі повноважень та ресурсів для їх здійснення задля вирішення питань забезпечення життєдіяльності на рівні, найбільш наближеним до членів громад.

Інституційними засадами у створенні правової основи публічного управління розвитком територіальних громад в нових умовах стали Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про добровільне об’єднання територіальних громад». А механізми їх практичної реалізації були закріплені Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схваленняКонцепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

Практична сторона реалізації процесу децентралізації у сфері управління громадами передбачає наявність механізмів, за допомогою яких досягається ефективна взаємодія всіх рівнів влади, забезпечення її балансу. Це роздержавлення власності, закріплення за територіальними громадами відповідної комунальної власності з гарантуванням її повноцінного використання, формування регіональних і місцевих бюджетів, система оптимального оподаткування та міжбюджетні відносини, організація ефективного контролю за діяльністю органів публічної влади (судова та спеціальні процедури: імпічмент, розпуск парламенту, режим надзвичайного стану, пряме президентське правління, перерозподіл повноважень тощо) [2]. Саме з цієї причини децентралізація є одночасно і процесом удосконалення системи управління через її перехід на новий етап – публічності та доступності.

Варто зазначити, що процес децентралізації практично завершився, паралельно із процесом зміни адміністративно-територіального устрою України. Які ж зміни та виклики отримали суб'єкти публічного управління і з якими ресурсами та компетенціями вони досягнуть найбільшого ефекту в управлінні своїми громадами? Отож, станом на 05.02.2021 року в Україні утворено 1470 громад. Це 410 міських, 433 селищних та 627 сільських територіальних громад, до складу яких входить 443 міста, 1960 селищ та 26261 село. Відповідно до постанови Верховної Ради України №3650 «Про утворення та ліквідацію районів», реформовано субрегіональний рівень адміністративно-територіального устрою України і зменшено кількість районів з 490 до 136. При цьому утворено 119 районних рад та 119 районних державних адміністрацій. Для ефективного здійснення публічного управління і досягнення максимально ефективного результату щодо надання послуг членам територіальних громад 95,5% об'єктів спільної власності передано районними радами у комунальну власність територіальних громад. Основним ресурсом територіальних громад для здійснення господарської діяльності та забезпечення їх інвестиційної привабливості громад є землі сільськогосподарського призначення. 1263 територіальних громади вже отримали у комунальну власність 2046,49 тис. га таких земель [3].

Отже, підводячи підсумок можна сказати, що сьогодні Україна на відмінно справилася з досить амбітним завданням – створено нову територіальну основу для успішного впровадження ефективних інструментів публічного управління у новосформованих органах місцевого самоврядування на базовому та районному рівнях. Поступово, завдяки децентралізації, наша держава стане територією спроможних громад, що мають повноваження, ресурси та несуть відповідальність перед їх членами.

Література:

1. Дробуш І.В. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: сучасний стан та перспективи. Часопис Національно-

го університету "Острозька академія". Серія "Право". 2018. №2 (18). С.1-12.

2. Камінська Н.В. Децентралізація влади і досвід її проведення у зарубіжних країнах. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 4. с. 35-40.

3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування.URL:https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/690/10.02.2021.pdf (дата звернення 05.04.2021).

4. Павлюк Н. Децентралізація влади як основа удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління. Ефективність державного управління. 2016. №4. ч.1. с. 183-189.

Скрильник Катерина Сергіївна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрантка

МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ПРИКЛАДІ БІЛИЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Сьогодні світ переживає кризові явища, що позначилися на всіх без винятку сферах людської життєдіяльності. Так, необхідно відзначити, що економіка, політика та культура – три взаємозалежні важелі: розвиток однієї з них сприяє розвиток двох інших і навпаки – гальмування хоча б однієї наслідком своїм має тотальні деструктивні процеси. Більш того, конструктивні чи деструктивні процеси в зазначених сферах позначаються на житті суспільства в цілому та конкретної людини, зокрема.

На жаль, і світ, і Україна друге десятиліття XXI ст. проживають здебільшого в атмосфері деструкції, що породжує й посилює стани самотності, відчаю, агресивності, заглиблює процеси відчуження людини від інших, від світу, природи та суспільства.

Звідси, очевидно, що економічна, політична, соціальна, правова, культурна, духовна, релігійна, освітня, наукова та інші сфери людської діяльності як у світі, так і в Україні потребують сьогодні нових стратегічних напрямів їх розбудови одночасно як зсередини, так і в контексті світових процесів глоба- лізації [1,ст3].

Український уряд на протязі багатьох років виявився неспроможним підтримувати мінімальні розміри заробітку і пенсій відповідно до зростання вартості мінімального споживчого кошика. Бідність, безробіття, соціальна нестабільність призводять до значних негативних наслідків у відтворенні фізичного і духовного потенціалу населення. Історія знає багато видів соціального захисту населення. Вони розрізняються між собою тим, які верстви населення захищаються, хто захищає, від чого, які заходи соціального захисту використовуються. Соціальний захист населення від деяких негативних, але неминучих

наслідків розвитку ринкової економіки (загроза появи безробіття, вплив вільних цін на рівень доходів населення), коли його об'єктом виступає життєвий рівень населення , здійснює в основному держава за участю профспілок та інших громадянських організацій. При цьому заходи щодо соціального захисту мають переважно економічний характер.

Безпосередньо та ситуація, що склалася на сході країни й позначилася на житті усіх українців, потребуючи свого розв'язання, сама намітила перспективні напрями розвитку соціальної роботи, які сьогодні вже активно впроваджуються в життя. Зокрема, мова йде про:

1) волонтерський рух;

2) соціальну роботу з вимушеними переселенцями;

3) соціально-психологічну допомогу воїнам АТО тощо.

І це неповний перелік. При цьому не слід забувати, що продовжують очікувати (а хтось, вже не очікуючи, надзвичайно потребує) на соціальну допомогу й соціальний захист уразливі верстви населення, представники національних меншин тощо.

Також, необхідною й важливою є сьогодні соціальна робота з конкретними групами клієнтів з урахуванням специфіки кожної групи: діти; обдаровані діти; підлітки; обдарована молодь; сироти; залежні; громадяни з інвалідністю; люди похилого віку; жінки; багатодітні сім'ї; неповні сім'ї; неблагополучні сім'ї тощо.[1,ст5]

Для прикладу я беру Білицьку селищну раду. На сьогоднішній день на території селищної ради проживає 11642 особи . Де не малий відсоток населення потребує підтримки. Тому було створено в 2021 році комунальну установу центру надання соціальних послуг Білицької селищної ради. Основною метою діяльності центру сприяння розв'язаних проблемних питань і надання соціальних послуг громадянам ,які перебувають в складних життєвих обставин і проживають на території громади. При центрі функціонують відділення:

1-Відділення соціальної допомоги вдома (29 соціальних робітників) забезпечують надання соціальних послуг 250 громадянам, з них 48 осіб з інвалідністю;

2-Відділення адресної натуральної та грошової допомоги, де мали змогу отримати послуги швеї та перукаря- 300 громадян, де з них 31 особа з інвалідністю;

3-Соціальне відділення з сім'ями дітьми та молоддю. Працівники якого надають комплекс соціальних послуг особам-сім'ям, які перебувають в складних життєвих обставинах. З метою мінімізації та подолання таких життєвих обставин ,виявлення громадян похилого віку, які перебувають в складних життєвих обставинах, постійно проводиться обстеження умов проживання осіб даної категорії.

Також діє відділ соціального захисту населення та організаційної роботи виконавчого комітету Білицької селищної ради захисту.

Забезпечення виконання державних та місцевих програм соціального захисту населення вирішення питань щодо забезпечення надання адміністративних послуг , а саме:

-субсидій

-пільг

-різних видів соціальних допомог

-компенсацій(22)

-надання пільг пільговим категоріям населення

-організація санітарно-курортного лікування пільгових категорій населення тощо.

Забезпечення технічними та всіх іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю.

Провівши аналіз діяльності новоствореної Білицької селищної раи розуміємо важливість розвитку суспільства, потребами соціальної сфери є те , що поряд із матеріальними потребами зростають потреби як в суспільних так і духовних благах, над якими працюють спеціалізовані фахівці.

Література:

1. Соціальна робота в Україні: основні напрямки, проблеми та перспективи розвитку. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 28 квітня 2016 року. Міністерство освіти і науки України Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гонара

2. Андрусенко, А. Г. Соціальна реклама в Україні: здобутки та перспективи [Текст] / А. Г. Андрусенко // Маркетинг в Україні. – 2006. – № 1.

3. Про інформацію: Закон України від 30 жовтня 1997 р. N 2658-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. – Заголовок з екрану.

3. Обритько, Б. А. Реклама і рекламна діяльність [Текст]: Курс лекцій / Б. А. Обритько. – К.: МАУП, 2002. – 240 с..

Скрильник Андрій Сергійович

кандидат економічних наук, доцент Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сьогодні, під час швидких змін у всіх сферах життя України, публічне управління взагалі й місцеве самоврядування зокрема, продовжує зазнавати значних змін. Децентралізація і реформа місцевого самоврядування висувають нові виклики та вимоги до якості, способів та результату дій посадових осіб місцевого самоврядування, що безпосередньо позначається на рівні соціально–економічного розвитку як окремих територій, так і країни у цілому. Нові умови розвитку потре-

бують нових більш дієвих моделей управлінської діяльності на місцевому рівні, в адміністративно-територіальних утвореннях.

Важливим засобом реалізації народовладдя та дієвим способом залучення населення до управлінських функцій є громадський контроль – один із видів соціального контролю, що здійснюється об'єднаннями громадян і безпосередньо самими громадянами. Громадський контроль був і є вагомим чинником залагодження суспільних суперечностей, оскільки сприяє впорядкуванню і координації діяльності усіх соціальних суб'єктів.

Проблематика забезпечення ефективного громадського контролю на рівні територіальних громад – міст, селищ і сіл набуває дедалі більшої актуальності для сучасної України, виходить на порядок денний нової регіональної політики та внутрішньої державної політики.

Прийняття Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", особливого значення набуває громадський контроль як система контролю над державним апаратом і органами місцевого самоврядування.

Громадський контроль є потужним фактором залучення індивідуумів до демократичних групових процесів, що дозволяє їм набувати цінного досвіду та навичок артикуляції і реалізації власних інтересів у поєднанні з інтересами громади.

Діяльність органів державної виконавчої влади та органів місцевої влади, підприємств, установ і організацій тощо є об'єктами громадського контролю. Своє право контролю над державними інституціями громадяни реалізують через різні громадські об'єднання (рух, асоціація, конгрес, спілка, фонд тощо), і така організація відповідно до Закону України "Про об'єднання громадян" є політичною партією або громадським формуванням.

Світова практика демонструє нам, що громадський контроль є невіддільною частиною громадянського суспільства, а його відсутність чи незначний вплив вказують на безправність окремих груп осіб перед зловживанням правом владними структурами. Завдяки здійсненню контролю суспільство отримує переконання щодо захисту власних прав, впевненість у законності, ефективності та прозорості використання державних ресурсів [3].

Посилення суспільної значущості громадського контролю як одного з інститутів публічної влади, можливо завдяки наявності повноважень у суб'єктів громадського контролю та можливостей звертатися для представлення та захисту прав громади на місцевому та державному рівнях щодо визнання тих чи інших актів органів влади незаконними, неефективними, невідповідними та їх анулювання.

Здійснений аналіз щодо впровадження різних форм громадського контролю демонструє нам недостатню розробленість теоретичних основ щодо останнього та, відповідно, і недостатню закріпленість їх у нормах права. Наприклад, такі форми громадського контролю, як громадські слухання, громадська експертиза, участь громадськості у ро-

боті колегіальних органів при органах влади взагалі не мають законодавчо-процедурного забезпечення. А це порушення норм Конституції фактично позбавляє громадськість брати активну участь в управлінні місцевими справами.

Сьогодні в Україні підготовлено Проєкт нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства. Це вже не перший такий документ за часів існування нашої держави. Але не зважаючи на це, статистика, сформована на основі опитування демонструє те, що навіть серед самих громадських організацій наявний низький рівень обізнаності щодо існування та основних положень Стратегії. Отже, маємо сподівання, що Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 роки може допомогти покращити взаємовідносини громадянського суспільства та місцевої влади.

Література:

1. Аналітичний звіт за підсумками міжрегіонального дослідження участі громадськості у процесах об'єднання та розвитку територіальних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://samoorg.com.ua/wpcontent/uploads/2016/11/Analitichniy-zvit-povniy.pdf

2. Громадський контроль : сутність та механізми здійснення. Теоретичні та прикладні питання державотворення. On-line зб. наук. праць ОРІДУ НАДУ при Президентові України. Вип. № 1. 2007. URL: http://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_ grom_kontrol.pdf.

3. Проект Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 роки URL: https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva/pidgotovka-proektu-nacionalnoyi-strategiyi-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-2021-2026-roki

Толуб'як Віталій Семенович
Західноукраїнський національний університет, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу
Салівон Ольга Вікторівна
Міжрегіональне управління НАДС у Чернівецькій, Івано-Франківській та Тернопільській областях, головний спеціаліст

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Забезпечення ефективної діяльності та професіоналізму органів місцевого самоврядування є одним із важливих завдань, які стоять на

шляху здійснення реформ в Україні. Кадрове забезпечення – це основа ефективної діяльності будь-якої установи чи органу публічної влади. Зміни, які відбуваються у сучасному українському суспільству вимагають принципово нового ставлення до кадрової політики в органах влади усіх рівнів. Важливим завданням в роботі служб персоналу ОМС є підбір висококваліфікованих кадрів, діяльність яких повинна бути спрямована по підвищення рівня добробуту мешканців громад [2].

Особливістю кадрового забезпечення ОМС є виборність посад і, відповідно, їхня постійна змінюваність. Особливо гостро проблема професіоналізму постає після чергових виборів міських, селищних голів та депутатів місцевих рад, склад яких суттєво оновлюється. Зокрема, під час чергових виборів обираються вперше 40 % сільських, селищних та міських голів, 40-60 % депутатів місцевих рад [4].

У системі органів місцевого самоврядування, зокрема в об'єднаних територіальних громадах, які створені на основі селищних та сільських рад, є гостра потреба у кваліфікованих спеціалістах з управління проектами, землевпорядниках, спеціалістах з управління соціальною сферою, спеціалістах з надання адміністративних послуг тощо. Для вирішення питань кадрового забезпечення ОМС службам персоналу доцільно працювати в кількох напрямах:

- підвищення рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування шляхом направлення на навчання в магістратуру за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» та на курси підвищення кваліфікації, які проводять заклади освіти та центри підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування обласних рад за різними короткостроковими та сертифікатними програмами;
- набір на вакантні посади в ОМС здійснювати на конкурсних засадах, що дасть можливість підібрати висококваліфікованих працівників.

Важливим аспектом у забезпеченні ОМС висококваліфікованими кадрами є співпраця територіальних громад із закладами вищої освіти, які готують спеціалістів та здійснюють підвищення кваліфікації посадових осіб за різними напрямками. Зокрема, сьогодні закладами освіти активно розвивається дуальна освіта, мета якої усунення основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих спеціалістів, подолання розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом, та підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог сьогодення. Тому, територіальні громади та заклади освіти мають стати партнерами у підготовці спеціалістів як для органу місцевого самоврядування, комунальних служб громади, так і для бізнес-структур, які провадять свою діяльність на території громади.

Структурні підрозділи ОМС є доброю навчальною площадкою для проходження виробничої практики студентами. Переддипломна

практика – завершальний етап у підготовці фахівців. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів та магістрів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» переддипломна практика є обов'язковим компонентом навчального плану очної форм навчання та спрямована на формування необхідного обсягу практичних знань та умінь у студентів в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Важливим є і третій рівень вищої освіти – аспірантура – підготовка докторів філософії. На сьогодні для ефективного розвитку новоутворених територіальних громад важливим питанням є проведення наукових розвідок та вироблення дієвих пропозицій щодо ефективного розвитку місцевого самоврядування.

Велику увагу щодо кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування приділяє сьогодні Національне агентство України з питань державної служби [1]. НАДС затверджено Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [5], розроблено Методику визначення та проведення аналізу потреб у професійному навчанні державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування [3], проведено дослідження та визначено перспективні напрями підвищення кваліфікації, затверджено Вимоги до змісту і структури програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Зазначені нормативні акти дозволять ОМС визначати потреби у професійному навчанні посадових осіб і замовляти відповідні програми підвищення кваліфікації у суб'єктів надання освітніх послуг.

НАДС відкрито онлайн-ресурс «Актуальні питання управління персоналом в органі місцевого самоврядування». На ресурсі розміщено матеріали про організацію конкурсного відбору та особливості прийому на службу в ОМС; адаптацію новопризначених працівників; оцінювання діяльності посадових осіб ОМС та їх професійний розвиток тощо.

Отже, кадрове забезпечення – це важливий аспект діяльності органів публічної влади. Від його організації залежить виконання місії будь-якого органу влади – задоволення потреб та покращення рівня життя громадян. Результатом ефективного кадрового забезпечення ОМС є якісне надання публічних послуг, що, безумовно, може активно вплинути на поліпшення добробуту жителів територіальної громади.

Література:

1. Асоціація ОТГ. До уваги кадрових служб органів місцевого самоврядування! URL: https://www.hromady.org/%D0%B4%D0%

2. Вольська О., Сапельнікова Н., Кольцова Д. Актуальні проблеми кадрового забезпечення органів публічної влади. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua

3. Наказ НАДС «Про затвердження Методики визначення та проведення аналізу потреб у професійному навчанні державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування» від 15.10.2019 р. № 188-19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1157-19#Text

4. Національне агентство України з питань державної служби. URL: http://nads.gov. ua/control/uk/index

5. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» від 06.02. 2019 р. № 106. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text

Чечель Анна Олександрівна

д.е.н., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адмініструванн Донецького державного університету управління

ПОЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: РОЗВИТОК ЛОКАЛЬНОГО АКТИВІЗМУ І МОБІЛІЗАЦІЯ ГРОМАД

В сучасних умовах впровадження реформи децентралізації в Україні та розвитку інструментів реалізації нової публічної політики актуальним питанням наукового пошуку постає формування механізмів публічного управління щодо соціальної мобілізації та громадської участі населення у процесах створення нормативно-правових та організаційно-економічних механізмів забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Розвиток громади – це процес певних змін у місцевій системі територіальної громади, який призводить до покращення якості життя зараз і в майбутньому; це партнерство інтересів громади, підприємницьких кіл та органів місцевого самоврядування для підвищення добробуту кожного члена громади і всіх загалом, а також для реалізації громадянських, соціально-економічних і культурних прав кожного члена громади без виключення.

Тоді право на сталий розвиток особистості доцільно розглядати як невід'ємне право людини, завдяки якому кожна людина має право брати участь у політичних, соціально-економічних і культурних процесах, при яких можуть бути повністю реалізовані права й основні свободи людини.

Право на розвиток передбачає забезпечення органами публічної влади:

- повний суверенітет над природніми ресурсами і багатствами;
- самовизначення; рівна участь всього населення;
- рівні можливості; створення умов для реалізації громадянських, політичних, економічних і культурних прав.

Населення зацікавлено у швидкому реагуванні на чинники, що демонструють передумови виникнення економічних, соціальних та екологічних проблем на території їхнього проживання. Лише громадськість (мешканці певних територіальних громад) унаслідок безпосередньої наближеності до епіцентрів місцевих, регіональних проблем може виконувати дві основні функції формування умов сталого розвитку в громаді, наприклад, щодо захисту навколишнього середовища:

– застосування механізмів локальної демократії задля визначення потреб громади задля досягнення цілей сталого розвитку на місцевому рівні;

– участь у розробці стратегічних програм територіального розвитку за принципом «нічого для нас без нас»;

– особисте здійснення природоохоронних дій (озеленення, благоустрій, реконструкція систем водопостачання, каналізації, використання альтернативних джерел обігріву власних осель, зменшення користування власним автотранспортом тощо);

– контроль за впровадженням більш екологічно чистих, ресурсозберігаючих технологій на підприємствах регіону.

Таким чином, в аспекті здійснення головних функцій органів публічного управління особливої актуальності набуває проблема формування й розвитку громадянської свідомості населення як найважливішого фактору зміни соціально-економічного стану області, встановлення сталих соціальних комунікацій між владою, суспільством і природою.

Література

1. Проблеми та перспективи розвитку державного управління в умовах реформування: [колективна монографія] / Заг. ред. Чечель А.О., Хлобистов Є.В., Шлезак Міхал. Маріуполь-Бельско-Бяла (Польща): Вища школа економіки та гуманітаристики, 2020. 354 с. https://dsum.edu.ua/storage/documents/monografs/Public%20Administration%20for%20Sustainable%20Development/Monograph_2020.pdf

2. Orlova Nataliia, Chechel Anna. The Determinants of Ukraine's Sustainable Development. Scientific Journal «MIND» Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna (University of Economics and Humanities), 8/2019, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/03-20/the_determinants_of_ukraines_sustainable_development.pdf

СЕКЦІЯ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ТА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Азізов Рустам Расулджанович
Завідувач служби у справах дітей виконавчого комітету Шевченківської районної у м. Полтаві ради

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО В УКРАЇНІ

Реформування українського суспільства загострило соціальні проблеми населення, що насамперед вплинуло на вразливу категорію дітей. Відчуження дітей від батьків, зростання процесів деформації сім'ї, руйнування морально – етичних норм, соціальних зв'язків, погіршення здоров'я дитячого населення, недостатнє фінансування соціальної сфери – усе це призвело до зниження рівня захищеності дітей підлітків, різкого падіння рівня матеріального і морального благополуччя сім'ї, зростання кількості соціальних сиріт. Профілактика соціального сирітства пов'язана з важливою ланкою в соціалізації дитини – загальноосвітньою школою та родинної. Для цього в НЗ введені посади психологів, соціальних педагогів. Важливе значення в цьому напрямку відіграють – підготовка та професійна зрілість педагогів, соціальних працівників, володіння діагностикою, виявлення дітей групи ризику [2,ст82].

Соціальна політика щодо охорони дитинства базується на міжнародних положеннях у цій галузі, оскільки наша держава ратифікувала Конвенцію ООН «Про права дитини» та виконую інші міжнародні нормативи з питань охорони дитинства. Україна визнала пріоритет інтересів дитини в суспільстві та необхідність особливої турботи соціально не захищених дітей. Але тим не менш в нашій країні все ж існує поняття «соціальній сирота». Так, дослідники Л.Оліференко й Т.Шульга пояснюють, що з точки зору соціальної педагогіки, "соціальні сироти" – це: 1) діти, які не мають родин і залишилися без піклування батьків, у тому числі діти, батьки яких з різних причин відмовилися від них або позбавлені батьківських прав, та взяті на повне державне забезпечення; 2) особлива соціально-демографічна група дітей віком від народження до 18 років, які залишилися без піклування батьків внаслідок соціально-економічних, моральних, психологічних і медичних причин. «Соціальних сиріт» як особливу соціально-демографічну групу дітей, які формально мають батьків, але через соціальні, економічні, морально-психологічні та фізичні причини фактично позбавлені батьківського піклування, розглядають українські науковці Л.Артюшкіна та А.Поляничко. До них належать бездоглядні і безпритульні діти, тобто «діти вулиці» [2, с.6].

Зміст соціального захисту дітей полягає в аналізі стану педагогічної занедбаності дитини, надання необхідної комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової допомоги; проведення соціально-педагогічної корекції з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини [1, с. 85]. Основними етапами роботи з сім'єю є: виявлення; попередження, відвідування сім'ї; адміністративне стягнення (штраф); постановка на облік в навчальному закладі, в ССД; вилучення дитини з сім'ї внаслідок загрози життю та здоров'ю; позбавлення батьків батьківських прав, офіційне визнання їх неспроможності у вихованні дітей;

Треба відзначити, що важливу роль відіграє і громада. В Україні територіальна громада та органи місцевого самоврядування найближчі за всіх до молоді, вони повинні особливим чином стимулювати її соціальну активність, створюючи педагогічні умови ефективної соціалізації молоді. Саме в територіальній громаді відбувається просвіта молоді щодо основ демократії; виховання активності й відповідальності; сприяння накопиченню практичного соціального досвіду; забезпечення участі молоді в прийнятті рішень на місцевому рівні вже в юному віці, а не через багато років; сприяння соціальній інтеграції; отримання умінь та навичок давати відповідь на вимоги сучасного суспільства; створення відповідного культурного середовища, в якому інтереси молоді поважають. Особливістю територіальної громади є те, що її членами стають автоматично, за ознакою проживання [3, с. 85].

Аналізуючи сутність територіальної громади як основи місцевого самоврядування, О.Батанов зазначає, що "територіальна громада – це складна "кумулятивна" форма суспільної організації, сукупність людей асоційованих на публічних засадах у межах певної території та об'єднана різноплановими ознаками системного характеру (демографічний, територіальний, правовий, політичний, економічний, професійний, мовний, релігійний тощо) [3,ст 57]. Тож, у кожній громаді необхідно впроваджувати соціальні інституції, які надаватимуть відповідні послуги. Залучення усіх секторів суспільства в межах окремої територіальної громади дасть змогу найбільш ефективно розв'язувати проблеми формування сімейних цінностей, та в разі потреби: надавати соціальну допомогу сім'ям, що опинилися в складних життєвих обставинах; створити систему підготовки молоді до відповідального батьківства, здорового способу життя; впливати на соціальне та психологічне благополуччя дітей і молоді, їх соціокультурного розвитку тощо. Крім цього, члени громади зможуть запроваджувати інноваційні служби, соціальні послуги та форми роботи відповідно до потреб та проблем своєї громади. А відтак, взаємодія місцевої громади й різноманітних структур державного та неурядового секторів, впливатиме на соціокультурне життя громади, ідентифікацію потреб та сприятиме ефективному розв'язанню проблем її жителів.

Література:

1. Шульга Т. И. Социально-психологическая помощь обездоленным детям : опыт исследований и практической работы : учеб. пособие / Т. И. Шульга, Л. Я. Олиференко, А. В. Быков. – М. : Изд-во УРАО, 2003. – 400 с.
2. Олиференко Л. Социально-педагогическая поддержка детей группы риска : [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л. Олиференко, Т. Шульга, И. Дементьева. – М. : Издат. центр "Академия", 2004. – 256 с
3. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні : монографія / О. В. Батанов. – К., 2001. – 260 с.

Боблях Аліна Сергіївна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО ВСТУПУ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ

Протягом ХХ ст. у світі сформувалась умовна класифікація методів мотивації праці: американська, європейська та японська. Кожна з цих моделей має свої національні особливості та особисті підходи до мотивації персоналу державної служби. В даний час у багатьох країнах західної Європи, США і Японії мотиваційні аспекти управління персоналом державної служби набули великого значення, і ці методи і досвід мотивації можуть бути з успіхом перенесені в Україну.

Так, мотиваційна система США відрізняється цілеспрямованим характером формування мотивів трудової діяльності. Пріоритетним напрямком розвитку стратегічної політики державної служби при цьому визначено постійне вдосконалення мотиваційного механізму. В даному випадку важливе значення відводиться поліпшенню матеріального стимулювання, виявленню різноманітних видів стимулів з метою найповнішого задоволення потреб службовців. Має місце підвищення розмірів оплати праці при наданні переважного значення кваліфікаційному рівню службовця, що відображає характер освіти, кількість засвоєних спеціальностей. При цьому приділяється велика увага персональній відповідності.

Суть даної системи полягає в тому, що оклад і заробітна плата службовців зростають в залежності від особистої кваліфікації, кількості виконуваних завдань, якості їх виконання. При цьому розробляються підходи, які виявляють рівень кваліфікації виконавців, установлюється коло професій, якими вони можуть оволодіти в процесі підвищення кваліфікації, встановлюється шкала оплати в залежності від обсягу набутих професійних знань і навичок. Службовці отримують доплату лише за засвоєння тих професій, які необхідні організації.

Оплата службовців складається з фіксованої ставки і гнучкої системи доплат залежно від індивідуальних професійних досягнень. Розмір преміювання визначається категорією посади, на яку він призначений, розмір премії коливається від 10 до 50% окладу залежно від посади [3]. При цьому слід зауважити, що водночас виявилася низькою ефективність форм морального стимулювання, що застосовується в державних установах (присудження спеціальних значків; звань «кращий за місяць» та інші).

Вдале впровадження систем матеріального стимулювання позитивно відбивається на загальному психологічному кліматі (поліпшення взаємовідносин між службовцем і керівництвом; зниження демотивації внаслідок незадоволення; скорочення витрат робочого часу; зниження плинності кадрів; підвищення почуття колективізму, професійної гордості). Проте, важливо підкреслити, що така практика організації заробітної плати, крім позитивних прикладів виявила певні недоліки, які мали негативні наслідки для дієздатності всієї системи організації заробітної плати.

Так, наприклад, надмірна увага, яка приділялась організаційним здібностям управлінців, та надання їм неконтрольованих пільг, а також, що найголовніше, фактична відсутність прямого зв'язку заохочувальних винагород із кінцевою результативністю їх праці спричинили надмірну диференціацію заробітної плати залежно від категорії персоналу, що завдало шкоди всій системі мотивації. При цьому застосовується широка система пільг і заохочень, які мають важливе економічне і соціальне значення.

На підставі результатів дослідження, проведених в американських організаціях з метою удосконалення методів мотивації (стимулювання) праці, робота цінується залежно від: можливості професійного зростання і просування по службі (67% опитаних); рівня заробітної плати (67%); можливості розвитку індивідуальних здібностей (61%); зв'язку оплати праці з якістю (59%); творчого характеру (55%); рівня самостійності робітника (54%); привабливості (54%); високого рівня вимог (53%); високого рівня відповідальності (50%); наявності пільг (45%); справедливого розподілу навантаження (43%) [2].

Широке розповсюдження в США отримали внутрішньоорганізаційні програми і допомоги. В даному випадку компанії пропонують набір пільг, з яких службовець може вибирати для себе ті, що йому найбільш підходять в певний час. Службовцю при цьому надається можливість відрахувань у пенсійний фонд в обмін на медичне страхування, участь в страховому фонді організації чи гнучкий графік робочого часу, різні види відпусток. Американське законодавство дає можливість робити вибір пільг один раз в рік і не переглядати до закінчення цього року. Службовець має право добровільного прийняття рішення про підписку на програму соціальних виплат. При відмові від неї він попадає в «план без вибору» з фіксованими відрахуваннями і виплатами. В соціальні програми входить виплата підвищених стипе-

ндій для дітей службовців, підтримка діяльності спортивних закладів і закладів відпочинку. Підтримується опікунство над неповними сім'ями і тими, де обидва члени сім'ї працюють.

У різних країнах можуть бути різні підходи. Якщо в США організація соціальних програм діє за принципом використати або втратити, то в Канаді невикористані пільги в грошовому вираженні можуть накопичуватись і переноситись на наступний період [1].

Безперечно, мотиваційна політика держави стосовно державних службовців є вагомим чинником в підвищенні ефективності державного управління. Однією із складових цієї політики є матеріальне стимулювання. Розвинені країни світу значно підняли якість державного управління за рахунок матеріального забезпечення своїх управлінців. В європейському законодавстві закріплені мотиваційні елементи, що сприяють підвищенню ефективності праці. Особлива увага приділяється хорошому матеріальному забезпеченню та соціальним гарантіям. Україна, взявши до уваги європейський та світовий досвід в галузі законодавства і не тільки, приєднавши власний національний змогла б покращити державне управління.

Отже, досліджені системи мотивування професійної діяльності державних службовців достатньо різноманітні, базуються як на матеріальних, так і на моральних методах стимулювання праці. Результатом дії такої системи мотивування повинне бути підвищення ефективності діяльності посадових осіб органів державної влади, забезпечити зростання престижності державної служби та створити умови для залучення на державну службу молодих фахівців.

Література:

1. Баран Р. Досвід закордонних країн у системі мотивації та стимулювання персоналу / Р. Баран // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С.24-35

2. Іляшенко А.Х. Історичний аспект формування мотивації праці / А. Х. Іляшенко // Економіка та держава : Міжнар. наук.-практ. журнал. К. : Фдкс, 2007. № 7. С. 82-85

3. Щегорцова В. М. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду організації мотивації праці державних службовців. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. / редкол. в. в. говоруха (голов. ред.) [та ін.]. вип. 2 (21). – Х. : вид-во Харрі Наду «Магістр», 2008. – С.417-423

Гніденко Микола Вікторович,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант кафедри публічного управління, адміністрування та права

КОМУНІКАЦІЯ ТА ВЗАЄМОДІЯ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВНІННЯ

Публічне управління як суспільне явище гостро потребує у встановленні комунікаційних звязків, що в свою чергу забезпечить ефективне використання інформації в сфері управлінських процесів.

Комунікація є продуктом людської взаємодії та є не від'ємною частиною будь-якої системи як управлінської діяльності так і публічного управління зокрема.

Розуміння комунікативних процесів в системі соціальної взаємодії є основним транслятором інформації між громадянами і державними інститутами.

Ефективність комунікації в системі публічного управління залежить від своєчасного визначення причин неефективної комунікаційної взаємодії.

Визначивши проблеми та всі перепони взаємодії в системі на всіх її рівнях, що постають перед організацією комунікаційного процесу маємо можливість проаналізувати та в найкоротший час знайти шляхи вирішення ситуації з меншими часовими затратами та отримати позитивний результат в організації ефективного комунікаційного процесу.

У значенні комунікація є взаємодія між суб'єктами шляхом обміну певними інформаційними повідомленнями. Суб'єктами є певні особи, групи людей, організації, соціальні інститути, для яких комунікація є необхідним елементом. Комунікація є багатоманітним явищем, а відповідно це поняття має різноманітні трактування.

За умови багатоаспектності явища комунікації, існують також інші моделі комунікації, що розроблені з метою вивчення та демонстрації структури комунікативної взаємодії для вирішення завдань різноманітних напрямів діяльності.

Для здійснення комунікативної діяльності у публічному управлінні відбувається інформаційний обмін, спрямований на виконання функції публічного управління і забезпечується комунікативною підсистемою публічного управління.

Комунікативна підсистема охоплює суб'єктів взаємодії, інформаційні зв'язки та управлінські відносини. До неї відноситься також інфраструктура, що забезпечує обробку та використання інформації для реалізації управлінських взаємодій. Підсистема публічного управління взаємодії з іншими підсистемами та складається з підсистем нижчого рівня, що в свою чергу формують її структуру.

У публічному управлінні комунікаційна діяльність відбувається в межах відповідного комунікативного простору. Також існує поняття

інформаційного простору, спільним між ними є те, що вони разом формують комунікативну сферу та забезпечують функціонування комунікативної підсистеми публічного управління. Інформаційний та комунікативний простір перетинається в системі публічного управління, хоча вони і не збігаються за своїми контурами та мають відмінності.

У системі публічного управління забезпеченням комунікаційної взаємодії займаються відповідні структурні підрозділи, що виконують функції забезпечення інформації в розрізі внутрішньої та зовнішньої комунікації. Незважаючи на конкретну функціональну спрямованість діяльність має спрямовуватися на забезпечення результативної та ефективної комунікативної взаємодії.

В процесі комунікативної взаємодії слід дотримуватись вимог щодо обробки та надання інформації. У процесі забезпечення комунікації органу публічного управління, комунікативні підрозділи та їх фахівці мають виконувати ключові функції: аналітико-прогностичну, планування, координуючу, адміністративну, виробничу, комунікативну, консультативно-методичну. Виконання цих функцій на практиці, багато в чому залежить від кадрового і матеріального забезпечення комунікативного підрозділу, рівня підготовки фахівців та їх завантаження.

Розвиток інформаційних технологій надав публічному управлінню нові інструментальні засоби, що покращили якість управління та дозволили відчутно підвищити продуктивність праці.

Публічне управління наразі невід'ємне від комунікації як форми взаємодії суб'єктів і об'єктів управління. Комунікація виступає базовим чинником сталості й розвитку структур і систем.

Література:

1. Някина Е.С. Перспективы электронного правительства [Електронний ресурс] / Е. С. Някина, Е. А. Погодина // Государственное управление. Электронный вестник. - 2012. - № 31. – Режим доступу: http://ejournal.spa.msu.ru/vestnik/item/31_2012nyakina_pogodina.htm (17.07.2015)

2. Deutsch K. W. The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control / K. W. Deutsch - London, Free Press of Glencoe, 1963. - 316 p

3. Комунікації в публічному управлінні : навч. посіб. / В. М. Дрешпак. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. – 168 с.

4. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навч. посіб. / уклад.: Гошовська В. А. та ін. — Київ : К.І.С., 2016. — 130 с. — (Серія «Бібліотечка лідера місцевого самоврядування»).

Калінчук Ольга Ігоріва
Головне управління державної казначейської служби України у Полтавській області, головний спеціаліст відділу обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів державного бюджету
Мирошниченко Аліна Іванівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат наук з державного управління

ПРОФІЛЬ ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Від рівня професійної компетентності керівників державної служби та значною мірою, від їх особистісних якостей залежить ефективне функціонування органів державної влади, і, як наслідок, результати проведених в країні реформ. Для професійної діяльності керівників державної служби характерна необхідність чітко діяти відповідно до комплексом варіативних нормативних приписів і законодавчих актів, що породжує проблеми співвідношення чітко регламентованої професійної діяльності та потребою в подальшому особистісно-професійному розвитку, прагненням до ініціативи і активності.

Багато вчених-психологи наголошують на необхідності проведення психолого-логічного дослідження структури особистісних якостей керівників державної служби при визначенні вимог до його особистості з метою вирішення подібних проблем [3].

Державна служба, як і будь-який вид служби має свої відмінні риси і займає певне місце в суспільстві. Її особливість полягає в масштабах діяльності - вона охоплює все суспільство в цілому.

В сучасних умовах на державну службу необхідно залучати талановитих та ініціативних людей, з професійним потенціалом, що задовольняє високим психологічним і моральним вимогам. Професійний потенціал державних цивільних службовців є поняття, що означає готовність і здатність державних цивільних службовців до ефективної професійної діяльності із забезпечення виконання повноважень державних органів, з метою забезпечення оптимальної життєдіяльності суспільства [1].

В даний час професіоналізм керівника - це компетентність в різних областях знання, яка дозволяє ефективно здійснювати свою індивідуальну діяльність і діяльність своєї організації в режимі функціонування. В сучасних кризових умовах стрімко зростає потреба суспільства в таких управлінських кадрах, які були б здатні усвідомлювати, що відбуваються сьогодні процеси в економічній, соціально-політичних і духовного життя країни пред'являють до професіоналізму особистості керівника державної служби досить високі вимоги.

У той же час, ряд дослідників вважає, що одним з головних психологічних умов активізації особистісного потенціалу керівника є його аутопсихологічна компетентність, що забезпечує оптимальні моделі самоорганізації життя і професійної діяльності. В основі аутопсихологічної компетентності лежить готовність і здатність до цілеспрямованої психічної роботі зі зміни особистісних рис і поведінкових характеристик. Вона являє собою вміння особистості розвивати і використовувати власні психічні ресурси, створювати сприятливу для діяльності ситуацію шляхом зміни свого внутрішнього стану, купувати, закріплювати, контролювати знання, вміння і навички, перебудовуватися при виникненні непередбачених обставин, створювати вольову установку на досягнення значущих результатів [2].

Аналіз результатів вивчення різних методологічних підходів, представлених в сучасній науковій літературі з проблеми профілю особистісних якостей керівника дозволяє зробити висновок про варіативності представлення структури системо утворюючих компонентів профілю особистості керівника державної служби в залежності від використовуваного підходу до її вивчення і виявити дуалізм подаються наукових гіпотез, що виражається в наступному: формування професійно-значимих якостей особистості керівника розглядається на всіх стадіях, але аналізуються окремі його аспекти, а не їх система, наприклад, формування професійної самосвідомості, або при декларуванні необхідності і адекватності цілісного підходу до становлення професійно-значимих якостей, його положення реалізуються лише для однієї зі стадій становлення особистості керівника, наприклад, професійної орієнтації

Література:

1. Биликтуев Б.Д-Д. Факторы формирования профессионального потенциала государственных гражданских служащих (на материалах Республики Бурятия) // Материалы XIII Международной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Ломоносов-2006». М.: Изд-во МГУ, 2006. С. 304-306

2. Гончарук Н. Т. Прийняття управлінських рішень керівником у сфері державної служби України: соціально-психологічний аспект / Н. Т. Гончарук // Актуальні проблеми розвитку системи публічного управління в Україні : матеріали круглого столу 25 трав. 2018 р. – Дніпро: Ун-т митної справи та фінансів, 2018. – С. 35 – 38.

3. Рульєв В. А. Управління персоналом : навч. посіб. / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич, Т. Л. Мостянська. – Київ : Кондор, 2012. – 310с

Підлісна Тетяна Віталіївна
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, керівник навчального відділу підготовки публічних управлінців

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ЛІДЕРСТВА ДЛЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Нині гостро постала проблема дефіциту професіоналізму в управлінні колективами співробітників як соціальними системами різного масштабу. Характерним є зізнання одного керівника, який десять років був директором, але ніколи не задумувався, який же він як керівник для своїх підлеглих.

Головною передумовою реформування системи місцевого самоврядування в Україні є спроможність місцевих влад ефективно реалізовувати зростаючу кількість повноважень, що передається їм органами виконавчої влади з метою надання більш якісних послуг населенню. Умови служби співробітників органів місцевої влади повинні дозволяти добір висококваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності; для цього забезпечуються належні можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі

Необхідною передумовою ефективного виконання зазначених завдань та повноважень місцевого самоврядування є належний професійний рівень службовців органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів. Від ефективності діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування залежать умови життя мешканців конкретної територіальної громади. Все це свідчить про те вагоме значення, яке набувають питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації муніципальних службовців для забезпечення сталого місцевого і регіонального розвитку, покращання якості соціальних послуг, що надаються громадянам.

Потрібно відзначити, що сучасна система місцевого самоврядування в Україні вкрай потребує нових службовців, які мають відігравати ключову роль у здійсненні реформ на місцевому рівні. Саме вони повинні бути ініціаторами і головними проектувальниками демократичних перетворень у місцевому самоврядуванні ефективними менеджерами, лідерами команд, що їх реалізують для сучасного муніципального службовця не є достатнім мати необхідні знання у економічній, соціальній та правовій сферах та вміти застосувати їх на практиці, він також має володіти численними управлінськими та комунікативними навичками

Разом з тим, організація навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування ускладнюється:

- неналежною фінансовою базою місцевого самоврядування, що перешкоджає залученню до роботи в органах місцевого самоврядування топ-менеджерів з сучасною освітою та відповідним досвідом;

- надмірною залежністю органів місцевого самоврядування від рішень органів державної влади, зокрема у питаннях організації процесу навчання працівників органів місцевого самоврядування;

- відсутністю загальноприйнятих стандартів якості у галузі навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування;

- низькою мотивацією посадових осіб органів місцевого самоврядування;

- неналежною взаємодією органів влади з неурядовими організаціями та громадськістю, зокрема у наданні соціальних послуг населенню;

- факторами психологічного характеру, пов'язаними з менталітетом службовців органів місцевого самоврядування, наявністю у їх професійній свідомості залишків старих командно-адміністративних методів управління;

- недосконалістю українського законодавства, що регламентує питання навчання депутатів та працівників органів місцевого самоврядування, зокрема з питань ресурсного забезпечення процесу навчання;

- недостатньою координацією діяльності різних установ та організацій, що займаються навчанням посадових осіб органів місцевого самоврядування, а також недостатнім забезпеченням навчального процесу належними навчальними програмами, літературою та методичними матеріалами.

Підготовка спеціалістів для служби в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування є важливою складовою державної кадрової політики, спрямованої на формування високопрофесійних кадрів та підвищення якості їх роботи.

Очевидно, що сучасні вимоги до особистості керівника в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування продиктовані сучасними викликами, які постають перед ним як, передусім, перед організатором колективу співробітників. Управлінська праця сучасного суб'єкта управління виступає нині синтезом умінь, навичок, знань та низки психологічних факторів та елементів, що й визначають рівень його професіоналізму/непрофесіоналізму як особистості, покликаної здійснювати управляючий вплив на колектив.

Актуальність проблеми полягає в необхідності підготовки нової генерації управлінських кадрів для системи місцевого самоврядування, що створюється за нових умов громадсько-політичного та соціально-економічного розвитку України. Адже, за визначенням зарубіжних та вітчизняних експертів, висококваліфіковані та зацікавлені в результатах своєї діяльності кадри є "кровоносною системою ефективної держави" [3, с. 104], "модернізація українського суспільства потребує висококваліфікованих кадрів державної служби та органів місцевого самоврядування, керівникам нового типу, які відповідали б вимогам

сучасності й світовим стандартам якості як фундаментальної фахової підготовки, так і високої моральної культури...” [6, с. 420].

М. Армстронг слушно зазначає розмаїття сутності процесів підвищення кваліфікації керівників, оскільки вони потенційно можуть бути:

- випереджаючими;
- реактивними;
- мотиваційними.

Успішність підвищення рівня професійної лідерської кваліфікації керівників залежить від рівня відповідальності за нього на усіх рівнях управління. Це пояснюється тим, що, як слушно зауважує П.Друкер, розвиток завжди є саморозвитком. Тому для організації немає нічого абсурднішого, ніж взяти на себе відповідальність за розвиток людини. Відповідальність лежить на працівнику, все залежить від його здібностей, його зусиль.

Розробники проекту “Концепції фахової підготовки та підвищення кваліфікації депутатів рад і працівників органів місцевого самоврядування” вважають, що “кадрове забезпечення місцевого самоврядування має стати системою безперервної освіти як з погляду постійного підвищення освітнього рівня муніципальних службовців місцевого самоврядування, так і утримання спадкоємності певних засад місцевого самоврядування та розвитку населених місць” [5, с. 93].

Особливо увага, у зв’язку з цим, має приділятись у процесі підвищення кваліфікації керівників розвитку у них організаторських здібностей та комунікативних навичок, які є необхідними компонентами успішного керівництва-лідерства в органах місцевого самоврядування.

При цьому важливо брати до уваги той факт, що чим вища державна посада та її правовий статус, чим більше у її виконавця можливостей впливати на долі держави та суспільства, тим більше він сам потребує особливого «морального духу» та розуму, що дозволяє пізнавати минуле, історію, творчість попереднього покоління і одночасно творити сучасне і майбутнє, втілювати себе у справах та свідомості інших людей. У цьому велич людини, тим більше тієї, яка взялася вести за собою людей, звалила на себе ношу управління [1, с. 136].

Як зазначено в енциклопедичному словнику з теорії управління, навчання керівника – це процес його загальнотеоретичної підготовки у середовищі управління на основі удосконалення знань, вивчення досвіду впровадження нововведень, розвитку уміння мислити комплексно і здібностей управляти колективною працею та вирішувати конфлікти. Організація навчання передбачає оцінку можливостей зростання та необхідної роботи щодо розвитку інтелекту й системного мислення суб’єкта управління.

Необхідною складовою стратегії євроатлантичної інтеграції України є розвиток молодіжного кадрового управлінського потенціалу в органах місцевого самоврядування [7, с. 159-160].

Приклади формування управлінської еліти в країнах Європейського Союзу спонукають до:

- запровадження в ряді вищих навчальних закладів України нових освітніх спеціальностей і спеціалізацій, спрямованих на підготовку посадових осіб органів місцевого самоврядування, які б відповідали функціям та посадам органів місцевого самоврядування освітніх рівнів у галузі державного управління;
- створення, з метою пошуку молодих лідерів, кадрового резерву працівників органів місцевого самоврядування, залучення місцевих рад України до розробки і впровадження власних програм навчання молоді з питань місцевого самоврядування й організації стажування безпосередньо в органах місцевої влади.

Щодо розвитку професійної сфери місцевого самоврядування, першочерговим завданням є формування корпусу професійно підготовлених та авторитетних службовців місцевого самоврядування. Розвиток цієї системи спрямовується на гармонійне поєднання академічної та тренінгової системи підготовки, залежність кар'єрного росту від професіоналізму і навчання як засобу його забезпечення, дотримання європейських стандартів освіти та запровадження механізмів адаптації вітчизняної системи до європейської.

З метою оптимального врахування міжнародних тенденцій у сфері кадрової підготовки, розвитку міжнародного співробітництва як основного засобу набуття світового досвіду в галузі державного управління, місцевого самоврядування та професійного навчання кадрів необхідно розширювати можливості щодо проходження стажування за кордоном, активізувати участь у міжнародних комунікативних заходах, тощо [2, с. 332].

Таким чином, якісне кадрове забезпечення неможливе без створення сприятливих умов для професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування.

Література

1. Атаманчук Г.В. Управление – фактор развития (размышления об управленческой деятельности) /Г.В.Атаманчук. – М.: ЗАО Изд-во «Экономика», 2002. – 567 с.
2. Барвіцький В. Система підготовки та підвищення кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // Проблеми трансформації територіальної організації влади: Зб. матеріалів та документів / Наук. ред.: М.Пухтинський. – К.: Атіка, 2005. – С. 330-333.
3. Государство в меняющемся мире: отчет о мировом развитии: Пер. с англ. – М.: Пролисс-ТАСС, 1998. – 303 с.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні: Наук.-практ. посіб. / Упор. О.В.Бейко, А.К.Гук, В.М.Князєв; За ред. М.О.Пухтинського, В.В.Толкованова. – К.: Крамар, 2003. – 396 с.

5. Концепція фахової підготовки та підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад і працівників органів місцевого самоврядування // Шляхи розвитку місцевої демократії в Україні (концептуально-прикладні пошуки та бачення Фонду) // Кур'єр місцевого самоврядування: Спецвипуск. – К.: Фонд сприяння розвитку місцевого самоврядування, 2005. – С. 92-97.

6. Пірен М.І. Українська політична еліта і проблеми демократизації суспільства // Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжн. наук. конф. (Київ, 29 верес. – 1 жовт. 2000 р.). – К., 2001. – С. 411-420.

7. Плоский К. Розвиток молодіжного управлінського кадрового потенціалу на державній службі як необхідна складова стратегії Європейської інтеграції України // Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз... – С. 159-160.

Черниш Ірина Володимирівна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», директор Навчально-наукового інституту, фінансів, економіки та менеджменту, доктор економічних наук, професор

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА

На початку XXI століття, одним з ключових чинників від яких залежить успішність діяльності організацій, визнається лідерство. Саме на розвиток лідерства сьогодні спрямовуються зусилля у багатьох країнах світу, як розвинених, так і тих, що прагнуть посилити свою конкурентоспроможність на міжнародній арені. Лідерство розвивають як у приватному, так і публічному секторах, і, зокрема, на державних службах. Лідерство є серцевиною належного демократичного врядування, сучасною концепцією управління. Лідерство визнається як потужний фактор вдосконалення управлінської спроможності та результативності діяльності органів державної влади.

Ефективне публічне управління, яке в сьогоднішніх умовах розвитку зорієнтоване на надання якісних послуг громадянам просто неможливе без розвитку лідерських навичок вищих керівних кадрів в органах державної влади. Так як саме ці керівники відіграють провідну роль у забезпеченні високої якості діяльності органів державної влади.

Зараз у вітчизняній лідерології відбуваються зміни, що відображають політичні, економічні і соціальні зміни. Якщо на початку незалежності України існувала негласна заборона на дослідження деяких тем і понять (дослідження політичних лідерів і керівників і аналіз їх діяльності), зараз з'являються нові об'єкти вивчення: підприємці, бізнесмени, політики. Найбільш бурхливо почали розвиватися дослідження політичного лідерства. Дослідники віддають перевагу аналізу особистостей президентів і їх іміджу, розвитку комунікативних здібностей. Доказом тому є, по-перше, численні публікації дискусійного

характеру, де намагаються осмислити минуле політичного досвіду України, йде обговорення нагальних питань нашого політичного буття. Створюються портрети лідерів уже в рамках української епохи, і оцінюється їх діяльність.

Перспективним стає вивчення лідерства з філософської точки зору. Вона менш розроблена сучасними дослідженнями і тому найбільш цікава для науки. Спроба вивчити лідера як людини з певним набором саме ціннісних якостей закономірна. Ціннісні орієнтації визначають стан суспільства в цілому і окремо взятої людини. Потреба всебічного вивчення ціннісних аспектів лідерства зумовлена необхідністю пошуку способів соціально-морального впливу лідера на суспільство.

Методологія формування знань, умінь та навичок у керівників з високим рівнем лідерських навичок на посадах в органах державної влади має включати в себе демократичні принципи та специфічні методики, які направлені на формування компетентностей в які будуть закладені демократичні принципи та в свою чергу відповідати потребам сучасності та кваліфікаційним рівням Національної рамки кваліфікацій [1]: 8-й рівень – демонстрація значної авторитетності, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності; здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Таким чином, сучасні наукові концепції лідерства умовно поділяються на чотири великі групи, які розвивалися в хронологічному порядку. У першій групі теорій досліджувалася проблема набору особистісних якостей, якими повинен володіти лідер. До другої групи належать теорії, в яких досліджувалася проблема «дії визначаються лідером?». Теорії третьої групи вивчають, в яких саме умовах відбувається лідерство як процес. Це ситуативні і особистісно-ситуативні теорії, теорії випадковостей і гуманістичні теорії. Четверта група - теорії ціннісного лідерства, де цінності розглядаються як основні детермінанти взаємодії лідерів і членів групи.

Отже, сьогодні лідерів публічного сектору просять працювати з меншими ресурсами і постійно знаходити нові шляхи вирішення проблем. Лідерство у державному секторі є особливо важливим; це не тільки впливає на продуктивність роботи та задоволеність працівників, але також і ефективність державних та державних установ. Лідерство має вирішальне значення для належного публічного управління, включаючи гарне планування, ефективність, прозорість та підзвітність.

Література:

1. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text

Юшко Вікторія Володимирівна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Ідея гендерної рівності в останні роки привернула увагу держав і міжнародних організацій, світової спільноти та окремих громадян, неурядових організацій та багатьох інших. Її правове регулювання знаходиться на стадії становлення і розвитку, і це відбувається на внутрішньому (національному) і міжнародному рівнях. Таким чином, формуються певні стандарти гендерної рівності, недискримінації, паритетної демократії в цілому. Важливо не тільки законодавчо закріпити принцип гендерної рівності, а й створити ефективні механізми реалізації таких стандартів на різних рівнях, в усіх сферах життя людини і держави, міжнародної спільноти.

Рівність жінок і чоловіків є одним з основних прав усіх громадян та фундаментальною цінністю будь-якої демократичної держави. Щоб досягти цього, таке право має бути не тільки юридично визнаним, але й ефективно застосовуватися до всіх аспектів життя: політичного, економічного, соціального і культурного [1].

Особливістю формування державної гендерної політики в Україні є те, що вона будується на основі міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих Україною, та регулюється національними нормативно-правовими актами щодо рівноправності між жінками і чоловіками.

На національному рівні гендерна рівність гарантована, передусім, Конституцією України. Стаття 24 проголошує рівні права та свободи громадян, а також відсутність привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Чоловікам і жінкам надаються рівні можливості «у громадсько-політичній і культурній діяльності, здобутті освіти і професійній підготовці, праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають можливість жінкам поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям» [2].

У 2005 році ухвалено профільний Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Метою цього Закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації

за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [3]. Цим Законом було визначено основні напрями державної гендерної політики, органи влади, відповідальні за її реалізацію, структурні елементи політики, з метою забезпечення паритетного становища жінок і чоловіків в усіх сферах життя. На підставі цього Закону Україна почала системно розбудовувати національний механізм утвердження гендерної рівності.

Також важливими в цій сфері є Закони України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» 2012 року і «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2017 року. Перший передбачає заборону дискримінації, зокрема за ознакою статі, а другий чітко визначає всі види домашнього насильства, і домашнє насильство нарешті стає кримінальним злочином.

На виконання законодавства відбувається ухвалення національних, регіональних та галузевих планів дій, зокрема Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року. Головною метою документа є підвищення рівня дотримання принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків відповідно до Положень Національного плану дій, що мають бути відтворені у відомчих, регіональних та місцевих планах, програмах діяльності. Національний план дій став одним з основних документів щодо впровадження гендерної політики в секторі безпеки й оборони.

У 2018 році була затверджена Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, спрямована на укріплення інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності з комплексним підходом до подолання інституційних обмежень у сфері гендерної рівності, зокрема удосконалення нормативно-правової бази; урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку; удосконалення механізму проведення гендерно-правової експертизи тощо.

Крім того, Україна зобов'язалася гарантувати однакові можливості за ознакою статі, приєднавшись до низки міжнародних договорів, зокрема Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW або Жіноча конвенція) (1980), Загальної декларації прав людини (1948), Конвенції про політичні права жінок (1952), Міжнародного пакту з прав людини (1966), Конвенції ООН з прав жінок (1952), Пекінської декларації та Платформи дій (1995), Хартії основних прав Європейського Союзу (2000), Декларація Тисячоліття Організації об'єднаних націй (2000), тощо.

Завдяки активній роботі щодо впровадження рівних прав та можливостей скасовано низку нормативно-правових актів, які раніше перешкоджали професійній реалізації жінок. Найважливішими здобутками є такі:

1) скасування у грудні 2017 року наказу Міністерства охорони здоров'я № 256 від 1993 року, яким було визначено перелік із 450 заборонених для жінок професій. Серед галузей, де жінкам було заборонено працювати, були підземні роботи, водіння деяких видів вантажного та пасажирського транспорту, робота в машинному відділенні корабля, низка будівельних спеціальностей тощо. Також жінка не могла бути машиністкою метро, водійкою автобуса, пожежною. Скасування цього наказу стало важливим кроком до забезпечення прав жінок у сфері працевлаштування та недискримінації за ознакою статі;

2) ухвалення у вересні 2018 року Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях», що надало рівні можливості чоловікам та жінкам для укладання контракту на військову службу, рівний доступ до військових звань, посад, рівний обсяг відповідальності під час служби. Законом дозволено призначати жінок у добовий наряд, проте із дотриманням законодавства про охорону материнства й дитинства. Новий закон скасовує обмеження щодо служби жінок у військовому запасі, а від військових зборів тепер звільнятимуть не всіх жінок-військовослужбовців, а лише вагітних тощо.

Збільшення кількості нормативно-правових актів і виконання міжнародних зобов'язань України змушує вдатися до пошуку нових методик і механізмів оцінки стану забезпечення гендерної рівності, розширення прав та можливостей жінок і чоловіків. Серед таких є гендерний аудит, гендерне бюджетування, гендерно-правова експертиза актів законодавства та проектів нормативно-правових актів тощо. Результатом впровадження гендерної рівності має бути забезпечення однакового ставлення до всіх громадян незалежно від соціальних чи інших обставин, однакових можливостей доступу до державних гарантій для всіх громадян незалежно від статі або інших ознак.

Таким чином, загальна концепція гендерної політики в Україні існує. Але вона містить переважно загальні напрями розвитку політики, рекомендації щодо поліпшення гендерної рівності, недосконалу законодавчу базу та механізми. Тому актуальним питанням лишається спільна робота законодавців, науковців, громадських організацій щодо запровадження ефективної системи заходів, створення необхідних інституцій, напрацювання чітких механізмів впровадження задекларованих норм і пріоритетів у реальне суспільне життя.

Література:

1. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад. Доступно з: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/hartiya_ukr_0.pdf

2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 30, ст. 141. Доступно з: http://zakon.rada.gov.ua.

3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005. № 52, ст.561. Доступно з: http://zakon.rada.gov.ua.

Цубенко Дар'я Володимирівна,
Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України, магістр дипломатії,
слухач факультету публічного управління та адміністрування,
магістр дипломатії

ЛІДЕРСТВО В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У XXI ст. лідерство є одним із головних чинників, від якого залежить успішне втілення державної політики. На розвиток лідерства сьогодні спрямовуються зусилля у багатьох країнах світу. Дипломатична служба – це державна служба особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності посадових осіб дипломатичної служби, пов'язаній з реалізацією зовнішньої політики України, захистом національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, а також прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном [4]. Ефективне лідерство на дипломатичній службі має позитивний вплив на досягнення результатів, посилює конкурентоспроможність на міжнародній арені. Аналіз останніх досліджень свідчить про те, що тема керівництва і лідерства в системі дипломатичної служби України перебуває в полі зору вітчизняних науковців: Р. Палагусинець, А. Гончарова, О. Столяр, В. Попов.

Метою публікації є обґрунтування засад розвитку лідерства в системі органів дипломатичної служби в умовах її реформування. У тексті Комунікаційної стратегії Міністерства закордонних справ України 2021 р. зазначено, що уся діяльність МЗС України побудована відповідно до принципів проєктного управління – доцільність, лідерство, взаємодія, динамічне планування, оцінка ефективності, підзвітність, підконтрольність [2]. Український науковець Р.В. Палагусинець зазначає, що лідерство – це здатність управляти та здійснювати контроль за всіма процесами; орієнтованість на досягнення необхідних стратегічних цілей, прийняття обґрунтованих рішень; отримання високих показників діяльності і бажаного перспективного результату [3, с.232–233]. Лідерство складається з таких компонентів: емоційного, ділового та інформаційного. «Емоційний» лідер – це людина, до якої співробітник може звернутися з особистими проблемами, за порадою, співчуттям. З «діловим» лідером добре працюється, він може організувати справу, налагодити необхідні ділові взаємозв'язки, забезпечити успіх справи. До «інформаційного» лідера усі звертаються з питаннями, оскільки він

ерудит, може пояснити суть справи, допомогти знайти потрібну інформацію. Найкращим є той керівник-лідер, який поєднує всі три компоненти [1, с.261]. В умовах соціальних трансформацій, які відбуваються в Україні, доцільним є питання гендерних аспектів лідерства в системі дипломатичної служби України. У липні 2020 р. в Міністерстві закордонних справ України відбулося перше засідання Комісії з питань гендерної рівності. Ініціатива МЗС України із забезпечення гендерної рівності має на меті просування жіночого лідерства у сфері дипломатичної діяльності та розширюватиме можливості жінок-дипломатів на рівні прийняття політичних рішень. Україна взяла зобов'язання з виконання ключових міжнародних стандартів із забезпечення гендерної рівності шляхом укріплення інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності з комплексним підходом до подолання інституційних обмежень, зокрема у сфері дипломатичної служби [6]. Політичний лідер – це досвідчена, далекоглядна, сміливa та відповідальна особистість, здатна до аналізу і прогнозування, яка є авторитетом для соціального оточення, володіє природними й інтелектуальними можливостями впливу на нього, вміє об'єднати маси задля реалізації ідеї, якій присвятила себе. Саме жінки-лідери схильні до компромісів, мирних форм діяльності, комплексного бачення проблем, врахування перспективи під час прийняття будь-якого рішення, за спільних дій із політиками-чоловіками дають змогу об'єднати зусилля в досягненні важливих соціальних і політичних цілей країни [5, с. 70].

Отже, сьогодні одним з основних акцентів у менеджменті дипломатичної служби України є необхідність створення ефективних лідерів, системи відбору на керівні посади кандидатів із сильними лідерськими якостями. У процесі цілеспрямованої діяльності посадових осіб дипломатичної служби розвиваються лідерські здібності. Володіння лідерськими компетенціями в системі дипломатичної служби України передбачає здатність до колективної взаємодії, дозволяє значно підсилити керівні дії менеджера відповідних державних органів у сфері зовнішніх зносин, вивести українську дипломатію на світовий рівень.

Література:

1. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; [редкол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), О.Ю. Оболенський (заст. голови) та ін.]. – К. ; Одеса : НАДУ, 2013. – Т. 2. – 348 с.

2. Комунікаційна стратегія Міністерства закордонних справ України / МЗС України. 26.03.2021. URL : https://mfa.gov.ua (дата звернення: 05.04.2021).

3. Палагусинець Р. В. Механізм формування інтелектуального капіталу дипломатичної служби в державному управлінні : дис. … докт. наук з держ. управл.: 25.00.02 : механізми державного управління / Палагусинець Ростислав Васильович; Інст. закон. Верховної Ради України. – Київ, 2021. – 447 с.

4. Про дипломатичну службу : закон України від 07.06.2018 № 2449-VIII / Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text (дата звернення: 05.04.2021).

5. Сєкунова Ю.В., Товкун І.І. Політичне лідерство в Україні: жіночий аспект // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія : Історичні науки. Том 30 (69). № 4. – 2019. – С. 69–73.

6. У МЗС обговорили стан забезпечення рівності жінок і чоловіків / МЗС України. 14.07.2020. URL : https://www.kmu.gov.ua/news/u-mzs-obgovorili-stan-zabezpechennya-rivnosti-zhinok-i-cholovikiv (дата звернення: 05.04.2021).

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Архіпова Анастасія Ігорівна,
Житник Оксана Миколаївна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», здобувачки вищої освіти СВО бакалавр, ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сьогодні, умови економічного середовища, у якому свою діяльність провадять суб'єкти господарювання, характеризуються плинністю, тобто зазнають постійних змін. У результаті останнього виникає нагальна потреба пошуку ефективного інструментарію, котрий би міг забезпечити стабільну, а головне прибуткову діяльність господарюючим суб'єктам. У цьому випадку, власне, потенціал, який являє собою інтегровану сукупність можливостей, здібностей та ресурсів, і стає тим вагомим елементом у процесах підвищення результативності функціонування вітчизняних підприємства. Від рівня результативності використання саме кадрового складника залежать можливість досягнення належного конкурентоспроможного рівня, високих кінцевих показників та забезпечення сталого розвитку суб'єкта господарювання загалом [1, с.239].

Насамперед, на нашу думку, доцільним буде здійснити розгляд таких категорій, як «трудові ресурси» та «трудовий потенціал». Загалом під трудовими ресурсами прийнято розуміти узагальнене поняття, яке охоплює працездатне населення держави, яке може брати участь у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. У свою чергу, трудовий потенціал – це сукупність трудових можливостей, які формуються під впливом багатьох чинників і можуть ефективно використовуватися в господарській діяльності [2, с. 96–97]. Так, ґрунтуючись на розглянутих поняттях, можемо сказати, що кадровий потенціал підприємства – це наявні та потенційні здібності та можливості працівників, як колективу, які використовуються й можуть бути використані в певний момент часу для забезпечення ефективного формування конкурентних переваг та досягнення поточних і стратегічних цілей підприємства [1, с. 241].

Надалі ми з'ясуємо фактори, на основі взаємодії яких формується та розвивається кадровий потенціал господарюючого суб'єкта. У загальному вигляді всі ці фактори можна розподілити на п'ять основних

груп: економічні (фінансові, виробничі, ринкові); політичні (державні та міжнародні); духовні (культурні, освітні та релігійні); соціальні (демографічні, інституціонально-нормативні й соціально-структурні); біологічні (медичні, екологічні та географічно-кліматичні). Щоправда, умови підбору та якісні характеристики кадрового потенціалу залежать не стільки від одного певного фактора, скільки від їх інтеграції [3, с.3].

Варто зауважити, що для ефективного використання та управління кадровим потенціалом суб'єкта господарювання, та задля підвищення його конкурентоспроможності необхідним є впровадження обдуманої кадрової політики. Під останнім ми розуміємосистему заходів і процедур формування, відтворення, розвитку та використання працівників, створення оптимальних умов їхньої праці, а також мотивації. Отже, можна виділити такі основні завдання кадрової політики: своєчасне забезпечення підприємства персоналом відповідно до стратегії розвитку; створення умов реалізації, передбачених трудовим законодавством, прав та обов'язків громадян; раціональне використання персоналу; формування й підтримання ефективної роботи підприємства.

З огляду на все вищесказане, можна сформулювати основні напрями підвищення ефективності використання кадрового потенціалу підприємства: формування та використання кадрового резерву; формування та щорічний перегляд кадрової політики на підприємстві задля її відповідності сучасним умовам; формування ефективної стратегії підвищення ефективності використання кадрового потенціалу; формування ефективної системи мотивації персоналу підприємства; прискорення темпів зростання продуктивності праці [2, с.97].

Отже, можемо зробити висновок, що сьогодні суб'єкти господарювання вимушені здійснювати свою діяльність в умовах економічної нестабільності та динамічних ринкових змін. У такій ситуації саме кадровий потенціал підприємства можна назвати головним стратегічним чинником його конкурентоспроможності. Однак з огляду на ситуацію, яка склалася в системі кадрового забезпечення вітчизняних підприємств, актуальною проблемою є поглиблене дослідження формування та підвищення ефективності використання цього складника. Так, з метою підвищення здатності персоналу до генерування нових ідей, постійного покращення професійно-кваліфікаційного рівня працівників, їхнього вміння адаптуватися до сучасних умов виробництва, необхідно продукувати результативну систему управління кадровим потенціалом і розробляти відповідну програму управління ним.

Література:

1) Корінь М. В. Управління розвитком кадрового потенціалу підприємств в сучасних умовах/ М. В. Корінь, О. О. Шевченко, О. О. Шовкопляс // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. № 60. С. 238–245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_60_34

2) Скорук О. В. Теоретичні основи формування та використання кадрового потенціалу суб'єктів підприємництва //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. №. 7 (3). С. 95-98.

3) Міненко М. А., Альохін Д. І. Управління кадровим потенціалом суб'єктів господарювання. Ефективна економіка. 2019. № 9. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/5.pdf

Бойко Валентина Вячеславівна,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"к.ю.н., доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ АСПЕКТІВ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ВИДАТКАМИ

Процесуальні аспекти виконання державного бюджету за видатками визначаються великою кількістю нормативних актів, що створює певні труднощі при визначенні місця та бюджетних повноважень конкретних органів на цій стадії бюджетного процесу.

Порядок виконання закону про Державний бюджет України визначається главою 8 Бюджетного кодексу України «Виконання державного бюджету України», Постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 № 415 «Порядок використання коштів резервного фонду бюджету», Постановою від 04.03.2002 № 256 «Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету» тощо; затвердженою Наказом Міністерства фінансів України від 28.01.2002 р. № 57 Інструкцією про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету.

Цей перелік нормативних актів не є остаточним, загалом бюджетно-процесуальні норми призначені не лише для регулювання руху бюджетних коштів, а й для створення правової моделі, яка дозволить уникнути невизначеності в діях та неоднозначності в розумінні учасниками бюджетного процесу сутності встановлених правил. Після прийняття ці акти реалізуються шляхом здійснення узгоджених дій щодо забезпечення надходжень та їх зарахування до бюджету з метою подальшого розподілу на фінансування визнаних публічних потреб [1, с. 84]. Відповідні дії вчиняються органами, що мають на це конкретні бюджетні повноваження.

Так, забезпечення виконання Державного бюджету України, схваленого Верховною Радою, відповідно до п. 6 ст. 116 Конституції України та ст. 42 БК України, покладено на Кабінет Міністрів України, що спрямовує та координує роботу міністерств та інших органів виконавчої влади [2; 3]. Статтею 29 ЗУ «Кабінет Міністрів України» визначено

повноваження Кабінету Міністрів України з розроблення і забезпечення виконання Державного бюджету України [4]. Однак, слід зазначити, що положення, викладені в цій статті, мають переважно відсильний характер, оскільки без звернення до спеціальних нормативно-правових актів, таких як БК України, Регламент Верховної Ради України тощо, неможливо з'ясувати процесуальні аспекти виконання бюджету як загалом, так і за видатками зокрема.

Аналіз нормативно-правових актів, що регулюють процедуру виконання бюджетів, свідчить про відсутність чіткого зв'язку між загальними й спеціальними правилами. Так, ст. 48 БК України [3, ст. 48] встановлено, що в Україні застосовується казначейська форма обслуговування Державного бюджету України, а ст. 49 передбачено, що Казначейство України здійснює платежі за дорученнями розпорядників бюджетних коштів, тобто здійснює операції з бюджетними коштами. Натомість, у ст. 120 БК України йдеться про зупинення операцій з бюджетними коштами. Однак, у БК України не надано визначення поняття «операція з бюджетними коштами», а зі змісту ч. 1 ст. 120 БК України такі операції можна розуміти як будь-які операції зі здійснення платежів з рахунку розпорядника бюджетних коштів. Зі змісту ж п. 4 Порядку зупинення операцій з бюджетними коштами [5] випливає, що операціями з бюджетними коштами є операції на рахунках розпорядників та/або одержувачів бюджетних коштів, тобто здійснення не тільки платежів, а й надходжень на ці рахунки.

З огляду на вищевикладене, можна зазначити, що значна частина нормативно-правових актів, які стосуються виконання бюджету, є складними, і що бюджетне законодавство характеризується великою кількістю упущень та суперечностей, наслідком чого є велика кількість порушень, які беззмінно тримаються на високому рівні протягом всього часу незалежності нашої держави.

Література:

1. Чернадчук В. Д. Бюджетні правовідносини в Україні: теорія, практика та перспективи розвитку: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2010. 419 с.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50. С. 1778. Ст. 572.

4. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.

5. Про затвердження Порядку зупинення операцій з бюджетними коштами : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 січня 2011 № 21. Урядовий кур'єр. 2011. № 20 (3 лютого). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/21-2011-%D0%BF

6. Бойко В.В. Правове регулювання виконання державного бюджету України за видатками: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2020. 217 с. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/Boiko _dis.pdf

Бабенко Тетяна Володимирівна,
Національний університет «Полтавська політехніка»,
магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

У нових соціально-економічних умовах роль держави суттєво змінюється. Закон України «Про охорону праці» вперше чітко визначив політику держави у сфері захисту інтересів як найманих працівників, так і роботодавців у трудовому процесі, законодавчо закріпив право працівника на безпечну працю. Згідно з цим Законом роль держави та її інститутів в охороні праці не зводиться до створення правових норм і адміністративного нагляду. Держава розробляє й реалізує заходи, спрямовані на створення цілісної системи державного управління охороною праці, організує контроль за виконанням відповідних законодавчих і нормативних актів, координує діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади в цій сфері, ініціює розробку конкретних програм у галузі безпеки та гігієни праці, стежить за їх виконанням.

Управління охороною праці — це підготовка, прийняття і реалізація правових, організаційних, науково-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я й працездатності людини в процесі трудової діяльності . Основними завданнями управління охороною праці є: опрацювання заходів щодо здійснення державної політики з охорони праці на регіональному і галузевому рівнях, а також підготовка, прийняття та реалізація заходів, спрямованих на:

забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці;

забезпечення утримання в належному стані виробничого устаткування, будівель і споруд;

пропаганду охорони праці;

облік, аналіз та оцінку стану умов і безпеки праці;

забезпечення страхування працівників від нещасного випадку на виробництві та профзахворювання.

Державне управління формулює державну політику в галузі охорони праці — пріоритет життя і здоров'я працівника щодо результатів виробничої діяльності. Держава приймає нормативно-правове законодавство в галузі охорони праці, встановлює обов'язки, права і відповідальність щодо проведення державної політики, створює відділи з питань охорони праці при держадміністраціях, навчально-методичні й

експертно-технічні центри, систему нагляду за охороною праці, санітарно-епідеміологічні служби, органи пожежної, екологічної безпеки, фонд соціального страхування від нещасних випадків і профзахворювань та інші наглядові і контролюючі органи, а також систему виробничо-технічного, інформаційного, наукового й фінансового забезпечення діяльності в галузі охорони праці.

Державна політика управління охороною праці визначена в Законі України "Про охорону праці" і грунтується на принципі пріоритетності життя людини відносно результатів виробничої діяльності.

Відповідно до Указу Президента України від 24.05.2000р. №717/2000 "Основні напрями соціальної політики на період до 2004 року" головною метою державної політики в галузі охорони праці на 2001-2004 р. є суттєве зниження рівня виробничого травматизму та професійної захворюваності.

Державне управління охороною праці здійснюється шляхом сукупності скоординованих дій, спрямованих на забезпечення безпечних і здорових умов праці, таких структур: органів державного управління охороною праці, органів місцевого самоврядування за участю об'єднань роботодавців, професійних спілок та інших представницьких органів з реалізації основних напрямів соціальної політики в галузі охорони праці.

Управління охороною праці на всіх рівнях - державному, регіональному, галузевому, на рівні підприємств і підприємців - базується на законодавчих і нормативно-правових актах про охорону праці.

Подолання кризових явищ у сфері охорони праці потребує проведення комплексу невідкладних та першочергових державних заходів.

Державні заходи мають передбачати:

- забезпечення реалізації Національної, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища шляхом упровадження системи багатоканального фінансування;
- створення такої нормативно-правової бази з охорони праці, яка б відбивала реформування економічних відносин і забезпечувала економічну доцільність робіт без порушення вимог законодавства про охорону праці;
- удосконалення дозвільної системи та системи ліцензування певних видів діяльності для^забезпечення контролю за розробкою й упровадженням безпечних технологій, засобів захисту працівників тощо;
- розроблення й упровадження ефективного механізму взаємодії органів державного управління охороною праці та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві;
- створення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з охорони праці, забезпечення належного рівня освіти працівників з питань охорони праці;

• вжиття заходів, що сприяють зацікавленості роботодавця у створенні на підприємстві здорових і нешкідливих умов праці шляхом заснування спеціальної номінації в конкурсі "Кращий роботодавець року", оприлюднення через ЗМІ позитивного досвіду роботи з охорони праці кращих підприємств, створення районних і міських відповідних дошок пошани тощо;

• формування свідомого ставлення дітей, населення, працівників до питань охорони праці шляхом інформаційно-роз'яснювальної роботи через ЗМІ;

• налагодження інформаційного забезпечення у галузі охорони праці на основі використання інформаційних комп'ютерних мереж;

• підвищення рівня компетентності у правових, соціально-економічних, організаційно-технічних та медико-профілактичних питаннях працівників органів управління охороною праці регіонального та галузевого рівнів, а також сторін соціального партнерства, які формують об'єкти управління охорони праці в розділі "Охорона праці" колективного договору регіональних і галузевих угод;

• активізацію участі профспілок у формуванні та реалізації системи управління охороною праці на регіональному, галузевому рівнях та на рівні підприємства;

• забезпечення належного громадського контролю з боку професійних спілок за дотриманням законодавства про охорону праці через виборні органи і представників профспілок та уповноважених найманими працівниками осіб на підприємстві.

До першочергових завдань у сфері управління охороною праці належать:

• подальше вдосконалення і нормативно-правове укріплення системи державного управління охорони праці, необхідність якого визначається тим, що створена раніше й достатньо ефективна у стабільних умовах система державного управління охороною праці почала давати збої в умовах динамічного розвитку соціально-економічних процесів у суспільстві та реформування центральних органів виконавчої влади;

• удосконалення взаємодії між органами, які здійснюють функції управління охороною праці, та страховими експертами з охорони праці, з'ясування функцій та обов'язків Фонду соціального страхування від нещасних випадків, покладених на страхових експертів з охорони праці;

• • створення умов для забезпечення ефективної взаємодії всіх соціальних партнерів, сприяння розвитку соціального партнерства у сфері охорони праці;

• підвищення ролі профспілок, активізація їх діяльності у сфері охорони праці;

• активізація участі працівників та громадських структур (у тому числі уповноважених трудових колективів) у вирішенні питань охорони праці;

• забезпечення реалізації прав працюючих на відшкодування шкоди у випадку виробничого травматизму, активне впровадження системи соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань, опрацювання пропозицій щодо вдосконалення національної системи страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

• формування більш відповідального ставлення до питань охорони праці з боку керівників усіх підприємств, установ, організацій, підвищення статусу служб охорони праці, недопущення їх ліквідації або скорочення кількості працівників цих служб;

• прискорення перегляду нормативної бази в галузі охорони праці з метою її актуалізації;

• підвищення професійного рівня працівників служб охорони праці;

• підготовка фахівців, спроможних у нових економічних і правових умовах на високому рівні опрацьовувати нормативно-правові акти;

• створення системи інформаційного забезпечення підприємств нормативно-правовими актами з питань охорони праці;

• урахування всіх факторів, що спричиняють виробничий травматизм і професійні захворювання. У цьому плані вирішальною є реалізація заходів, передбачених Національними програмами поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Болдирєва Людмила Миколаївна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доцент кафедри менеджменту і логістики, доктор економічних наук, доцент

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

За сучасних умов господарювання для забезпечення безперебійної діяльності вітчизняних підприємств, а особливо в період нестабільної економічної ситуації і коливань валютних курсів, варто приділяти увагу фінансовій логістиці. Вона реалізується на основі системного підходу щодо формування механізму управління фінансовими потоками підприємств. В цілому вона забезпечує підприємство фінансовими ресурсами із оптимальними витратами у часі та просторі. Щоправда фінансова логістика дещо вужча за таке поняття як фінансовий менеджмент.

Перед підприємствами виникає низка проблем пов’язаних із браком власних коштів для забезпечення довгострокових інвестицій та поточною діяльністю, а в результаті й з процесом управління фінансовими потоками. Для підвищення ефективності діяльності підприємств

необхідно визначити вузькі місця в управлінні саме фінансовими потоками.

Під фінансовим потоком прийнято розуміти спрямований рух фінансових ресурсів, що формується як в логістичній системі, так і за її межами. Функцією фінансового потоку є обслуговування конкретних матеріальних, інформаційних і транспортних потоків, а також різного роду операцій у взаєминах господарюючих суб'єктів шляхом спрямованого переміщення фінансових коштів [1]. Метою фінансового потоку є безперебійне забезпечення і переміщення фінансових ресурсів і створення запасів. Згідно теорії та практики процес управління фінансовими потоками підприємства необхідно розглядати у комплексі з управлінням іншими видами потоків, тобто певної логістичної системи. У свою чергу фінансова логістика (ФЛ) є наукою «про управління фінансовими потоками та взаємозв'язки між ними у відкритих фінансово-економічних системах на основі інформації по організації матеріальних потоків відповідно до загальних цілей і критеріїв ефективності». Головним завданням ФЛ є управління фінансовими потоками з метою збільшення вартості бізнесу [2].

Науковці переконані, що логістичний підхід до управління фінансовими потоками вітчизняних підприємств повинен відповідати конкретним вимогам. До таких вимог варто віднести:

- можливість адаптації механізму управління до зміни умов управління фінансовими ресурсами;
- адаптація до конкретного підприємства чи групи підприємств;
- об'єктивність і достовірність прогнозів, планів і фактичних показників, які використовуються;
- відповідність планових і фактичних показників, які використовуються;
- можливість застосування для максимальної кількості управлінських рішень в контексті інших видів діяльності підприємства, зокрема інноваційно-інвестиційної, операційної [2; 3].

Також фінансова логістика займається питаннями управління, раціоналізації грошових потоків підприємств, оптимізації, аналізом робочого капіталу і факторів, які впливають на рух грошових коштів.

Для ефективного контролю дебіторської і кредиторської заборгованості розраховувати на щомісячній основі коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості – DSO (Days sales outstanding) і кредиторської заборгованості – DPO (Days Payable outstanding). Ці коефіцієнти розраховуються в днях, а також для розрахунку цих коефіцієнтів використовується Roll Back метод [4].

Як приклад, можна навести ТОВ «ЖЕФКО Україна» являється частиною міжнародної Групи GEFCO. Компанія приділяє особливу увагу фінансовій логістиці, а саме: розроблені методичні рекомендації по кредитній політиці, роботі з дебіторською заборгованістю, управлінню оборотним капіталом, також для кожної дочірньої компанії поставлені KPI (показники ефективності) по DSO і DPO, розроблена система ана-

лізу і контролю робочого капіталу (WRC) і Cash Flow (грошових потоків), створюються резерви сумнівних боргів, налагоджена робота по стягненню простроченої дебіторської заборгованості. Практично всі клієнти (а це великі міжнародні компанії) також є прикладами ефективної фінансової логістики, про що свідчить їх підхід до укладання договорів, якісний документообіг і своєчасність оплат [4].

Таким чином, фінансові потоки взаємопов'язані з матеріальним і супутніми йому потоками. Розрахунок і планування оптимальних параметрів фінансових потоків допоможуть мінімізувати загальні витрати підприємства.

Література:

1. Ачкасова Л.М. Аспекти управління фінансовими потоками в логістиці. Економіка транспортного комплексу. 2018. Вип. 31. С. 110–121.

2. Говорушко Т.А., Обушна Н., Собко Н. Особливості управління системою фінансової логістики підприємства в ринковому середовищі. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2013. № 2. С. 53–62.

3. Концева В.В., Костенко С. Фінансові потоки в логістичних системах. Вісник Національного транспортного університету. 2009. № 19. С. 54–62.

4. Власенко Л. Фінансова логістика набуває популярності. Logist.fm від 12 листопада 2019 р. URL: https://logist.fm/.

Гаврильєва Алла Олександрівна,
Управління соціального захисту населення
Шевченківської районної у м. Полтаві ради, головний спеціаліст
відділу по наданню всіх видів соціальних допомог
та компенсацій

УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Створення ефективної системи управління сферою соціального захисту населення є важливою складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу. В сучасних умовах поширення коронавірусу в Україні та світі система соціального захисту населення потребує ефективного публічного управління для забезпечення її стабільності та можливості виконувати захисну функцію для громадян держави. Тому дослідження цієї проблеми є досить актуальним для подальшого реформування та розвитку ефективної та потужної системи публічного управління у сфері соціального захисту населення в Україні.

Публічна політика у сфері соціального захисту населення є одним із головних напрямків діяльності держави та важливим фактором забезпечення соціальних потреб населення. Публічна політика має бути спрямована на реалізацію мети, що відповідає ст.46 Конституції Укра-

їни, відповідно до якої громадяни мають право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом [1].

В Україні публічна політика у сфері соціального захисту населення реалізується через систему центральних та місцевих органів влади, які здійснюють забезпечення соціальних прав і гарантій громадян на основі основних конституційних принципів соціальної держави – рівності та соціальної справедливості. Згідно з цими принципами, публічне управління соціальним захистом населення спрямоване на забезпечення захисту громадян, надання їм соціальних гарантій, визначення належних державних соціальних стандартів та нормативів.

На сьогодні публічне управління сферою соціального захисту населення є складним процесом та характеризується низкою проблем, пов'язаних з недосконалістю законодавства у сфері соціального захисту населення; повільним впровадженням структурних змін щодо підвищення адресності соціальної допомоги; відсутністю взаємоузгодження різних програм соціальної допомоги населенню; недосконалістю трансформації структурних підрозділів соціального захисту населення; неналежним фінансуванням соціальної сфери; необхідністю підготовки державних службовців у зв'язку з реформуванням системи соціального захисту населення та забезпечення діяльності органів Національної соціальної служби тощо.

Функціонування територіальних органів Національної соціальної служби на регіональному та субрегіональному рівнях дозволить встановити єдині стандарти соціальної підтримки та здійснювати контроль за їх дотриманням; уникнути проблеми дублювання функцій та повноважень на різних рівнях виконавчої влади; сприятиме розвитку соціальних послуг, якісних сервісів, наближених до громадян, розширенню можливостей для одержання соціальних послуг, поліпшення їх якості, створення та розвиток якісних соціальних сервісів для населення в громадах, за місцем проживання та вчасна організація спеціалізованих соціальних послуг. Соціальні послуги мають стати максимально доступними для найменш захищених громадян – людей похилого віку, осіб з інвалідністю, людей та сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах [2].

Варто зазначити, що подібні реформи необхідно проводити з урахуванням зарубіжного досвіду країн, які на сьогодні ефективно реалізують політику у сфері соціального захисту населення. Зокрема, державне регулювання соціальної політики ЄС відбувається шляхом формування каталогу основних соціальних прав працівників та фундаментальних прав громадянина ЄС, заснованих, зокрема, на принципі соціальної справедливості та рівності громадян, а також шляхом прийняття низки правових актів у сфері трудових відносин і відносин у сфері соціального забезпечення.

Сучасна європейська соціальна модель заснована на моделі соціальної справедливості. Вона передбачає єдність дій держави і громадянського суспільства, спрямованих на задоволення основних матеріальних потреб усіх громадян, на їх участь у житті суспільства та на посилення соціальної згуртованості [3].

Досвід публічного управління соціальними відносинами у ЄС має для України велике значення у процесі реформування українського суспільства та забезпечення соціальної політики відповідно до міжнародних стандартів. Приведення державної політики у сфері соціального захисту населення відповідно до міжнародно-правових, зокрема до європейських, стандартів є важливою передумовою успішної європейської інтеграції України.

Література:

1. Конституція України – [Електронний ресурс] Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

2. Національна соціальна сервісна служба зробить систему соціального захисту більш адресною та ефективною – [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.msp.gov.ua/news/19281.html

3. Соціальна політика Євросоюзу та її основні моделі – [Електронний ресурс] Режим доступу: https://pidru4niki.com/1048030448566/pravo/sotsialna_politika_yevrosoyuzu_osnovni_modeli

Діденко Дарія Сергіївна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», студентка четвертого курсу ННІ ФЕМ

НАСЛІДКИ COVID-19 ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Подорож – найцікавіший спосіб познайомитися з незнайомцями та дослідити нові місця, якщо на маршруті немає хвороб, злочинів та катастроф. Однак більшу частину часу, маючи належне ноу-хау, ризики можна звести до мінімуму або зменшити, а щоденники подорожей заповнюють незабутніми враженнями. Епідемії та пандемії дві найстрашніші новини для мандрівників та організаторів. У таких випадках уникнути захворювання може бути важко або неможливо. Крім того, ризикують не тільки мандрівники, а й інші люди, з якими вони контактують під час подорожі. На кінець січня майже 10 000 людей були заражені по всьому світу, понад 98% з них були в Китаї, і майже три чверті були в провінції Хубей. У наступні дні кількість заражених людей зросла в середньому приблизно на 3000 на день. Також зросли випадки за межами Китаю. За даними ВООЗ, вірус поширився в 115 країнах, і за два місяці померло майже 4300 людей. ВООЗ 11 березня 2020 року COVID-19 називає пандемічною хворобою [1].

Страх перед COVID-19 призвів до значної невизначеності та хаотичних умов у багатьох галузях. Туристична галузь зазнала різкого падіння доходів і є економічним сектором серед найбільш сильно постраждалих від пандемії. Шок впливає як на попит (обмеження свободи пересування, закриття кордонів, страх гостей перед зараженням), так і на пропозицію (закриття закладів розміщення та громадського харчування, а також розважальних закладів, що використовуються для туризму). То ж який вплив Covid-19 здійснив на туристичну галузь проаналізуємо далі.

Міжнародні подорожі майже повністю зупинилися в кінці березня 2020 року. Після зупинки більшості міжнародних кордонів, кількість прибулих зменшилася на 97% у квітні, 96% у травні та 91% у червні [2]. Потім результати трохи збільшились до 80% у липні та 77% у серпні після того, як деякі пункти призначення поступово відновлювали свої кордони під час літнього сезону. Однак, коли випадки зараження коронавірусом знову зростали в деяких частинах світу, багато напрямків знову ввели або посилили обмеження на поїздки, включаючи примусові карантини чи інші заходи, що призвело до 80% зменшення кількості прибулих у грудні та 83% у січні 2021 року [3].

Діяльність, пов'язана з туризмом, також зазнала негативного впливу через внутрішні процеси. Нещодавнє поширення вірусу (з державними карантинними заходами або без них) призводить до помітного зменшення так званого «соціального споживання». Обмеження включають відвідування ресторанів, внутрішній туризм, відвідування культурних заходів, ярмарків. Кілька визначних подій уже відкладено або навіть скасовано у багатьох країнах. З огляду на велику кількість ануляцій, авіакомпанія скоротила плани польотів майже вдвічі.

Таким чином, можна зробити висновок, що найбільш критичним фактором ризику медичної кризи є ризик поширення епідемій або пандемій. Такі швидко поширювані інфекції активно взаємодіють із системою міжнародного туризму. З одного боку, туризм сприяє поширенню епідемій по всьому світу завдяки високій мобільності; однак спалах епідемії також впливає на туризм.

Література:

1. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (UNWTO World Tourism Organization) [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.world-tourism.org.

2. Офіційне видання Всесвітньої туристичної організації: UNWTO World Tourism Barometer [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.world-tourism.org.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.org.ua.

Дурман Микола Олександрович
Херсонський національний технічний університет, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, доктор наук з державного управління, доцент, заслужений працівник освіти України
Темніков Олександр Олександрович
Херсонський національний технічний університет, студент другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Вирішення проблеми залучення інвестицій потребує розробки й упровадження в практику спеціальних механізмів та інструментів формування інвестиційного клімату в державі. Цей інвестиційний клімат повинен забезпечувати організаційні процеси залучення інвестицій, цільове використання коштів та матеріальних активів, що інвестуються, а також реінвестицію чи виведення отриманого прибутку. Нарощування обсягу інвестицій і підвищення ефективності їх використання є необхідною умовою структурної перебудови й економічного зростання. Головне завдання держави у формуванні інвестиційного клімату полягає в тому, щоб забезпечити функціонування інвестиційного процесу, який би задовольняв потреби простого та розширеного відтворення в Україні [ ].

Для побудови ефективного механізму державного управління процесом інвестування важливо правильно визначити сутність інвестицій, їх вплив на ефективність інвестиційного процесу і розкрити форми їх існування та характер взаємозв'язку. Хоча іноді можна зустріти думку, що держава не є ефективним інвестором, оскільки може формувати державну інвестиційну політику «під себе», проте саме такий підхід дає можливість розвивати наукоємкі сфери виробництва або інвестувати кошти в проєкти, які мають не тільки економічну привабливість, але й соціальну направленість. Таким чином можна регулювати напрямки залучення коштів, створюючи відповідні вектори стимулювання інноваційної діяльності [ ].

Зазвичай у процесі планування своєї бізнес-діяльності іноземні інвестори вивчають інвестиційну привабливість різних країн світу. Для уніфікації цих даних створено міжнародні рейтинги, що порівнюють інвестиційний клімат. Так, Світовий банк щорічно публікує дослідження Doing Business, яке відображає рейтинг легкості ведення бізнесу у 190 країнах світу за такими критеріями як реєстрація бізнесу, отримання дозволу на будівництво, реєстрація власності, кредитування, захист прав інвесторів, оподаткування, забезпечення виконання

контрактів тощо. За даними Doing Business 2020, Україна піднялася на сім позицій у порівнянні з 2019 роком та зайняла 64 місце. Серед найближчих до нас країн Грузія зайняла 7 місце, Польща – 40, Молдова – 48, Білорусь зайняла 49 місце, у першу трійку увійшли Нова Зеландія, Сінгапур та Гонконг [ ].

Формування інвестиційного клімату через розробку та запровадження дієвої державної інвестиційної політики відбувається як через ухвалення Законів України та підзаконних нормативно-правових актів (Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України тощо), так і через укладання великої кількості міжурядових договорів про сприяння та взаємний захист інвестицій, які укладаються урядом України із урядами відповідних країн, та якими регулюються основні питання взаємин сторін такого договору в галузі інвестиційної діяльності.

Проте не лише дієва державна інвестиційна політика формує інвестиційний клімат. Останнім часом, поміж інших негативних факторів, які впливають на інвестиційну привабливість країни, інвестори відзначають корупцію та недовіру до судової системи. Саме ці два чинника є лідерами у створенні перешкод за результатами регулярного опитування іноземних інвесторів в Україні, яке Dragon Capital, Європейська Бізнес Асоціація та Центр Економічної Стратегії провели в квітні 2019 року. Разом з тим, військовий конфлікт на сході країни все менше хвилює інвесторів.

Тож для підвищення конкурентоспроможності економіки України слід формувати привабливий інвестиційний клімат, для чого необхідно здійснити розробку та впровадження на державному рівні системної Стратегії залучення інвестицій в Україну. Ця Стратегія повинна враховувати побажання всіх зацікавлених сторін – вітчизняних та зарубіжних інвесторів, вітчизняні бізнес-структури, які очікують на інвестиції, банків тощо. Органи публічної влади, які теж зацікавлені в притоці інвестицій, можуть виступити посередниками у цих процесах. Сама ж Стратегія має ґрунтуватися на загальному баченні соціально-економічного розвитку держави, бути орієнтованою на розкриття конкурентних переваг України.

Література:

1. Дурман О.Л. Нормативно-правове забезпечення державної інвестиційної політики України. Публічне управління і адміністрування в Україні. Випуск 14. – Одеса, ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», Видавничий дім «Гельветика». 2019. С. 48-53. DOI https://doi.org/10.32843/2663-5240-2019-14-9

2 . Дурман М. О. Використання соціально-економічних механізмів та методів державної регуляторної політики для стимулювання економіки. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 1. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1941. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.1.31

3 . Doing Business 2020: офіційний сайт Світового Банку. URL: http://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf

Злочевська Валентина
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ

Державний гірничий нагляд - система заходів, скерована на дотримання всіма міністерствами, комітетами, підприємствами, установами і громадянами встановленого порядку користування надрами.

Охоплює виконання вимог з охорони надр, з безпечного ведення робіт, пов'язаних з використанням надр, з попередження і усунення їх шкідливого впливу на населення, навколишнє природне середовище, будови і споруди, з дотримання підприємствами по видобуванню корисних копалин установленого порядку, обліку запасів корисних копалин, а також інших правил і норм законодавства про надра.

Гірничий нагляд здійснюється Державною службою України з питань праці.

Згідно п.1 Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96, Державна служба України з питань праці (Держпраці) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, і який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, на випадок безробіття (далі - загальнообов'язкове державне соціальне страхування) в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

Відповідно до п.7 Положення Держпраці здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи.

Основою економіки та промислового прогресу багатьох держав світу становлять видобуток і використання мінеральних ресурсів.

Основні мінеральні ресурси Землі містяться в її товщі і об'єднуються під загальною назвою "надра".

На сучасному етапі актуальним є питання підвищення загального рівня соціально-економічного розвитку суспільства, яке неминуче супроводжується збільшенням споживання невідновних природно мінеральних ресурсів, інтенсивною розробкою родовищ корисних копалин, дійової правової бази удосконалення механізму регулювання, управління та контролю суспільними відносинами в процесі використання та охорони надр.

Затримка в реформах у сфері правовідносин користування та охорони надр впливає на темпи впровадження в життя прогресивних ідей екологічного законодавства. Ті зміни та доповнення в законодавстві про надра, які вже відбулися стосовно окремих видів надрокористування, компенсують відставання у реформуванні механізмів реалізації законних прав і інтересів суб'єктів надрокористування, але не дозволяють повною мірою вирішувати правові конфлікти, як з точки зору забезпечення природоохоронної спрямованості законодавства про надра, так і державних гарантій реалізації встановлених цим законодавством можливостей для надрокористувачів.

Теоретичні та практичні аспекти державного управління та контролю за вивченням та раціональним використанням корисних копалин та здійсненням гірничого нагляду досліджено в роботах багатьох вчених та економістів України.

Проте незважаючи на отримані наукові напрацювання за даною проблематикою, основні принципи державного управління в надрокористуванні та здійсненню дієвого гірничого нагляду на регіональному рівні висвітлені недостатньо.

У зв'язку із цим, метою даної роботи є необхідність комплексного дослідження проблем державного управління, контролю та правового регулювання використання і охорони надр та здійснення дієвого гірничого нагляду з метою удосконалення законодавства про надра та практики його застосування, що забезпечить економічну стійкість гірничих підприємств.

Управління у галузі охорони надр та гірничого нагляду є способом організації діяльності відповідних органів з метою забезпечення виконання правових норм гірничого законодавства і впорядкування суспільних відносин у зазначеній галузі. Воно характеризується наявністю суб'єктів, об'єктів управління, а також управлінських функцій.

Завданнями державного управління є:

— визначення обсягів видобування основних видів корисних копалин на поточний період і на перспективу по Україні в цілому і по регіонах;

— забезпечення розвитку мінерально-сировинної бази і підготовка резерву ділянок надр, які використовуються для будівництва підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

— встановлення квот на поставку мінеральної сировини, що видобувається;

— запровадження зборів (платежів), пов'язаних з користуванням надрам , а також регулювання цін на окремі види мінеральної сировини;

— встановлення стандартів (норм, правил) у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр, безпечного ведення робіт, пов'язаних з користуванням надрами.

Органи державного управління в галузі використання і охорони надр прийнято поділяти на органи загального і спеціального державного управління. Органи загального державного управління в галузі використання і охорони надр — це уповноважені органи державної виконавчої влади, на які поряд із загальними повноваженнями в сфері соціально-економічного розвитку держави покладені також функції щодо забезпечення вивчення, ефективного використання і охорони надр.

Такими органами, зокрема, є: Президент України; Рада національної безпеки і оборони України; Кабінет Міністрів України; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; обласні, районні та міські державні адміністрації.

Органи спеціального державного управління відносинами надрокористування — спеціально уповноважені органи центральної виконавчої влади, що реалізують функції управління в галузі вивчення, використання і охорони надр, забезпечення безпеки робіт при користуванні надрами, охорони прав надрокористувачів, охорони навколишнього природного середовища від забруднення, пов'язаного з надрокористуванням тощо.

Право користування надрами є різновидом права природокористування. Це один з інститутів екологічного права, який формується у системі гірничого права, має свої особливості, включає в себе сукупність правових норм, що регулюють підстави і порядок виникнення, зміни та припинення права надрокористування, права та обов'язки надрокористувачів.

Суб'єктами права користування надрами згідно зі ст. 13 Кодексу України про надра можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземні юридичні особи та громадяни.

Тобто суб'єктами права користування надрами в Україні визнається коло осіб, які в установленому законом порядку набули право користування надрами і несуть у зв'язку з цим відповідні права і обов'язки щодо геологічного вивчення, раціонального використання надр та їх охорони. Об'єктами права користування надрами є конкретні юридично відокремлені (визначені) ділянки надр, закріплені на праві користування за певними суб'єктами.

До основних обов'язків користувачів надр згідно зі ст. 24 Кодексу України про надра належать:

— використання надр відповідно до цілей, для яких їх було надано;

— забезпечення повноти геологічного вивчення, раціонального, комплексного використання та охорони надр;

— забезпечення безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища;

— приведення земельних ділянок, порушених при користуванні надрами, в стан, придатний для подальшого їх використання в суспільному виробництві; — виконання інших вимог щодо користування надрами, встановлених законодавством України.

Відповідно до статті 63 Кодексу України про надра № 132/94 (повноваження органу державного гірничого нагляду щодо здійснення нагляду за веденням робіт по геологічному вивченню надр, їх використанням та охороною) орган державного гірничого нагляду перевіряє:

- повноту вивчення родовищ корисних копалин, гірничо-технічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх розробки, будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва;

- виконання вимог щодо охорони надр при встановленні кондицій на мінеральну сировину та експлуатації родовищ корисних копалин;

- правильність розробки родовищ корисних копалин;

- повноту видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;

- додержання встановленого порядку обліку запасів корисних копалин, обґрунтування і своєчасність їх списання;

- додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин;

- додержання правил та технологій переробки мінеральної сировини з метою забезпечення більш повного вилучення корисних компонентів та поліпшення якості кінцевої продукції;

- правильність і своєчасність проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами;

- вирішення інших питань щодо нагляду за використанням та охороною надр в межах своєї компетенції.

Підсумовуючи вищезазначене мета цієї роботи - це пошук у найкращий спосіб використання можливостей та наявних ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики в сфері охорони надр та гірничого нагляду, необхідністю модернізації наявних організаційних структур.

Козьменко Марія,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», студентка четвертого курсу ННІ ФЕМ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ

Надання туристичних послуг – це підприємницька діяльність. Відносини між громадянами (туристами) та підприємцями (туристськими організаціями та індивідуальними підприємцями) регулюються цивільним законодавством [1]. Зобов'язальні відносини між зазначеними суб'єктами виникають на основі цивільно-правових договорів. Ефективне функціонування туристичної сфери є важливим фактором соціально-економічного розвитку будь-якої країни, визначає об'єктивні закони розвитку людського суспільства в умовах глобалізаційних тенденцій у світовій економіці. Зростання зацікавленості світової спільноти організованим комфортним відпочинком, рекреацією, екскурсіями в умовах відкритості національної економіки ставить нові стратегічні орієнтири для сталого розвитку туризму в Україні. Туризм асимілюється з багатьма галузями економіки транспортом, громадським харчуванням, страхуванням, торгівлею, зв'язком, будівництвом, сільським господарством, культурою, мистецтвом, спортом, виробництвом товарів і, певною мірою, стимулює їх розвиток [2, с.145]. В сучасних умовах в туристичній галузі, як і в будь-якому іншому, відбувається пошук нових шляхів і методів виробництва, здійснюється аналіз сучасного стану, визначаються перспективи на майбутнє.

Для України, з огляду на її туристичний потенціал, цілком реальним в довгостроковому аспекті є здійснення конкурентного прориву, отримання значних валютних надходжень, нарощування доходів бюджетів внаслідок розвитку туристичного господарства. На момент здобуття Україною незалежності українська туристична індустрія перебувала в кризі і на даний час в зв'язку з поширенням Covid-19 туристична галузь також пішла на спад. Для реалізації програми розвитку туризму в Україні та її зростаючої ефективності, перш за все, необхідна відповідна матеріально-технічна база з широко розгалуженою туристичною інфраструктурою [3, с.88]. Неналежний стан готельних комплексів, мотелів, туристичних баз, кемпінгів, шляхів сполучення, інформаційного забезпечення стримує розвиток туристичної індустрії. Особливо ці питання актуальні для розвитку регіонального туризму. Незважаючи на активність регіональних органів самоврядування у розвитку туристичної діяльності, на місцях не вистачає кваліфікованих кадрів для туристичної індустрії, немає відповідної інфраструктури [4, с. 67]. Надання туристичних послуг зводиться до обмеженого переліку, не розроблені регіональні комплексні програми розвитку туризму.

З огляду на рекреаційно-туристичний потенціал України необхідно детально проаналізувати основні сучасні проблеми розвитку туризму в Україні та визначити шляхи їх вирішення. Так за опублікованими даними, фахівців вчені виділяють наступні основні проблеми, які стримують розвиток туризму в Україні: недоліки в системі регіонального управління розвитком туризму; недостатнє фінансове забезпечення туристичної діяльності та недоліки в системі оподаткування; відсутність розгалуженої і прозорої інформації про результати розвитку туристичної діяльності в Україні, об'єктивної рекламної інформації, недостатня кількість туристичних представництв України за кордоном; відсутність дієвого механізму відродження внутрішнього туризму в Україні.

Ключовим питанням сучасності і найближчої перспективи можна вважати збільшення кількості туристичних об'єктів, їх потужності та налагодження конкурентоспроможного ринку рекреаційних послуг шляхом модернізації існуючої матеріально-технічної бази [5, с.120]. До перспективних напрямків подальших наукових досліджень розвитку туристичного господарства можна віднести формування та підтримання сприятливого інвестиційного клімату для активізації підприємництва в довгостроковому аспекті, підвищення ефективності функціонування туристичної галузі через вдосконалення державного регулювання. Україна, яка має багату історико-культурну спадщину і володіє потужним туристично-ресурсним потенціалом, вибравши вектор європейської інтеграції, повинна створити належні умови для розвитку туристичного господарства.

Література:

1.Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text

2. В.А. Смолій, В.К. Федорченко, В.І. Цибух Енциклопедичний словник-довідник з туризму/ Передмова В.М. Литвина. – К.: Видавничий Дім „Слово", 2006. – 372 с.

3. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 463 с.

4. ЛюбіцеваО.О. Методика розробки турів: Навчальний посібник. – К.: „Альтпрес", 2003.

5. Яровий В. Ф. Розвиток підприємств туризму та сільського зеленого туризму в умовах євроінтеграції та глобалізації. Херсон: Айлант, 2017. 362 с.

Кізуб Володимир Сергійович,
Національний університет «Полтавська політехніка Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Механізм організації управлінської діяльності можна визначити як організаційно-економічну систему методів, інструментів забезпечення діяльності, функціонування та контролю за фінансово-господарською складовою медичного закладу, в результаті використання яких досягається сталий розвиток медичного закладу та впроваджується клієнто орієнтований підхід.

На основі критичного аналізу існуючих підходів до управління закладом охорони здоров'я, вважаємо за доцільне запропонувати до використання організаційно-економічний механізм управління закладами охорони здоров'я з урахуванням особливостей їх функціонування при переорієнтації на інноваційний шлях розвитку. Пропонований організаційно-економічний механізм міститиме п'ять етапів ефективного управління: аналіз, планування, організація, координація, оцінювання та коригування.

Перший етап застосування організаційно-економічного механізму закладами охорони здоров'я полягає у формуванні бачення та мети управління, що визначає актуальність цілей аналізу. Цілепокладання в даному контексті відіграє роль фундаменту всієї подальшої структури процесу управління, впливаючи на такі етапи, як підбір експертів, визначення факторів і напрямів розвитку закладу відповідно до вимог системи охорони здоров'я та інноваційної спрямованості. При реалізації етапу «аналіз» відбувається збір та обробка інформації про об'єкт управління з метою оцінювання поточного стану закладу та розробки альтернативних варіантів рішень.

Етап «планування» передбачає власне формування організаційно-економічного механізму управління на основі встановленої мети та розроблених альтернатив. Тут необхідне встановлення фокусу управлінських дій за ключовими аспектами та складовими розвитку закладів охорони здоров'я.

У рамках етапу «організація» визначаються конкретні кроки для підготовки до реалізації управлінського рішення, здійснюється розподіл завдань й обов'язків за рівнями суб'єктів управління.

Етап «координація» передбачає контроль за реалізацією організаційно-економічного механізму. Відповідно, моніторинг результатів управління здійснюється впродовж етапу оцінювання та коригування.

Отже, запропонований механізм управління закладами охорони здоров'я в умовах інноваційного розвитку складається з п'яти етапів ефективного управління (аналіз, планування, організація, координація,

оцінювання та координація) і враховує специфічні особливості функціонування закладів охорони здоров'я при переорієнтації їх на інноваційний шлях розвитку. Крім того, для розробленого механізму характерна циклічність, що забезпечує безперервність процесу управління закладами охорони здоров'я.

У дослідженні виявлено основі тенденції та трансформації організації управлінської діяльності закладу охорони здоров'я, визначено найбільш ефективні підходи до організації управлінської діяльності та можливості їх впровадження у закладі охорони здоров'я. У науковій літературі обґрунтовано використання різних підходів до управління в закладах охорони здоров'я, зокрема системний, програмно-цільовий, клієнто орієнтований, процесний підхід на основі внесення інновацій та вирішення системних проблем, прагматичний підхід на основі доказової медицини. У зв'язку з реформуванням системи охорони здоров'я та автономізацією закладів охорони здоров'я, в Україні змінюються підходи до організації управлінської діяльності. Найбільш поширеними та дієвими можна визначити системний та процесний, які орієнтуються на надання якісних медичних послуг та передбачають системність управління усіма процесами медичного закладу. На сьогодні все ще використовується застарілий підхід та методи управління.

Для реалізації стратегічного управління існує три найбільш використовуваних за кордоном методи, які формують методологію управління закладом охорони здоров'я. Вони використовуються з метою реалізації сукупності проектів, портфелів проектів, управління ними: віялоподібний Agile-метод формування, управління окремими проектами ПОМЗ; спіральний метод формування, управління портфелем проектів; проактивний метод формування, управління програмою розвитку проектів або окремих заходів покращення надання послуг.

Механізм організації управлінської діяльності можна визначити як організаційно-економічну систему методів, інструментів забезпечення діяльності, функціонування та контролю за фінансово-господарською складовою медичного закладу, в результаті використання яких досягається сталий розвиток медичного закладу та впроваджується клієнто орієнтований підхід. Запропонований механізм управління закладами охорони здоров'я в умовах інноваційного розвитку складається з п'яти етапів ефективного управління (аналіз, планування, організація, координація, оцінювання та координація) і враховує специфічні особливості функціонування закладів охорони здоров'я при переорієнтації їх на інноваційний шлях розвитку. Крім того, для розробленого механізму характерна циклічність, що забезпечує безперервність процесу управління закладами охорони здоров'я.

Костирко Микола Михайлович
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Ефективне управління персоналом безпосередньо пов'язане з удосконаленням комунікативних процесів на всіх рівнях. Комунікація – це обмін інформацією, на основі якого керівник отримує необхідні відомості для прийняття ефективних управлінських рішень, які потім доводить до працівників [3]. Обмін інформацією вбудований у всі види управлінської діяльності, тому комунікації називають з'єднуючим процесом. У соціальній психології комунікацією називається передавання інформації, повідомлення. Вона може мати як двосторонній, так і односторонній характер. Комунікації в системі управління персоналом є двостороннім процесом, оскільки має місце взаємний обмін інформацією між суб'єктом і об'єктом управління, тобто між керівниками й підлеглими. Такі комунікації реалізуються як процеси спілкування людей в організації [1].

Управління персоналом може бути ефективним тоді, коли в комунікативному процесі особлива увага приділяється зворотному зв'язку. Така необхідність зумовлена об'єктивними факторами, що набувають форми закономірних принципів. Необхідною умовою взаємодії людей у процесі спілкування є зворотний зв'язок, за допомогою якого людина управляє своєю поведінкою, орієнтуючись на партнера. Зворотний зв'язок – це процес обміну змістовною та оціночною реакцією партнерів на інформацію і поведінку один одного.

Практика органів влади свідчить, що обмеження позитивного зворотного зв'язку в процесі управління знижує ефективність останнього, дезорієнтує підлеглих, знижує в них почуття причетності та значення в органі влади.

Процес спілкування в управлінні персоналом складається з окремих етапів, послідовне здійснення яких має важливе практичне значення. Основними етапами є: встановлення контакту; попереднє інформування; обговорення предмета спілкування; формулювання висновків щодо результатів спілкування.

В останні роки за кордоном отримали поширення нові методи відбору і оцінки кадрів з використанням науково-технічних методів. До них можна віднести психологічні тести, графологію, «сценарій життя», спеціальні питальники, вивчення мозкової діяльності з допомогою комп'ютера і т. д. [2]

Як правило, тести, що використовуються, діляться на три групи:

– психомоторні, метою яких є аналіз рефлексів і кмітливості;

– інтелектуальні, за допомогою яких визначаються здібності до абстрактного мислення, аналізу, визначення суті проблеми і т. п.;

– особистісні, що виявляють основні риси характеру.

До психологічних подібний графологічний метод визначення здібностей людини за характером її почерку. Аналіз почерку і манери письма дозволяють, на думку спеціалістів, визначити ступінь інтеліг-ентності, комунікабельності і сили волі кандидата. Графологічний метод в останній час часто застосовується при оцінці кандидатів на зайняття вакантних посад і рекламується у спеціальній літературі, однак слід врахувати, що для того, щоб успішно оволодіти ним, необхідні три роки навчання і кілька років трудового стажу.

Тести, що застосовуються останнім часом за кордоном, дають змогу визначити ступінь спостережливості, розуміння, винахідливості, мислення, вміння узагальнювати факти, здібності до аналізу працівника. Вивчення цих критеріїв допомагає встановити відповідність працівника мінімальним вимогам, які пов'язані з виконанням робіт за певною професією. Проте, тестування дає досить загальне уявлення про особу і тому не може повністю замінити інші види роботи з кадрами.

При всій різноманітності методів, що використовуються для добору кадрів, добір слід проводити так, щоб не порушувалася наступність у роботі, забезпечувалось правильне співвідношення молодих кадрів з досвідченими працівниками.

На нашу думку для удосконалення внутрішніх комунікацій антикризового управління персоналом та добору кадрів в органі влади варто запропонувати наступне:

1. Бесіду, як найбільш широко застосовуваний метод добору кадрів, концентрувати на питаннях, що конкретно стосуються роботи управління та державних органів влади з якими співпрацює управління.

2. Конкурсну систему прийому держслужбовців зробити більш відкритою, прозорою.

3. Більше уваги приділити розвитку інституту наставництва.

4. Ротацію обов'язків працівників в горизонтальній ланці.

Використання зазначених пропозицій в роботі конкретного органу влади сприятиме удосконаленню внутрішніх комунікацій антикризового управління персоналом та ефективному доборі кадрів.

Література:

1. Данюка В. М. Менеджмент персоналу : https://lubbook.org/book_336_glava_1_Tema_1_Priroda_b%D1%96znesu_%D1%96_jj.html

2. Управління персоналом. URL: http://bibliograph.com.ua/biznes-33/19.htm

3. Цуруль О. А. Менеджмент у державних організаціях. URL: http://studentbooks.com.ua/content/view/98/42/1/27/

Курнакова Наталія Олександрівна,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЯК КРИТЕРІЇВ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

Оцінку фінансового стану господарюючого суб'єкту можливо об'єктивно здійснити за допомогою комплексу, системи показників, що детально й всебічно характеризують господарське становище підприємства.

Показники оцінки фінансового стану мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із господарюючим суб'єктом економічними відносинами, могли одержати відповідь, наскільки підприємство надійний партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин.

Стабільний фінансовий стан будь-якого підприємства формується в процесі його взаємовідносин із постачальниками, покупцями, акціонерами, кредиторами та іншими юридичними і фізичними особами. З іншого боку, безпосередньо від підприємства залежить міра його економічної привабливості для всього кола осіб, що завжди мають можливість вибору за наявності конкуренції.

Таким чином, можемо прийти до висновку, що органу управління необхідно систематично, детально і в динаміці аналізувати фінанси підприємств оскільки від поліпшення фінансового стану підприємств залежить його економічна перспектива. В загалі існує 65 показників, призначених для детальної та всебічної оцінки фінансового стану підприємства. Однак це не означає, що систематичний аналіз фінансового стану підприємства завжди має здійснюватись за всіма показниками.

Залежно від мети та завдань аналізу в кожному конкретному випадку вибирають оптимальний саме для цього випадку комплекс показників та напрямків аналізу фінансового стану підприємств, але всі показники перебувають у взаємозв'язку та взаємозумовленості. Тому оцінити реальний стан підприємства можна лише на підставі використання певного комплексу показників з урахуванням впливу різних факторів на відповідні показники.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України № 832 від 19.06.2007 «Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності», відповідно до Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності, відділом з управління майном та корпоративними правами держави

регіонального відділення ФДМУ по Полтавській області щоквартально та за результатами звітного року, проводиться оцінка ефективності результатів фінансово – господарської діяльності суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління РВ ФДМУ по Полтавській області, з державною часткою в статутному капіталі більше 50%.

Важливим аспектом реалізації державної та регіональної політики є управління майном, що є власністю територіальних громад України. Зокрема, і проблемні питання, що виникають в процесі застосування норм законодавства. Наприклад, відповідно до ч.2 ст.2 Закону України «Про передачу об'єктів права державної власності та комунальної власності» не можуть бути об'єктами передачі з державної в комунальну власність об'єкти, право власності на які не зареєстровано в установленому законом порядку, крім об'єктів житлового фонду та гуртожитків.

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про передачу об'єктів права державної власності та комунальної власності» передача у державну або комунальну власність об'єктів права інших форм власності може регулюватися положенням цього Закону, якщо інше не передбачено законом або рішенням місцевих рад [2].

Отже, відповідно до ЗУ «Про передачу об'єктів права державної власності та комунальної власності» не є необхідністю наявність витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, як документу, потрібного для передачі гуртожитків з державної в комунальну власність оскільки право власності на гуртожитки набуте державою на підставі закону, як майно, яке не увійшло до статутного капіталу господарських товариств та є загальновідомим фактом.

В даному випадку маємо суперечність між Законом України та Положенням, затвердженим постановою КМУ. Для вирішення цієї законодавчої колізії варто звернути увагу на те, що Закон є актом, який прийнятий пізніше, а саме 03.03.1998 р., Положення в свою чергу прийнято 06.11.1995 р., крім того Закон має вищу юридичну силу.

В Україні упродовж останніх років проводилася активна робота, направлена на вдосконалення правових і організаційних основ управління об'єктами державної та комунальної власності. Проте, проведена в цій сфері робота не може вважатися завершеною, у зв'язку з цим, кожна сучасна держава повинна не тільки зберігати та примножувати об'єкти державної та комунальної власності, але й ефективно ними управляти, що передбачає підготовку та нормативне закріплення відповідних механізмів такої діяльності. Вказані питання будуть розглянуті автором в наступних наукових розвідках.

Література:

1. Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України № 832 від 19.06.2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/832-2007-%D0%BF#Text

2. Про передачу об’єктів права державної власності та комунальної власності: закон України від 3 березня 1998 року № 147/98-ВР https: //zakon.rada.gov.ua/laws/show/147/98-%D0%B2%D1%80#Text

Крамаренко Тетяна Валеріївна
Національний університет«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

МЕХАНІЗМ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ СЛУЖБ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ПОЛТАВА

Велику роль в соціально-економічному розвитку України відіграє управління розвитком комунальних служб, реалізація основних завдань якої спрямована на забезпечення ефективного функціонування господарства та економіки України в цілому, створення умов для якісного життя населення. Комунальна служби міста Полтави знаходиться у важкому та занедбаному стані через неефективне використання основних засобів та фінансових ресурсів, бо всі отримані кошти спрямовані на задоволення поточних потреб.

Забезпечення управління комунальною інфраструктурою міста включає два базові рівні: державний та місцевий. На державному рівні відбувається загальне формування політики у галузі управління житлово-комунальним господарством, розробка тарифної політики на комунальні послуги, визначення підстав та розмірів субсидіювання. В свою чергу на місцевому рівні відбувається конкретизація заходів державного впливу із врахуванням місцевих особливостей.

Зволікання з реформуванням та розвитком комунальних служб призводить до погіршення і так вкрай кризової ситуації в ній, що характеризується відсутністю ринкових перетворень, закритістю та корумпованістю, погіршенням фінансово-майнового стану об’єктів. На сьогодні важливим є ефективне функціонування діяльності комунальних служб, забезпечення споживачів якісними послугами, перетворення її у професійну та заощадливу інституцію, що підвищить прибутковість та створить умови для економічного зростання суб’єктів житлово-комунального господарства.

Подолання проблем низької ефективності діяльності комунальних служб, дефіциту бюджетних коштів на її розвиток, повільного узгодження нормативно-законодавчих актів, демонополізації та створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг, зацікавлення держави в енергозберігаючих технологіях, підтримка центральних і місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування організаційних форм та систем регіонального управління розвитком комунальних служб вимагає посиленої уваги щодо дослідження управління цією структурою.

Сьогодення вимагає більш детального вивчення таких аспектів як конфігурація груп інтересів суб'єктів фінансування й управління в комунальній інфраструктурі та їх можливий вплив на перспективи її реформування та взаємодії з іншими сферами національної економіки, а тому існує необхідність впровадження стратегічної програми проведення реформ, впровадження нових форм і принципів управління. Метою реформування та розвитку комунальної інфраструктури має бути удосконалення існуючої системи управління через перетворення організаційної структури, де в Управлінні ЖКГ формується стратегічний організаційний потенціал, який здатний забезпечити здійснення в повному обсязі процесів реформування та розвитку комунальної інфраструктури та контролювати його виконання [8, с. 376].

Основними напрямами стратегії розвитку комунальних служб м. Полтава є:

1. Створення фінансово-інвестиційного механізму державної підтримки комунальних служб.

2. Розробка нормативно-правових актів з питань нормування витрат і втрат ресурсів на підприємствах комунального господарства, спрямованих на забезпечення єдиного підходу до розрахунку норм використання матеріальних та енергетичних ресурсів.

3. Реалізація комплексу заходів щодо переводу відносин у сфері управління (обслуговування та утримання) багатоквартирних будинків, інших видів житлової і громадської забудови на ринкові засади, в тому числі вдосконалення конкурентних умов на ринку житлово-комунальних послуг шляхом реформування існуючих комунальних підприємств та залучення до надання послуг приватних підприємств, що підтвердять достатність інвестиційного потенціалу.

4. Модернізація організаційно-економічного механізму й матеріально-технічної бази розбудови і функціонування інженерних мереж та інших об'єктів комунального обслуговування, в тому числі на засадах:

- залучення коштів під державні гарантії для реалізації проектів щодо модернізації житлового фонду;
- надання державної підтримки на здійснення заходів з підвищення енергоефективності житлової та громадської забудови;
- розвитку державно-приватного партнерства в сфері передачі в оренду і концесію мереж та об'єктів комунального обслуговування.

Питаннями розвитку житлово-комунального господарства та комунальної інфраструктури займались такі науковці як В. Бутиріна [1], Г. Висоцька[2], А. Григорович [3; 4], О. Димченко [5], Т. Качала [6], Ю. Лега [7], Н. Олійник [9], Я. Остафійчук [10], В. Полуянов [11], І. Салуквадзе [12; 13], В. Філатов [14], І. Яремко [15] та інші. Разом з тим, незважаючи на посилену увагу науковців до проблем комунальної інфраструктури, недостатньо повно досліджені питання управління. На сьогодні не розроблено універсальних підходів до підвищення ефективності діяльності комунальної інфраструктури, а комплекс проблем

щодо забезпечення її розвитку є одним з основних потенційних напрямів вітчизняної наукової думки. Все це зумовлює потребу в належній увазі до теоретичних надбань та практичних розробок проблем управління комунальною інфраструктурою на рівні міст. Усе це обумовлює вибір теми дослідження, її актуальність та практичне значення.

Література:

1. Бутиріна В. М. Підвищення ефективності функціонування житлово-комунального господарства в промисловому місті : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.05 / В. М. Бутиріна ; Ін-т екон.-прав. дослідж. – Донецьк, 2009. – 19 с.
2. Висоцька Г. В. Особливості та напрямки удосконалення організаційних структур управління житлово-комунального господарства регіону / Г. В. Висоцька, З. В. Гончарова // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.70. – К.: Техніка, 2006. – С.176-179.
3. Григорович А. В. Методичні положення щодо аналізу розвитку житлово-комунального господарства / А. В. Григорович // Університетські наукові записки. – 2005. – № 4 (16). – С. 363 – 370.
4. Григорович, А. В. Програмне управління розвитком житлово-комунального господарства міста [Текст] : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / А. В. Григорович. - К, 2006. - 20 с.
5. Димченко О. В Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі : аналіз, проектування, управління : монографія /

О. В. Димченко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2009. – 356 с.
6. Качала Т. М. Житлово-комунальне господарство в системі міського комплексу [Текст] / Т. М. Качала; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – К. : Наукова думка, 2018. – 416 с.
7. Лега Ю. Г. Вдосконалення управління житлово-комунальним комплексом України в сучасних умовах розвитку національної економіки : монографія / Ю. Г. Лега, Т. М. Качала, Н. Ф. Чечетова – Черкаси : ЧДТУ, 2013. – 220 с.
8. Логвиненко В. І. Державне управління функціонуванням і розвитком ЖКГ в Україні: монографія / Під загальною редакцією д. е. н., проф.

В. В. Дорофієнка / В. І. Логвиненко – Донецьк: СПД Купріянов В. С., 2009. – 488 с.
9. Олійник Н. І. Управління житлово-комунальним господарством у процесі ринкової трансформації економіки України : автореф. дис ... канд. наук з державного управління: 25.00.02 / Н. І. Олійник. – К. : НАДУ при Президентові України, 2016 . – 20 с.
10. Офіційний вебсайт Полтавської міської ради [Електронний ресурс] /.– Режим доступу : http://www.rada-poltava.gov.ua/
11. Полуянов В. П. Аналіз стану житлово-комунального господарства України / Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених: Матеріали V науково-практичної конференції. 25-27 травня

2010 р. / В. П. Полуянов, Н. С. Попович. – Донецьк : ДонНТУ Міністерства освіти і науки, 2010. – С. 758–764 [Електронний ресурс] – Режим доступу http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3878/1/s8_13_poluy.pdf

12. Салуквадзе І. М. Аналіз тенденцій розвитку житлово-комунального господарства України та її регіонів / І. М. Салуквадзе // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2010. – № 1(143). – С. 286-291.

13. Салуквадзе І. М. Житлово-комунальне господарство : Держава та регіони / І. М. Салуквадзе // Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – 2012. – №12 (183) Ч. 1. – С. 232-235.

14. Філатов В. М. Особливості формування тарифної політики у сфері житлово-комунального господарства на сучасному етапі на прикладі Харківської області / В. М. Філатов, І. В. Пивовар // Бізнес Інформ. – 2016. – № 3. – С. 331-336.

15. Яремко І. Економічна і суспільна ефективність діяльності муніципальних природних монополій / І. Яремко / Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. : С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету Економічна думка, 2011. – Вип. 9. – Частина 1. – С. 402-405.

Лещишин Руслан Миколайович
заступник директора ТОВ «Платинумбуд»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Стратегічне планування в сучасних умовах є невід'ємним елементом муніципального менеджменту, про доцільність запровадження якого в Україні свідчить вдала практика використання даного інструменту в розвинених країнах.

Нормативно-правову базу здійснення стратегічного планування місцевого розвитку можна умовно поділити на три блоки [1]:

1. Перший – визначає роль та місце органів місцевого самоврядування в організації та здійсненні процесу управління розвитком території, зокрема – через розроблення і реалізацію стратегій місцевого розвитку.

2. Другий – формує основні засади стратегічного планування на місцевому рівні (від держави до окремої території).

3. Третій – визначає особливості участі у процесі формування та реалізації стратегії місцевого розвитку громадськості.

Нормативно-правові документи першого блоку формують рамкові умови, за якими органи місцевого самоврядування мають можливість самостійно розробляти та реалізовувати програми, в тому числі, стратегії розвитку території. Основою першого блоку є Конституція України. Крім того, до нього входять Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації». Згідно чинного законодавства питання соціально-економічного розвитку територій України на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць, районів і регіонів належать до компетенції, перш за все органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади (районних і обласних державних адміністрацій).

Другий блок – формування засад стратегічного планування в Україні – складається з наступних документів: Законів України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регіональної політики», Указу Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики», Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», «Про затвердження 25 Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів», «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку», «Про утворення Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку», «Про затвердження Типового положення про агенцію регіонального розвитку», Наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» та інше [2].

Нарешті, третій блок – засади участі населення та юридичних осіб у формуванні стратегії розвитку регіону, складається з цілої низки документів. Серед них: Закони України: «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про статус депутатів місцевих рад», Постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», «Про затвердження Типового регламенту місцевої державної адміністрації», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації» тощо [3].

В Україні створено нормативно-правову базу щодо формування нової регіональної політики, яка відповідає європейським стандартам і базується на філософії зміцнення конкурентоспроможності регіону шляхом залучення всіх регіональних суб'єктів розвитку та використання ключових активів регіону. Важливим інструментом досягнення цього є стратегічне планування. Об'єднані територіальні громади, для яких питання конкурентоспроможності є не менш важливими, ніж для регіону, повинні мати перспективне бачення власного розвитку, що закріплюється в місцевій стратегії. Місцева стратегія розвитку має стати організуючою оболонкою для створення цілісної та взаємоузгодженої системи територіального планування

Література:

1. Берданова О., Вакуленко В., Валентюк І.В., Ткачук А.Ф. Стратегічне планування розвитку ОТГ. Навчальний посібник. К. : . 2017. 116 с.

2. Берданова О., Вакуленко В. Інструменти регіонального розвитку в Україні: навч. посіб. К.: НАДУ, 2013. 310 с.

3. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с.

Подовжній Юрій Олександрович

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

ДОСВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ НА ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ

Питання вдосконалення боротьби з ухиленням від сплати податків доцільно розпочати з вивчення ефективного та дієвого зарубіжного досвіду у цій сфері.

У Великій Британії при Міністерстві фінансів функціонує Управління податків і зборів (Board of Inland Revenue), яке відповідає за збір податків: прибуткового, корпораційного, на приріст ринкової вартості капіталу, на спадщину, на видобуток нафти. Члени Ради Управління (так звані комісари) приймають участь у підготовці законодавчих проектів і несуть відповідальність за призначення податкових інспекторів і збирачів податків. До складу Управління входить також Департамент пенсійних фондів за вислугою років, що контролює пенсійні фонди і встановлює пенсійні пільги.

У фіскальному відношенні країна поділена на 15 податкових округів, яким підпорядковані 600 дільниць (districts) і 135 центрів збирання податків. Центральними фігурами податкової служби є збирачі податків і податкові інспектори, які упідлеглені окружним контролерам. Збирачі забезпечують надходження податків, у тому числі й стягнення в примусовому порядку, контроль за правильністю податкових

зобов'язань здійснюють інспектори. Посадові обов'язки інспектора на його дільниці полягають у розсиланні платникам нагадувань і бланків податкових декларацій; перевірці декларацій та іншої податкової звітності; нарахуванні податкових зобов'язань у випадках неподання належної декларації або неточності даних. У підпорядкуванні податкового інспектора знаходяться помічники й клерки [2].

Оцінюючи британську систему податкової адміністрації, варто наголосити, що в ній скомбіновані апаратно-бюрократичні й громадські засади. Представники громадськості можуть приймати активну участь у податковому процесі, до якого напряму залучені парламентські структури. У такій системі оподаткування платник не пасивний суб'єкт, а активний компаньйон фіску. Він при нагоді нарівні конфліктує з державою, зберігаючи строгий пієтет до влади. Такий порядок є ознакою правової держави і громадянського суспільства, що заслуговує поваги і наслідування.

Упродовж віків, починаючи ще від часів камералістів, які в XVI-XVIII ст. виконували функції управителів державними маєтностями та збирачів податків у численних німецьких державах, у Німеччині поступово складалася високопрофесійна податкова служба, традиційно організована на високому рівні та укомплектована кваліфікованим персоналом. У її сучасному стані вона може слугувати взірцем для інших країн.

Спеціального податкового відомства по типу Державної податкової адміністрації України в Німеччині не існує. Функції податкової служби виконують федеральне й земельні відомства по фінансах, відповідно підпорядковані федеральному й земельному міністерствам фінансів. Така досить своєрідна організаційна структура відображає федеративний устрій держави і неабиякий рівень автономності федеральних земель. Адмініструванням податком на додану вартість, фіскальними монополіями, митом і фінансовими взаємовідносинами з бюджетом Європейського Союзу відають федеральні фінансові органи, решту податків адмініструють земельні фінансові органи [2].

У кожній федеральній землі, крім того, є так звана Верховна фінансова дирекція (Головне фінансове управління), підпорядкована одночасно і федеральному, і земельному міністерствам фінансів. Верховній фінансовій дирекції безпосередньо підпорядковані податкові інспекції і митні органи. Верховна фінансова дирекція по суті є посередницьким органом.

У Німеччині існує інститут податкових консультантів. Вони не числяться працівниками міністерства фінансів, однак воно видає їм ліцензію на право надання платних консультацій платникам податків. Професію консультанта вважають украй необхідною, оскільки німецьке податкове законодавство дуже заплутане. Справа в тому, що в Німеччині немає податкового кодексу в його класичній формі на зразок податкових кодексів США чи Франції. Кодифікація податкових законів обмежена «Положенням про справляння податків, зборів і мита».

За консультаціями платники також можуть звертатися до уповноважених по податках, адвокатів, аудиторів. Порядок консультування регламентований «Законом про податкові консультації» [2]. У разі незгоди з рішенням податкових органів платник податку має право звернутися до спеціалізованого фінансового суду. Звертання до них можливо лише в тому випадку, якщо конфлікт не був вирішений позасудовим шляхом (практично позасудовим шляхом вирішуються 97% усіх податкових суперечок). Вищою фінансовою судовою інстанцією Німеччини є Федеральний фінансовий суд у Мюнхені.

Вартий уваги німецький досвід поєднання в податковому процесі додержання прав і обов'язків громадян. Так, сам факт податкового розслідування завдає шкоди репутації людини. Тому в разі безпідставного притягнення до розслідування, платникові податків має бути компенсована нанесена шкода. Але, разом із тим, на платника покладений обов'язок сприяння податковим органам. Він має інформувати податкову службу про всі факти, що мають значення для належного оподаткування. Органи фінансового розшуку Німеччини працюють у тісній взаємодії з кримінальною поліцією й прокуратурою. Вони можуть проводити розслідування як по замовленням останніх, так і з власної ініціативи. Співробітники фінансового розшуку приймають також участь у слідчих заходах по кримінальних справах, якщо вони стосуються поряд з іншими обставинами правопорушень у сфері оподаткування.

Проведений нами аналіз та досвід вказаних країн доводить, що притягненням до відповідальності, в тому числі й кримінальної, суворістю репресій легко досягнути видимості успіху, але не вирішити проблему по суті. Пріоритетними у цій сфері є ті заходи, які стимулюють добровільну сплату податків, формують імідж добросовісного платника податків як опори держави і суспільства, роблять повну та своєчасну сплату податків вигідними для кожного платника. Разом з тим, було б невиправданим оптимізмом вважати, що в сфері подолання ухилення від оподаткування можна обійтися без застосування заходів кримінальної відповідальності. Як і в будь-якій іншій галузі суспільного життя, заходи кримінально-правового характеру можуть і повинні застосовуватися там і тоді, де і коли недостатніми є інші заходи, які наявні в арсеналі держави.

Література:

1. Досвід Великої Британії: особливості сплати ПДФО та декларування доходів. URL: http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6566

2. Нідзельська О. Система оподаткування Німеччини. Вісник податкової служби. 2015. № 33. С. 12 – 17.

Приходько Анна Ігорівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
студентка четвертого курсу ННІ ФЕМ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Одна з областей, де маркетинг знайшов широке застосування, є туризм, який все ще можна назвати "дорожньою індустрією". Метою маркетингу в туризмі є виробництво та розміщення продукції, щоб задовольнити більш широкий спектр споживачів туризму. Це повинно полегшити процес обміну на туристичній торгівлі. [2, с. 47]

Туризм є однією з найшвидших виробництв у світі, а також є одним з найкращих способів підвищення економіки країни. З детальними та іншими напрямками, які розуміють це, і прагнучи залучити більше туристів, промисловість стає все більш конкурентоспроможною. Ось чому дуже важливо, ніж будь-коли, забезпечити якісну маркетингову діяльність. [3, с. 210]

Розглянемо основні причини маркетингової стратегії для вирішального значення будь-якого бізнесу :

- Першим кроком є ідеальний цільовий ринок. Де розробка успішної маркетингової кампанії визначає, хто є ідеальним цільовим ринком. Залежно від досвіду роботи, клієнт буде змінюватися.
- Після виявлення ідеального цільового ринку, повинна бути розроблена стратегія досягнення цих потенційних клієнтів. Оскільки лояльність клієнтів є ключовою, тому багато часу має бути присвячено побудові інформованості та створення постійних, взаємопов'язаних кампаній, які б залучали нових клієнтів.
- Зазвичай мета подорожі може бути різною, це і ділові поїздки, відпочинок, романтичні, ознайомлюючі. Перш за все, треба визначити яку ціль переслідує клієнт , перш ніж пройти через покупку. Це має вирішальне значення для успішної маркетингової кампанії, адже важливо закцентувати увагу наприклад на визначних місцях чи гарному готелі, Оскільки індустрія туризму стає все більш конкурентоспроможною, важливо переконатися, що ваш бізнес виділяється. Підсвічування того, що є унікальним або різним щодо бізнесу, є одним з найкращих способів досягнення цього. Дійсно хороша маркетингова діяльність здатна ефективно спілкуватися з клієнтами таким чином, щоб вони говорили з ними, одним словом істотно виділятися від конкурентів.
- Використовуючи дослідницькі та аналітичні інструменти, достатньо вміло відточити найефективнішу тактику. Маркетингова діяльність дозволяє оцінити, які ресурси найкраще допомагають досягти своєї аудиторії, а потім зосередитися на цих ресурсах, щоб забезпечити найкраще. [5, с. 42].

Одним словом, мета рекламної суміші полягає в тому, щоб забезпечити сприятливий образ туристичного продукту до потенційних туристів, і, таким чином, дозволяв бути їхнім першим вибором. З огляду на вищезгадане, можна сказати, що мета сприяння туризму є:

- Створіть позитивне зображення, образ туристичної організації та призначення, тим самим покращуючи позицію на туристичному ринку.
- Дайти правильну інформацію в потрібний час у придбанні туристичних послуг.

Надання допомоги дистриб'юторам у створенні прийнятної пропозиції для менш інтегрованих туристичних напрямків (продуктів). [5, с. 81].

Таким чином, можемо зробити висновок, що є багато інструментів рекламної діяльності, але найважливішими є: економічна пропаганда, суспільні відносини, просування продажів, особисті продаж, реклама та прямий маркетинг. Просування полягає в тому, щоб підвищувати перевагу для одного або декількох послуг туристичної організації, призначення, що досягається шляхом передачі чітко визначеного, послідовного повідомлення. Це має вирішальне значення для визначення конкретного інструменту визначеної рекламної діяльності, бюджетів та медіа (і в ньому транспортного засобу).

Література:

1.Бондаренко, В. М. Формування взаємозв'язків маркетингу та логістики в підприємницькій діяльності. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4454

2.Крижанівський, В. Г. Антикризове управління: навчальний посібник для технічних вузів / В. Г. Крижановський, В. І. Лапенков, В. І. Лютер [та ін.]; під ред. Е. С. Мінаєва, В. П. Панагушина. – М.: «Видавництво ПРІОР», 1998. – 432 с.

3.Маркіна, І. А. Антикризове управління туристичними організаціями та підприємствами як засіб формування їх конкурентних переваг / І.А. Маркіна, В.М. Маховка // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 205–210

4.Маркіна, І.А. Антикризове управління підприємствами туристичної галузі України: моног- рафія / І.А. Маркіна, В.М. Маховка. – Полтава: Видавництво ФОП Гаража М.М., 2016. – 151 с.

5.Бобрицка, Н.Д. Маркетингове антикризове управління туристичними підприємствами в су- часних умовах / Н.Д. Бобрицка, А.В. Кирилова // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 5 (15). – С. 41–46

Скрильник Олена Олександрівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права
Чапча Інна Олександрівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ

В наслідок розвитку, публічні закупівлі виходять також на новий рівень та набувають вигляду електронних закупівель, що досить поширені у прогресивних країнах. Електронні закупівлі – один з найбільш ефективних способів, який надає велику кількість можливості, як Замовнику так і Учаснику при проведенні процедури. Запровадження такої системи у сфері державних закупівель суттєво надає переваги для бюджетних установ та суб'єктів господарювання в управлінні електронним середовищем протягом всих етапів закупівлі, починаючи від дослідження ринку, закінчуючи оплатою наданих послуг (товарів, робіт) та їх реалізацією.

Як тільки Україна в 2016 році за сприянням громадської організації «Трансперенсі Інтернешнл Україна» перейшла на даний етап еволюції публічних закупівель, система «ProZorro» набрала великого попиту серед її користувачів. Відповідно з часом, постійно вносились зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII за для поліпшення умов проведення процедури, при цьому 19 квітня 2020 року було прийнято останні суттєві зміни, які повністю перевернули весь сенс закупівлі.

Для того, щоб кожен охочий міг переконатись у прозорості та не корупційності закупівлі є можливість переглядати їх у вільному доступу на офіційному порталі «ProZorro». При цьому також є офіційний автоматичний веб-сайт «DoZorro», який займається моніторингом та перевіркою закупівель, що знаходяться на офіційному сайті Уповноваженого органу.

Аналізуючи таблицю 1 помітний активний прогрес в залученні нових учасників та економію бюджетних коштів. Так, у 2020 році завдяки прозорим тендерам на Prozorro Україна змогла заощадити понад 55,9 млрд грн. Це на 62% більше, ніж роком раніше: за аналогічний період 2019 року було зекономлено 34,5 млрд грн. Загалом за 5 років існування система заощадила 150 млрд грн державному бюджету [5].

Таблиця 1

Динаміка стану публічних закупівель 2019-2020 років відповідно до річного плану «DoZorro»

№	Показники	Роки		Відхилення, %
		2019	2020	
1.	Кількість оголошень закупівлі, млн	1,38	3,74	+ 171,00
2.	Всього було укладено договорів, млрд. грн.	572,00	685,00	+ 19,70
3.	Відсоток успішних конкурентних закупівель, %	63,80	61,00	- 4,30
4.	Середня кількість пропозицій на торгах, шт	2,40	2,31	- 3,75
5.	Середня кількість пропозицій на торгах в надпорогових процедурах, шт	2,76	2,80	+ 1,40
6.	Відсоток коштів, які були витрачені через конкурентні закупівлі, %	75,50	73,80	- 2,25
7.	Кількість учасників, які змагалиця на торгах у ProZorro, тис. шт	53,20	63,70	+ 19,70
8.	Кількість учасників, які брали участь у публічних закупівлях, тис. шт	160,00	246,00	+ 53,00
9.	Кількість скарг до Антимонопольного комітету, тис. шт	11,60	12,20	+ 5,00

Акумуляція значної суми коштів на фінансових ринках України призначена для створення конкуренції серед Учасників різних рівнів. Насправді, щоб взяти участь та провести закупівлю, багато зусиль не потрібно, електронна система закупівель є досить простою, основою є електронні майданчики через які і відбуваються закупівлі, які складається з таких етапів:

1. Замовник подає оголошення про проведення процедури, попередньо дослідивши очікувані вартість предмета закупівлі та його технічні характеристики;

2. Учасники можуть знайти дане оголошення на єдиному порталі Уповноваженого органу, та прийняти для себе рішення чи брати участь, чи ні.

3. Проведення системою електронного аукціону, де головним критерієм є ціна, яка є найбільш економічно вигідною.

4. Після проведення аукціону формується список Учасників, які подали свої пропозиції, та Замовник обирає відповідно до поданої тендерної документації переможця.

5. Наступним кроком є укладення договору та повного його виконання.

Найбільш поширеними електронними майданчиками для проведення публічних закупівель є:

1. Zakupki.Prom.ua - найбільший майданчик державних і комерційних торгів, проект групи компаній EVO, і офіційний учасник системи електронних державних закупівель ProZorro [2].

2. SmartTender (Смарт Тендер) — це офіційний електронний торговельний майданчик ProZorro, а також один з найбільших українських операторів комерційних закупівель і продажів [3].

3. E-tender – це торговельний майданчик для державних закупівель ProZorro, комерційних тендерів та аукціонів з продажу та оренди майна ProZorro.продажі [4].

По при всі позитивні моменти є на жаль і проблеми які широко поширені серед проведення процедур. Головними недоліками є:

1. Не захищеність Замовників від не доброякісних Учасників, які шляхом зниження ціни при проведенні електронного аукціону отримують перемогу, а потім просто відмовляються від укладення договору, що впливає на швидкість отримання послуг та товарів які так потребує Замовник. Або ж просто не виконання договору, в наслідок чого йде розірвання та втрачений час на нову процедуру.

2. Зі сторони Учасників, найбільшою проблемою є те, що деякі монополісти організації, не дають навіть шансу на перемогу середнім та малим підприємствам.

Щодо вирішення цих питань, то потрібно вносити зміни до законодавства, щоб на підставі чого можна було регулювати такі ситуації.

Визначені проблемні питання вимагають проведення подальших досліджень для виявлення чинників та механізмів впливу на систему електронних закупівель.

Література: :

1. Громадський контроль державних закупівель. Моніторинговий портал DoZorro: офіційний сайт. URL: https://dozorro.org/

2. Майданчик державних і комерційних торгів Zakupki.Prom.ua: офіційний сайт. URL: https://zakupki.prom.ua/

3. Майданчик державних і комерційних торгів SmartTender: офіційний сайт. URL: https://smarttender.biz/

4. Майданчик державних і комерційних торгів E-tender: офіційний сайт. URL: https://e-tender.ua/

5. Майданчики ProZorro. URL: https://prozorro.gov.ua/

6. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text

Стеценко Юрій Михайлович,
головний спеціаліст відділу оперативного реагування
управління житлово-комунального господарства
виконавчого комітету Полтавської міської ради

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА

Велику роль в соціально-економічному розвитку України відіграє управління розвитком комунальної інфраструктури, реалізація основних завдань якої спрямована на забезпечення ефективного функціонування господарства та економіки України в цілому, створення умов для якісного життя населення. Комунальна інфраструктура більшості регіонів України знаходиться у важкому та занедбаному стані через неефективне використання основних засобів та фінансових ресурсів, бо всі отримані кошти спрямовані на задоволення поточних потреб. Одним із актуальних питань сьогодення є створення сприятливих умов, за допомогою ефективних напрямів та інструментів, забезпечення сталого розвитку для комунальної інфраструктури. Зволікання з її реформуванням призвело до того, що комунальні підприємства неспроможні ефективно працювати в ринкових умовах, і, відповідно, якість надання послуг знаходиться на неналежному рівні. Тому насамперед потрібно визначити сутність, структуру та особливості комунальної інфраструктури міста.

Законодавчо, науковими і навчальними літературними джерелами та з практичної точки зору сутність і зміст поняття «комунальна інфраструктура» трактується по-різному.

С. Юр'єва розглядає комунальну інфраструктуру в розрізі поділу на сфери діяльності – матеріального виробництва і невиробничої сфери. До сфери матеріального виробництва «варто включати галузі комунального господарства, в яких праця є продуктивною незалежно від форми її втілення (у матеріальній продукції або послугах) і результатом якої є заново створена вартість (водо-, електро-, теплозабезпечення, розсадники зеленого господарства та ін.)». До невиробничої сфери включаються складові комунальної інфраструктури, котрі надають послуги населенню, які споживаються ним же в момент їх надання (послуги перукарень, готелів, пляжів, парків та ін.) [1, с. 22].

А. Скорик висвітлює комунальну інфраструктуру як галузь, яка визначає задоволення потреб життєдіяльності людини в якості й надійності послуг транспорту, зв'язку, побутових та інших послуг, від яких залежить стан здоров'я, якість життя і соціальний клімат в населених пунктах [2, с. 6].

Таким чином, термін «комунальна інфраструктура міста» слід трактувати як соціально важливу сукупність підприємств, установ та організацій в межах міста, які в повному обсязі забезпечують першочергові життєві потреби населення у житлово-комунальних послугах,

потреби підприємств та організацій у комунальних послугах, суттєво впливає на створення необхідних умов для ефективності та надійності функціонування господарського комплексу відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів.

Комунальна інфраструктура виконує соціальну, екологічну, регуляторну, урбанізаційно-регіональну і фіскальну функції. Всі ці функції є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими одна з одною в економічному просторі України [3, с. 9].

В цілому управління комунальною інфраструктурою можна визначити як цілеспрямовану діяльність суб'єкта управління (уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування) на об'єкт управління (підприємства комунальної інфраструктури) з метою забезпечення ефективного функціонування відповідних об'єктів та надання якісних послуг населенню відповідного регіону.

Одну із провідних ролей в регулюванні комунальної інфраструктури займають органи місцевого самоврядування, повноваження яких регламентовані Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4].

Державне управління комунальною інфраструктурою базується на основних інструментах впливу на ринок, таких як законодавчі акти, прогнози розвитку національної економіки, цільові комплексні програми, державні замовлення і державні контракти, державні інвестиції, державні і місцеві бюджети, бюджетні дотації, субсидії, податки й податкові пільги, державні кредити, державні резерви, соціально-економічні нормативи, галузеві загальнодержавні норми і стандарти, норми амортизації, системи фіксованих граничних і вільних цін, індексування цін, встановлення єдиної тарифної системи та ін. Усі ці інструменти державного управління комунальною інфраструктурою можна систематизувати в методи державного управління, зокрема такі як правові, адміністративні, економічні.

Потрібно сказати, що стан, у якому знаходиться комунальна інфраструктура, не задовольняє інтересів жодної із сторін. Споживачів – тому, що якість послуг вкрай низька, а тарифи на них стрімко зростають; підприємства комунальної інфраструктури – тому, що кризовий фінансовий стан загрожує зупинити виробничий процес; органів влади – тому, що не досягнуті основні цілі щодо задоволення потреб населення в необхідному обсязі доступних житлово-комунальних послуг належної якості.

Таким чином, успішне проведення реформи забезпечення стабільного функціонування комунальної інфраструктури міста потребує вивчення особливостей та основних проблем, визначення стратегічних напрямів її розвитку, пов'язаних з підвищенням якості комунальних послуг та рівня задоволення потреб населення міста.

Література::

1. Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи : [монографія] / О. М. Тищенко, М. О. Кизим,

Т. П. Юр'єва, С. Ю. Юр'єва, І. В. Покуца. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 398 с.

2. Скорик А. П. Розвиток сфери житлово-комунального господарства України: монографія / А. П. Скорик – Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2016. – 72 с.

3. Організація та управління на підприємствах ЖКГ : навчальний посібник – укл. Двойкін С. В., Телятник С. В. – Х. : ХНАМГ, 2009. – 158 с.

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97

Тітова Людмила Анатоліївна,
ПрАТ «Нафтогазвидобування», інженер землевпорядник

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Питання управління земельними ресурсами повсякчас є актуальною темою, оскільки земля є фундаментом для будь-якого виробництва. Це особливо прослідковується у сфері ринкової економіки при закріпленні різних форм власності на землю на законодавчому рівні та визначенні умов господарювання на ній.

Дослідження різних напрямків у сфері управління земельними ресурсами відображено у роботах вітчизняних та закордонних учених. Вагомий внесок щодо вдосконалення механізмів управління та раціонального використання земельних ресурсів країни зокрема зробили такі вчені:А. Сохнич, Д. Добряк, Д. Бабміндра, В. Горлачук, В. В'юн,

О. Шапоренко. Науковці окреслили принципи й методи управління земельними ресурсами, визначили особливості розвитку земельних відносин у ринкових умовах [1, с. 4].

Однак зараз у науковій роботі юридичні, економічні, екологічні чи соціальні аспекти розвитку земельних відносин розглядаються окремо. У той же час вивчення цього питання вимагає комплексного підходу, тобто формування цілісної системи прогнозування розвитку земельних відносин.

Основними проблемами забезпечення якісного управління земельними ресурсами в Україні є [1, с. 12]:

- погане застосування органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади повноважень щодо розпорядження земельними ресурсами;

- не регулювання на законодавчому рівні деяких стандартів, що стосуються процедури здійснення держави, автономії та громадського контролю;

- дублювання повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

- кризова ситуація щодо використання особливо цінних земель, що включають найбільш продуктивні ґрунти;

- межі переважної більшості об’єктів природно-заповідного фонду тощо. залишаються невизначеними в полі.

Одним з головних факторів ефективного землеустрою на всіх адміністративно-територіальних рівнях є державна система реєстру земель та контроль земельних ресурсів, які служать основою інформації та аналізу для державного управління та регулювання земельних відносин [3]. При цьому всі складові земельного реєстру та моніторинг земельних ресурсів повинні відповідати рівню національної підтримки розвитку земельних відносин. Це особливо важливо при розробці економічно обґрунтованих методів встановлення меж ділянок, державної масової кадастрової оцінки земель різних категорій, законодавчого забезпечення принципів та правил оподаткування суб'єктів аграрних відносин.

У комплексі система землеустрою повинна поєднувати правові, адміністративні та економічні методи, передбачати заходи для забезпечення раціонального та ефективного використання землі, її охорони, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, збереження та створення сприятливого середовища для людей, захист права власності, володіння та користування землею за допомогою комплексу організаційних, правових та економічних дій.

Таким чином, сьогодні система землеустрою недостатньо забезпечує розподіл повноважень та відповідальності між різними структурами, до компетенції яких входить управління земельними ресурсами. Недосконале регулювання земельних відносин, неактуальність їх реформування посилили багато проблем, зокрема, це пов'язано з погіршенням стану ґрунту. Вирішення цих проблем у багатьох випадках обмежується недостатньою методологічною базою для вдосконалення регулювання земельних відносин.

Література:

1. Воєводіна Т. Моніторинг земельних ресурсів та його значення. URL:http://www.ukr.vipreshebnik.ru/zemelne-pravo/4590-monitoring-zemelnikh-resursiv-ta-jogo-znachennya.html (дата звернення: 09.04.2021)

2. Кашенко О. Л. Земля як аграрний капітал / О. Л. Кашенко // Економіка АПК. – 2013. – № 6. – С. 57 – 62.

3. Управління земельними ресурсами : конспект лекцій / І.С.Глушенкова, Т.В. Анопрієнко, І.В. Кошкалда, О.М. Трегуб; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. – 85 с.

Шуба Алла Володимирівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИЗНАЧЕННЯМ НАРАХОВАНИХ ТА СПЛАЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО ПОДАТКАМ ТА ЗБОРАМ

Розглянемо окремі підходи до визначення ефективності податкового контролю, пропоновані вітчизняними та зарубіжними авторами.

Наприклад, український вчений Шевчук В.О. визначає ефективність контрольної діяльності як здатність контролю вирішувати певні завдання [2] і пропонує підходити до оцінки ефективності контролю виходячи з поняття «система контролю», тобто ефективність контролю залежить від активних елементів системи контролю, а саме контролюючої підсистеми. Автор рекомендує здійснювати контроль згідно балансу сил зовнішнього середовища і самої системи контролю, враховуючи спрямованість контролю, час і періодичність його проведення, що не конкретизуючи запропоновані критерії.

Поточний контроль ефективний за умови своєчасного усунення відхилень, який не дозволить їм розвинутися в систему і не призведе до значних відхилень, наступний контроль ефективний, якщо можливо усунути недоліки і не допускати їх у майбутньому. Дійсно, якісний податковий сервіс та доведення до свідомості платників податків необхідності та важливості своєчасного і точного визначення та сплати податкових зобов'язань призведе до скорочення витрат на здійснення окремих видів податкового контролю як для фіскальної служби, так і для платників податків, що відіб'ється і на показниках економічної ефективності податкового контролю. Однак, пропонуючи оцінювати активні елементи податкового контролю, не вказується на необхідність оцінки економічної ефективності податкового контролю як співвідношення результату і понесених витрат.

Більшість вчених – основоположників теорії контролю, у вигляді узагальнюючої кількісної характеристики пропонують визначати ефективність контролю порівнянням результатів до витрат на його проведення (Шохін С.О., Бурцев В.В., Жуков В.А., Соловйов Г.А. та ін.). Зазначений показник використовується і в ряді інших зарубіжних країн. Проте практично всі вчені вказують на неможливість за допомогою одного показника визначити ефективність системи контролю та пропонують використовувати ряд якісних показників: рівень автоматизації контрольних функцій; оцінка рішень, прийнятих на основі результатів контрольних дій, дотримання професійних стандартів та кодексу етики і т.д. Соловйов Г.А. пропонує використовувати інтегральний показник ефективності, який складається з ряду приватних показників

з включенням соціального ефекту (підвищення авторитету контролюючого органу) і проявом мультиплікаційного ефекту у вигляді наступних додаткових надходжень до бюджету за рахунок, наприклад, вдосконалення методики перевірки. Однак кількісно визначити соціальний, мультиплікаційний ефект є досить проблематично.

У європейських країнах одним з основних завдань податкової служби виділяють створення сприятливого громадського та адміністративного середовища для сплати податків. Виходячи з поставленого завдання, ефективність діяльності фіскальної служби виражається у двох формах: раціоналізація та спрощення традиційних податкових процедур. Головними напрямками в цій сфері виділяють концепцію «єдиного вікна», «єдиної декларації» і «єдиного платежу» (на єдиний банківський рахунок). Так можна навести приклад Італії, в якій в останні роки реалізується програма формування єдиної інформаційної системи міністерства фінансів. На базі цієї системи вводиться нова форма єдиної податкової декларації, у якій об'єднані розрахунки прибуткового податку (або податку на прибуток), ПДВ, внесків по соціальному страхуванню і регіонального податку. Одночасно здійснюється перехід до системи «єдиного податкового платежу». Для управління цією системою створено спеціальний підрозділ фіскальної служби, який займається розподілом надходжень грошових платежів між різними ланками бюджетної системи.

У Швеції діє система «єдина декларація – єдиний рахунок – єдиний платіж», яка передбачає відправку платнику податків – фізичній особі заповненої податкової декларації з прибуткового податку (один раз на три роки податок на нерухомість), яку він повинен підписати або заявити про свою незгоду і перерахувати на податковий рахунок визначену суму. Наявна переплата по податках повертається на банківський рахунок платника або зберігається на податковому рахунку з нарахуванням відсотків. Для підприємств передбачено єдину щомісячну декларацію з ПДВ, соціальних платежів і прибуткового податку для найманих осіб. З податку на прибуток надається річна декларація за підсумками минулого року. Перерахування здійснюється на єдиний податковий рахунок [1].

Проаналізувавши різні підходи до визначення ефективності податкового контролю, слід зазначити два основних напрямки. Перший напрямок представлено в основному українськими вченими, практиками і припускає використання більшою мірою кількісних показників, що характеризують основні напрямки роботи податкових органів, в т.ч. і показники економічної ефективності. Другий напрямок застосовується в розвинених країнах і передбачає більший акцент на якісних показниках, таких як раціоналізація праці податкових службовців за допомогою автоматизації та спрощення податкових процедур, сприяння добровільній сплаті податкових зобов’язань, тобто передбачає постановку стратегічних завдань і визначення шляхів їх вирішення.

На нашу думку, при визначенні ефективності такої складної управлінської системи як податковий контроль повинен бути використаний комплексний підхід, який передбачає оцінку кількісних і якісних показників по всіх основних етапах контрольної роботи.

Література:

1. Кінащук Л. Організація та правове забезпечення контролю як функції управління // Підприємство, Господарство і Право. 2019. №5. – С. 58-61.

2. Шевчук О.Д. Особливості податкового контролю в Україні. URL: http://www.nbuv.gov.ua.

Наукове видання

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції за міжнародною участю

Комп'ютерна верстка – І. О. Кульчій

Підп. до друку 12.04.2021 р. Формат 60х84 1/16.
Папір ксерокс. Друк RISO.
Ум. друк. арк. – 17.
Тираж 100 прим.

Тиражування виконано в поліграфічному центрі
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
36011, м. Полтава, Першотравневий проект, 24
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 3130 від 06.03.2008 р.